

2 AYLIK İŞ DÜNYASI ve GÜNCEL EKONOMİ DERGİSİ

CERÇEVE

YIL: 35 | SAYI: 123
OCAK-ŞUBAT 2026
ISSN - 1303 - 7501

Değer Temelli Faizsiz Finansın Yükselişi **Katılım Bankacılığı ve Evim Modelleri**

Building the New Syria:

The State, Legitimacy and Türkiye's Strategic Role

COP31'e Doğru:

Küresel İklim Diplomasisinde
Türkiye'nin Sorumluluğu

Avrupa'nın Yüksek Katma Değerli Ekonomisi

İRLANDA

Çerçeve'den Hayata Bak

Dr. Erhan Erken

**"Ahlak yoksa ticaret sadece
kazançtan ibaret kalır."**

Türkiye-ABD Jeoekonomisi:

**İş Dünyası İçin Ticaret,
Savunma ve Enerjide Yeni Güç**

Metin ÖZDEMİR

Ziraat Katılım Genel Müdürü

Katılım Bankacılığı ve

Faizsiz Finans Modelleri

DÜNYANIN LİDER MOBİLİTE ŞİRKETİ ENTERPRISE İLE YOLA AVANTAJLI ÇIK

Mobil uygulamaya özel
İndirimler

Doğum gününe özel
Hediyeler

ve Tüm Fırsatlardan
Haberdar Olmak İçin

Mobil Uygulamamızı
Hemen İndirin!

enterprise.com.tr
444 4 937

MÜSİAD ÜYELERİ İÇİN HER ZAMAN HAZIRIZ %40 İNDİRİM

ÜCRETSİZ
EK SÜRÜCÜ
AVANTAJI

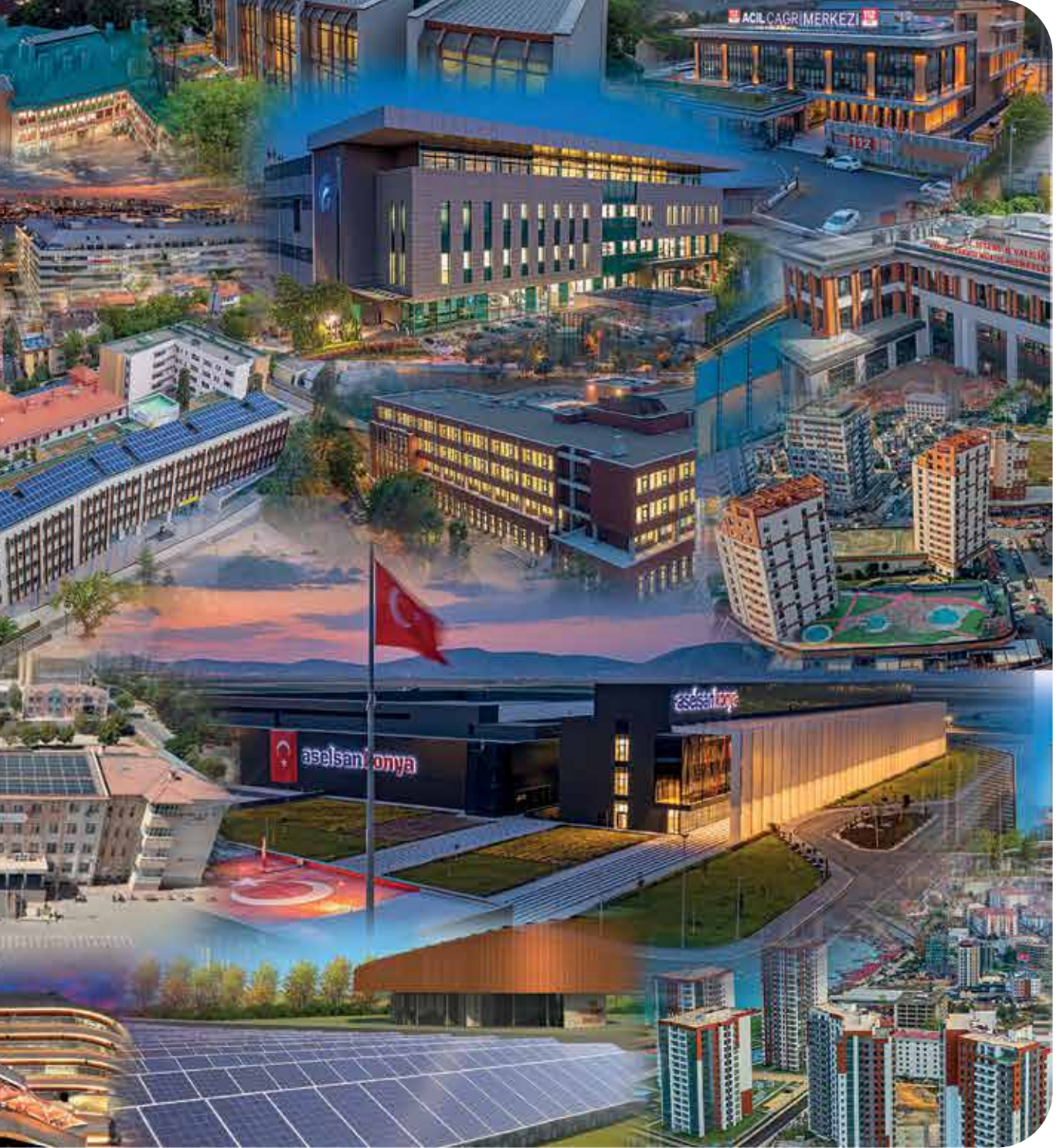
enterprise.com.tr
444 4 937

TECRÜBEYE YATIRIM

15 MİLYON M² ÜZERİ
TOPLAM İNŞAAT ALANI

500'Ü AŞKIN TEKNİK KADRO

www.optimalpmo.com

TÜRKİYE OFİS
İSTANBUL

DiĞER OFİSLER

ANKARA
KONYA
DUZCE
MARAS - GAZİANTEP
ANTALYA
SAKARYA

SUUDİ ARABİSTAN
OFİSİ
RİYAD

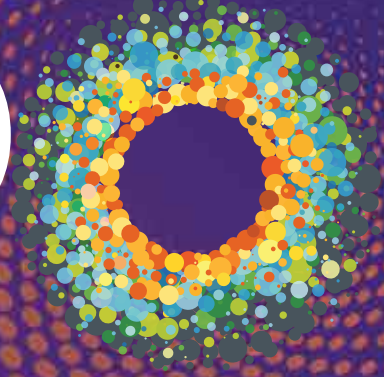

ALMANYA OFİSİ
FRANKFURT

İNGİLTERE OFİSİ
LONDRA

MÜSİAD / 2026 EXP

ULUSLARARASI
MÜSİAD TİCARET FUARI

23-26 EYLÜL 2026

İSTANBUL FUAR MERKEZİ

Müstakil
fuar/organizasyon

   musiadexpo

KÜRESEL TİCARET BURADA

musiadexpo.com

ÇERÇEVE

MÜSİAD

Adına Sahibi Genel Başkan
Burhan ÖZDEMİR

Genel Başkan Yardımcısı
Fahrettin OYLUM

**Kurumsal İlişkiler ve
İletişim Komisyonu Başkanı**
Mahmut Sefa ÇELİK

Genel Yayın Yönetmeni
Ahmet DİLSİZ

Yapım
MÜSİAD Kurumsal İlişkiler ve
İletişim Birimi

Kreatif Direktör
Ahmet Emre KÜME

Editör
Emir Furkan GÜNDOĞDU
Muhammet Emin VATANSEVER

Yayın Ekibi
Dr. Enes ASLAN
Mustafa Halil AYDIN
Ömer BEKTAŞ
Ömer Faruk ERGEL
Yusuf DİLBER

Reklam Rezervasyon
cerceve@musiad.org.tr

ŞUBAT 2026 / Yayın Türü
2 Aylık, Yerel, Süreli Yayın

Baskı / Cilt
İMAK OFSET BASIM YAYIN
www.imakofset.com.tr

MÜSİAD
Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği
Ataköy 7-8-9-10 Mah. E5 Yanyol Cad.
No.4 Çobançeşme, Bakırköy / İSTANBUL
T: +90 212 395 00 00 - 444 0 893
F: +90 212 395 00 01
www.musiad.org.tr

Copyright © Tüm Hakları Saklıdır.
Çerçeve Dergisinde yer alan yazıların
tüm sorumluluğu yazarına aittir.
MÜSİAD sorumluluk kabul etmez.
MÜSİAD'ın izni olmaksızın alıntı yapılamaz ve
logosu kullanılamaz.

BU SAYIDA

Yıl: 35 Sayı: 123 OCAK-ŞUBAT 2026

12 İmalat Sanayine
100 Milyar Liralık Finansman Paketi

20 COP31'e Doğru:
Küresel İklim Diplomasisinde
Türkiye'nin Sorumluluğu

28 Building the New Syria:
The State, Legitimacy and
Türkiye's Strategic Role

Çerçeve'den Hayata Bak

32 Dr. Erhan Erken
“Ahlak yoksa ticaret sadece
kazançtan ibaret kalır.”

40 Küresel Kırılmalar Çağında
İslam İktisadının Konumu:
Alternatif Sistem Potansiyeli

Kapak Konusu

44 Değer Temelli
Faizsiz Finansın Yükselişi:
Katılım Bankacılığı ve Evim Modelleri

78 Türkiye-ABD Jeoekonomisi:
İş Dünyası İçin Ticaret,
Savunma ve Enerjide Yeni Güç

Ticari Rota

82 Avrupa'nın
Yüksek Katma Değerli Ekonomisi
İRLANDA

cercevedergisi.com

/baremyapi

“2026’da üretimi ve istihdamı merkeze alan, reel sektörü güçlendiren politikaların kararlılıkla sürdürülmesini önemsiyoruz.”

Burhan ÖZDEMİR
MÜSİAD Genel Başkanı

Kıymetli Okuyucularımız,

Yeni girdiğimiz 2026 yılı küresel ölçekte belirsizliklerin sürdüğü, finansal koşulların sıkı seyrettiği; Türkiye ekonomisi açısından dezenflasyon sürecinin kademeli olarak ilerlediği, mali disiplin ve para politikası uyumunun belirleyici olduğu bir görünümle karşı karşıya. Reel sektör için bu dönemin en kritik başlıkları; öngörülebilirlik, finansmana erişim ve yatırım iştahının korunması olmaya devam etmektedir. MÜSİAD olarak, üretimi ve istihdamı merkeze alan, reel sektörü güçlendiren politikaların kararlılıkla sürdürülmesini önemsiyoruz.

Bu çerçevede dergimizin kapak konusunu; katılım finans, faizsiz finans alternatifleri ve evim sistemleri olarak belirledik. Risk paylaşımını esas alan, reel ekonomiyle güçlü bağlar kuran katılım finans anlayışının; yalnızca bir alternatif değil, aynı zamanda sürdürülebilir büyüme ve adil paylaşım perspektifi sunduğuna inanıyoruz. Bu sayımızda yer alan dosya ve analizlerle, katılım finansın Türkiye ekonomisindeki mevcut konumunu ve gelişim potansiyelini çok boyutlu şekilde ele aldık.

Bu başlıkla doğrudan bağlantılı olarak, 30 Ocak’ta kamuoyuyla paylaştığımız; MÜSİAD öncülüğünde Kredi Garanti Fonu ve Ziraat Katılım iş birliğiyle hayata geçirilen Katılım Kefalet Destek Programı’nın da altını özellikle çizmek isterim. Program; katılım finans ilkeleri doğrultusunda reel sektörün tamamı için tasarlanmış, işletmelerimizin finansmana erişimini kolaylaştıran ve üretim ile istihdamı destekleyen önemli bir mekanizma olarak öne çıkmaktadır. MÜSİAD bu süreçte bir finansman sağlayıcı değil; iş dünyasının bu imkânlarla erişiminde öncülük eden, kolaylaştırıcı bir rol üstlenmiştir. Bu destek programının hayata geçmesinde bizlere yardımcı olan değerli devlet büyüklerimize ve kamu paydaşlarımıza bir kez daha teşekkür ediyoruz.

Şubat ayına girerken, 6 Şubat 2023’te Kahramanmaraş merkezli depremlerde hayatını kaybeden vatandaşlarımızı bir kez daha rahmetle anıyor; geride kalan ailelerine ve milletimize sabır diliyoruz. Asrın felaketi olarak hafızalarımıza kazınan bu büyük trajedi, dayanışmanın ve kamusal kapasitenin önemini hepimize derinden hatırlatmıştır. Depremi hemen ardından devletimizin ve Sivil Toplum Kuruluşlarımızın tüm imkânlarıyla sahada olması, kalıcı konutların kısa süre içerisinde inşa edilerek hak sahiplerine teslim edilmesi; güçlü bir koordinasyonun ve kararlı bir iradenin sonucu olarak ortaya çıkmıştır. Bugün deprem bölgelerinde yükselen yeni yaşam alanları, yeniden ayağa kalkmanın yanı sıra umudun, güvenin ve geleceğe dair kararlılığın da bir ifadesi olarak karşımıza çıkıyor. Fakat deprem konusunda ülkemizin daha dirençli şehirlere ihtiyacı olduğu da her geçen gün kendisini bizlere hatırlatıyor.

Bu sayımızı, 19 Şubat itibarıyla idrak etmeye başlayacağımız mübarek Ramazan ayı vesilesiyle tamamlıyoruz. Ramazan ayının; paylaşma, dayanışma ve sorumluluk bilincini güçlendirmesini; ülkemize ve milletimize huzur ve bereket getirmesini temenni ediyorum.

Çerçeve Dergisi’nin 123. sayısının, iş dünyamız için ufuk açıcı bir başvuru kaynağı olmasını diliyor; emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Kalın sağlıklılıkla.

Bakan Kacır: TUSAŞ, Kahramanmaraş'taki Tesislerinin Temellerini Atacak

Bakan Kacır, “Önümüzdeki günlerde çok önemli bir temel atma töreni gerçekleşecek. ANKA’nın, Aksungur’un, Hürkuş’un, Hürjet’in, Atak’ın, Gökbey’in, KAAN’ın yapım sürecini gerçekleştiren iftihar kaynağımız, milli gururumuz Türk Havacılık ve Uzay Sanayii AŞ (TUSAŞ) Kahramanmaraş’taki tesislerinin temellerini atacaktır” açıklamasını yaptı.

Sanayi ve Teknoloji Bakanı Mehmet Fatih Kacır, Kahramanmaraş’ta düzenlenen AK Parti İl Danışma Meclisi Toplantısı’nda yaptığı konuşmada, deprem sonrası yeniden ihya sürecinin sanayi yatırımlarıyla güçlenerek sürdüğünü belirtti. Kacır, bu kapsamda Türk Havacılık ve Uzay Sanayii AŞ (TUSAŞ)’ın Kahramanmaraş’taki tesislerinin temellerinin atılacağını açıkladı.

Kacır, TUSAŞ yatırımıyla birlikte kentin daha fazla üretim, istihdam ve teknolojiyle buluşacağını vurgularken; depremden etkilenen sanayi işletmeleri için sağlanan finansman destekleri, yeni sanayi alanları ve teşviklerle Kahramanmaraş’ın yeniden güçlü bir üretim merkezi haline geleceğini ifade etti. Ayrıca, gençlere yönelik teknoloji atölyeleri ve Milli Teknoloji Atölyesi gibi projelerin de Türkiye Yüzyılı hedeflerine katkı sunacağını dile getirdi.

Savunma Sanayiinde Tarihi Eşik: Kişi Başı İhracat 100 Bin Dolara Ulaştı

Savunma Sanayii Başkanı Haluk Görgün, Türkiye’nin, dünyada son 10 yılda bir önceki 10 yıla oranla ihracatını en çok artıran ülke olduğunu, kişi başına düşen ortalama ihracat cirosunun 100 bin dolara ulaştığını bildirdi.

Haluk Görgün, 5. Savunma ve Havacılık Sanayiinde Küresel Stratejiler Konferansı’nda yaptığı konuşmada, Türkiye’nin savunma ve havacılık alanında artık küresel bir aktör konumuna yükseldiğini belirtti. “Tam bağımsız savunma sanayi” vizyonu doğrultusunda yürütülen çalışmaların, Türkiye’yi yalnızca kendi güvenliğini sağlayan değil; bölgesel istikrara ve küresel barışa katkı sunan bir ülke haline getirdiğini vurgulayan Görgün, bu dönüşümün Türkiye’yi dünyanın en büyük 10 savunma ihracatçısı arasına taşıma hedefine hızla yaklaştırdığını ifade etti.

Görgün, 2025’te savunma ve havacılık ihracatının yüzde 48 artışla 10,54 milyar dolara ulaştığını, sektörün 185 ülkeye ihracat yaptığını ve yeni sözleşmelerin 17,9 milyar dolara çıktığını açıkladı. İhracat-ithalat dengesinin ihracat lehine açıldığını belirten Görgün, sürdürülebilirlik için verimliliğin artırılması gerektiğini, sektör ortalamasında kişi başına ihracat hedefinin 300 bin dolar olduğunu söyledi. Önümüzdeki dönemde devletler arası askeri satış modelinin devreye alınacağını kaydeden Görgün, firmalara yurt dışı pazarlarda iş birliği, ortak hareket ve yıkıcı rekabetten kaçınma çağrısında bulundu.

Baykar, SİHA İhracatında Dünyada Zirvede

Baykar, 2025 yılında gerçekleştirdiği 2,2 milyar dolarlık ihracatla dünya silahlı insansız hava aracı ihracat pazarındaki liderliğini korudu.

Baykar tarafından yapılan açıklamada, Türkiye'nin milli ve özgün SİHA'larını geliştiren şirketin, 2025 yılında da faaliyet gösterdiği ürün segmentinde dünya liderliğini sürdürdüğü bildirildi.

Son üç yıldır küresel pazarda lider konumda bulunan Baykar, 2025'te 2,2 milyar dolarlık ihracat hacmine ulaşarak bugüne kadarki en yüksek ihracat performansını gerçekleştirdi. Geliştirdiği hava platformlarıyla uluslararası alanda öne çıkan şirket, aynı zamanda Türkiye'nin yüksek teknoloji ihracatının da lokomotifi oldu.

Baykar'ın geçen yıl elde ettiği toplam 2,5 milyar dolarlık gelirin yüzde 88'inin ihracattan sağlandığı kaydedildi.

Cumhurbaşkanlığı Savunma Sanayii Başkanlığı tarafından düzenlenen 5. Savunma ve Havacılık Sanayiinde Küresel Stratejiler Konferansı'nda paylaşılan verilere göre, Baykar Türk savunma sanayisinin ihracat şampiyonları arasında ikinci sırada yer alırken, insansız hava aracı ihracatında ise açık ara liderliğini korudu.

Togg'un Yeni Rengi Belli Oldu

Türkiye'nin Otomobili Girişim Grubu (Togg), araçlarında yeni bir renk seçeneğini kullanıcıların tercihine sunacağını duyurdu.

Togg'dan yapılan açıklamada, Adana Çukurova'nın pamuk tarlalarından esinlenerek tasarlanan beyaz renk "Seyhan"ın, şubat ayından itibaren T10X ve T10F modellerinde sunulacağı bildirildi.

Açıklamada, yeni renk seçeneğiyle birlikte Akdeniz Bölgesi'nin de Togg'un renk paletine eklendiği belirtilirken; "Anadolu", "Gemlik", "Oltu", "Kula", "Kapadokya", "Pamukkale", "Urla", "Ayder" ve "Mardin" renklerinin hâlihazırda kullanıcılarla buluşturulduğu ifade edildi.

Şubat ayına özel finansman imkânı Togg, şubat ayında yeni renk seçeneğiyle birlikte finansman destek kampanyalarına devam edeceğini bildirdi.

Buna göre bireysel ve kurumsal kullanıcılar, T10F V2 ile T10X ve T10F 4More versiyonlarına 750 bin lira tutarında, yüzde sıfır faizli ve 12 ay vadeli kredi imkanıyla sahip olabiliyor.

İmalat Sanayine 100 Milyar Liralık Finansman Paketi

Cumhurbaşkanı Erdoğan yaptığı açıklamada tüm imalat sanayi işletmelerine açık, 100 milyar lira büyüklüğünde, uygun koşullu yeni bir finansman paketinin devreye alındığını duyurdu.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan, Şubat ayının ilk kabine toplantısı sonrası yaptığı açıklamada imalat sanayine yönelik yeni destek paketini de açıkladı. Erdoğan, tüm imalat sanayi işletmelerine açık, 100 milyar lira büyüklüğünde uygun koşullu bir finansman paketinin devreye alındığını duyurdu.

Erdoğan yaptığı açıklamada, “2026 yılında uygulayacağımız İstihdam Koruma Programı’nda istihdam başına aylık 3 bin 500 liralık destek müjdesi vermiştik. Şimdi de imalat sanayi işletmelerimizin finansmana erişimde yaşadıkları zorlukları hafifletecek yeni bir müjdeyi paylaşmak istiyorum:

Paket kapsamında 6 ay anapara ödemesiz ve 36 aya kadar vade imkânı sunulacağını ve finansman maliyetlerinin piyasa şartlarının altında olacağını ifade etti. İstihdam yoğunluğuna bağlı olarak işletme başına 50 milyon liraya kadar kredi imkânı sağlanacağını kaydetti. Erdoğan, paketin kredi kefalet mekanizmasıyla destekleneceğini de belirtti.

KOBİ’lerin teminat sorunu yaşamadan finansmana erişebileceğini söyleyen Cumhurbaşkanı, istihdamını koruyan KOBİ’lere, KOSGEB aracılığıyla 10 puanlık faiz veya finansman indirimi uygulanacağını da duyurdu.

Tüm imalat sanayi işletmelerine açık, 100 milyar lira büyüklüğünde, uygun koşullu bir finansman paketini devreye alıyoruz. 6 ay anapara ödemesiz ve 36 aya kadar vade imkânı sunulacak pakette finansman maliyeti oranları piyasa şartlarının altında olacak.

İstihdam yoğunlukları ile orantılı olarak işletme başına 50 milyon liraya kadar cazip kredi imkânı sunacağız. Yeni kredi paketimiz hayırlı, uğurlu olsun.” diye konuştu.

RULO ASİTLEME TESİSİMİZ DEVREYE GİRMİŞTİR

- **KALINLIK**
1,5 - 10mm
- **GENİŞLİK**
700 - 1.600mm
- **AĞIRLIK**
7 - 30 ton

KALİTE

DD11'den - S700* MC'ye kadar

*S500 - S600 - S700 grubu kalınlık opsiyonlu

ÇINAR ÇELİK

Satış ve Pazarlama

Ayazlı Mahallesi
Ereğli Cad. No:178
Akçakoca/Düzce
T:0(380) 525 02 67
F:0(380) 618 80 00

Çınar Çelik

Organize Sanayi Bölgesi
Çınar Caddesi
Kdz. Ereğli/Zonguldak
T:0(372) 334 36 90
F:0(372) 334 36 99

Çınar Lojistik

Bozkuş İşhanı
No: 18 / C
Kdz. Ereğli/Zonguldak
T:0(372) 316 46 20
F:0(372) 316 89 73

İşsizlik 32 Aydır Tek Hanede

Türkiye’de işsizlik oranı, Aralık 2025’te bir önceki aya göre 0,8 puan azalarak yüzde 7,7 oldu.

Türkiye İstatistik Kurumu Hanehalkı İşgücü Araştırması sonuçlarına göre, 2025 yılı Aralık ayında işsizlikte düşüş eğilimi devam etti. İşsiz sayısı bir önceki aya göre 286 bin kişi azalarak 2 milyon 736 bin kişiye gerilerken, işsizlik oranı 0,8 puanlık düşüşle yüzde 7,7 olarak kaydedildi. İşsizlik oranı erkeklerde yüzde 6,3, kadınlarda ise yüzde 10,5 seviyesinde gerçekleşti. Genç nüfusta (15-24 yaş) işsizlik oranı da 1,1 puan azalarak yüzde 14,1’e indi.

Aynı dönemde istihdam edilenlerin sayısı 42 bin kişi azalarak 32 milyon 685 bin kişi olurken, istihdam oranı yüzde 49,1 seviyesini korudu. İşgücü ise 328 bin kişi azalışla 35 milyon 421 bin kişiye geriledi, işgücüne katılma oranı yüzde 53,2’ye düştü. Haftalık ortalama fiili çalışma süresi 43,1 saate yükselirken, atıl işgücü oranı 0,3 puan azalarak yüzde 28,6 olarak hesaplandı.

Bakan Şimşek: Turizm Gelirleri OVP Hedefini Aştı

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, “Geçtiğimiz yıl ülkemiz 63,9 milyon ziyaretçiyi ağırladı. 2025’te turizm gelirleri yüzde 6,8 artışla 65,2 milyar dolara ulaşarak OVP hedefini aştı” dedi.

Hazine ve Maliye Bakanı Mehmet Şimşek, sosyal medya hesabından yaptığı paylaşımda, Türkiye İstatistik Kurumu tarafından açıklanan dış ticaret ve turizm verilerini değerlendirdi. Şimşek, 2025 yılında ihracat ve turizmde kaydedilen performansın, sürdürülebilir cari denge hedefini desteklediğini belirtti.

İhracatın geçen yıl yüzde 4,4 artışla 273,4 milyar dolara yükseldiğini aktaran Şimşek, altın fiyatlarındaki artışın ithalatı yukarı çekmesine rağmen dış ticaret açığının Orta Vadeli Program’da öngörülen seviyenin altında gerçekleştiğine dikkat çekti. Turizm tarafında ise 63,9 milyon ziyaretçi ağırlandığını, 2025’te turizm gelirlerinin yüzde 6,8 artarak 65,2 milyar dolara ulaştığını ve OVP hedefinin aşıldığını bildirdi.

Şimşek, turizmi dört mevsime ve farklı alanlara yaymaya yönelik politikaların etkisiyle kişi başına ortalama harcamanın 1000 doların üzerine çıktığını vurgulayarak, hizmet ticaretindeki güçlü konumun küresel belirsizliklerin dış denge üzerindeki etkilerini sınırlandırdığını ifade etti. Cari dengedeki yapısal iyileşmenin sürdürülmesi için yüksek katma değerli üretimi destekleyen sanayi politikaları ile yerli ve yenilenebilir enerji yatırımlarına öncelik verilmeye devam edileceğini kaydetti.

Dış Ticaret İstatistikleri Açıklandı

Türkiye'nin ihracatı, 2025'te bir önceki yıla göre yüzde 4,4 artarak 273 milyar 361 milyon dolara, ithalatı da yüzde 6,2 artarak 365 milyar 370 milyon dolar olarak gerçekleşti.

Ticaret Bakanlığı ile Türkiye İstatistik Kurumu iş birliğiyle açıklanan geçici verilere göre, Genel Ticaret Sistemi kapsamında ihracat Aralık 2025'te yıllık bazda yüzde 12,7 artarak 26,4 milyar dolara, ithalat ise yüzde 10,7 yükselişle 35,7 milyar dolara ulaştı.

Aynı ayda dış ticaret açığı 9,3 milyar dolar olurken, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 73,9'a yükseldi. 2025 yılının tamamında ise ihracat yüzde 4,4 artışla 273,4 milyar dolara, ithalat yüzde 6,2 artışla 365,4 milyar dolara çıkarken, dış ticaret açığı 92 milyar dolar olarak kaydedildi.

Enerji ve altın hariç tutulduğunda Aralık 2025'te ihracat 24,9 milyar dolara yükselirken, dış ticaret açığı 2,7 milyar dolar seviyesinde gerçekleşti.

İmalat sanayisi ihracattaki ağırlığını korurken, Almanya hem aralık ayında hem de yıl genelinde Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülke oldu. İthalatta ise Çin ilk sırada yer aldı. Yüksek teknoloji ürünlerinin toplam ihracat içindeki payı yıl genelinde sınırlı kalırken, imalat sanayisi ürünleri dış ticaretin ana belirleyicisi olmaya devam etti.

Bakan Bolat: Savunma Sanayii İhracatımız Neredeyse Yüzde 100 Arttı

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, “2 yıl 9 aydır görevdeyim, savunma sanayii ihracatımız neredeyse yüzde 100 arttı. 10 milyar 54 milyon dolar. Nereye gidersek gidelim Türk savunma sanayii ürünlerinin kalitesinden, teknolojik üstünlüğünden bahsediliyor.” dedi.

Ticaret Bakanı Ömer Bolat, Belek'te düzenlenen 5. Savunma ve Havacılık Sanayiinde Küresel Stratejiler Konferansı'nda yaptığı konuşmada, Türkiye'nin hemen her sektörde kalite ve rekabetçiliğin simgesi haline geldiğini vurguladı. Dünyada dengelerin yeniden kurulduğu, ticaret ve gümrük savaşlarının başladığı bu dönemde Türkiye'nin Batı'daki karmaşa ile Uzak Doğu'daki hızlı dönüşüm arasında konumlandığını belirten Bolat, bu tabloya uygun şekilde dinamik politikalar üretildiğini ifade etti.

Zorlu küresel koşullara rağmen ihracatta istikrarlı bir performans sergilendiğini kaydeden Bolat, 2024'ün yüzde 4,5 mal ihracatı artışıyla kapatıldığını, toplam mal ve hizmet ihracatının ise 396 milyar dolara ulaştığını açıkladı. Savunma sanayii ihracatının son 2 yıl 9 ayda yaklaşık yüzde 100 artarak 10,1 milyar dolara çıktığını belirten Bolat, Türkiye'nin savunma sanayii ihracatında dünyada 10'uncu sırada yer aldığını, yüksek teknoloji ürünlerin toplam ihracattaki payının da yüzde 43,5'e yükseldiğini söyledi.

Sıfır Atık Vakfı Başkanı Ağırbaş, COP31 Yüksek Düzy Şampiyonu Olarak Belirlendi

Bakan Kurum, Sıfır Atık Vakfı Başkanı Ağırbaş'ın, Birleşmiş Milletler İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesi'nin 31. Taraflar Konferansı (COP31) kapsamında Yüksek Düzy Şampiyonu olarak görevlendirildiğini açıkladı.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanı Murat Kurum, sosyal medya hesabından yaptığı açıklamada, Türkiye'nin ev sahipliğinde gerçekleştirilecek İklim Zirvesi kapsamında Sıfır Atık Vakfı Başkanı Samed Ağırbaş'ın COP31 Yüksek Düzy Şampiyonu olarak belirlendiğini duyurdu.

Paylaşımında, 197 ülkenin bir araya geleceği zirveye ev sahipliği yapacak olmaktan memnuniyet duyduklarını belirten Bakan Kurum, Ağırbaş'ın sürdürülebilirlik ve iklim eylemi alanındaki bilgi ve tecrübesine duyulan güvenin bu görevlendirmede etkili olduğunu vurguladı. Kurum, Ağırbaş'ı yeni görevinden dolayı tebrik ederek, COP31 sürecine önemli katkılar sunacağına inandığını ifade etti. Bakanlık tarafından yapılan açıklamada ise Türkiye'nin ilk kez ev sahipliği ve başkanlığını üstleneceği COP31'in, 9-20 Kasım tarihleri arasında Antalya'da gerçekleştirileceği ve organizasyona yönelik hazırlıkların devam ettiğini bildirildi.

Açıklamada, Yüksek Düzy Şampiyonu olarak belirlenen Ağırbaş'ın, COP31 Başkanlığı ve ilgili uluslararası paydaşlarla yakın iş birliği içerisinde çalışacağı; devlet dışı aktörlerin sürece etkin katılımının artırılması, iklim eyleminin hızlandırılması ve konferans çıktılarının somut sonuçlara dönüştürülmesi yönünde faaliyetler yürüteceği kaydedildi.

Türk İş İnsanları, Savunmadan Enerjiye Yeni İş Birlikleri için Hazırlanıyor

Ticarette 2026 yılına da rekor beklentisiyle giren Türk iş insanları, şubatta birbiri ardına yapılacak Suudi Arabistan, Mısır ve Birleşik Arap Emirlikleri (BAE) ziyaretleriyle yeni iş birliği kapıları açmayı hedefliyor.

Ticaret Bakanlığı ile Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu organizasyonları kapsamında, Türk iş dünyasının katılımıyla stratejik ziyaretler gerçekleştirilmesi planlanıyor.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın liderliğinde yapılması öngörülen ziyaretlerin, bölge açısından önem taşıyan siyasi ve diplomatik temasların yanı sıra yoğun bir ekonomik gündeme de sahne olması bekleniyor.

Bu çerçevede, 3 Şubat Salı günü Suudi Arabistan-Türkiye, 4 Şubat Çarşamba günü ise Mısır-Türkiye İş Forumlarının DEİK koordinasyonunda ilgili ülkelerde düzenlenmesine yönelik hazırlıklar sürüyor. Ticaret diplomasisi kapsamında 16 ve 17 Şubat tarihlerinde Birleşik Arap Emirlikleri'nin de programa dahil edilmesi planlanıyor. Söz konusu ziyaretlere çok sayıda bakan ile iş dünyasından geniş katılım öngörülüyor.

TACTICAL SERIES ANTIDRONE

70 mm - 12 gauge - Range: 50-70m - SEMI MAGNUM SHOT SHELL
76 mm - 12 gauge - Range: 70-90m - MAGNUM SHOT SHELL
89 mm - 12 gauge - Range: 90-110m - SUPER MAGNUM SHOT SHELL

SATINALMA MÜDÜRLERİ ENDEKSİ

SAMEKS

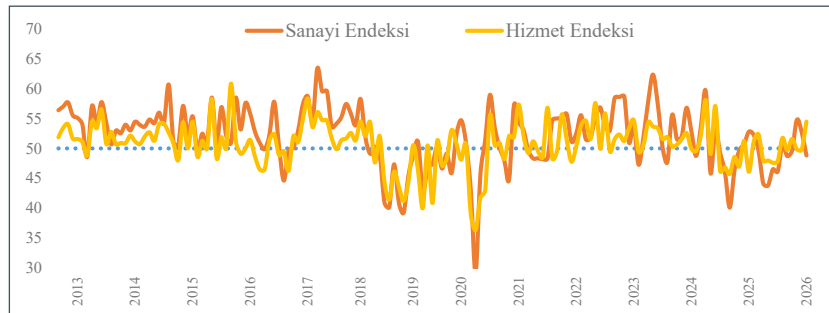
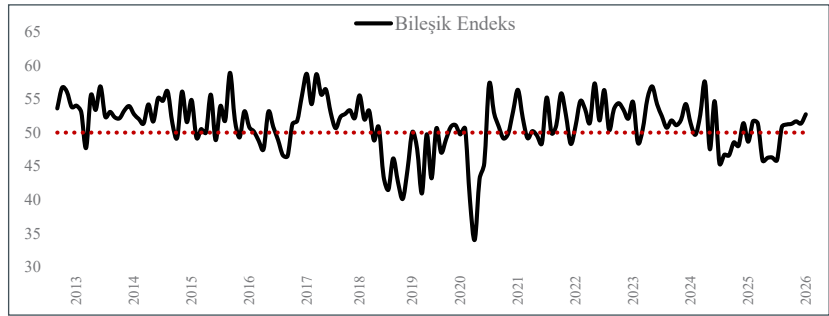
Ocak 2026'da Ekonomide Temkinli Canlanma

**2026 yılı Ocak ayında mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış
SAMEKS Bileşik Endeksi, bir önceki aya göre 1,3 puan artarak
52,7 seviyesinde gerçekleşmiştir.**

Bu dönemde Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi aylık bazda 4,5 puan artarak 54,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi ise önceki aya göre 3,9 puan azalarak 48,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Hizmet sektöründe iş hacmi, girdi alımları, stoklar ve istihdam Bileşik Endeksin genel seyrine destek sağlarken, sanayi sektöründe stoklardaki iyileşme endekse sınırlı pozitif katkı yapmıştır. Bu gelişmeler, ekonomik aktivitede sınırlı bir genişleme sürecinin devam ettiğini göstermektedir.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi'nin Ocak ayında 52,7 puanla eşik değerin üzerinde kalması, ekonomik aktivitede devam eden genişleme sinyallerini ve iş dünyasındaki potansiyel büyüme ivmesini teyit etmektedir.

Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Sanayi Sektörü SAMEKS Endeksi, 2026 yılı Ocak ayında, bir önceki aya göre 3,9 puanlık düşüş kaydederek 48,8 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Ocak ayında sanayi sektörüne ilişkin alt endeksler, genel olarak zayıflama eğilimine rağmen bazı alanlarda görece dirençli bir görünüm sergilemiştir. Üretim alt endeksi, bir önceki aya göre 8,4 puan azalarak 44,6 seviyesine gerilemiştir. Bu düşüş, yılın ilk ayına özgü koşullar ve talep tarafındaki yavaşlamanın etkisiyle üretim faaliyetlerinde belirgin ancak geçici bir ivme kaybına işaret etmektedir.

Yeni Siparişler endeksi, bir önceki aya göre 4,7 puan azalarak 47,6 seviyesinde gerçekleşmiştir. Sipariş hacmindeki bu gerileme, talep koşullarında zayıflamaya işaret etmekle birlikte, dönemsel etkilerin sipariş akışı üzerinde belirleyici olduğu değerlendirilmektedir.

Girdi Alımları endeksi, bir önceki aya göre 0,6 puan azalarak 55,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu görünüm, firmaların üretim faaliyetlerine yönelik beklentilerini tamamen aşağı yönlü revize etmediklerini ve üretim sürecini destekleyici girdi teminine devam ettiklerini göstermektedir. Stoklar alt endeksi, bir önceki aya göre 1,1 puan artarak 54,6 seviyesine yükselmiştir.

Bu gelişme, firmaların talep koşullarını dikkate alarak stok yönetimini temkinli ve kontrollü bir şekilde sürdürdüklerine işaret etmektedir. Tedarikçilerin teslim süresi alt endeksi, bir önceki aya göre 4,4 puan azalarak 48,8 seviyesinde gerçekleşmiştir. Endekste bu düşüşün geçici lojistik uyum süreçleriyle ilişkili olduğu ve tedarik zincirinin genel işleyişinde kalıcı bir bozulmaya işaret etmediği görülmektedir. İstihdam alt endeksi, Ocak ayında 51,9 seviyesine gerileyerek 1,6 puanlık düşüş kaydetmiştir. Bu görünüm, firmaların mevcut yavaşlamaya rağmen iş gücünü koruma eğiliminde olduklarını ortaya koymaktadır.

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış sanayi sektörü endeksi, Ocak ayında 48,8 seviyesine gerileyerek 50 eşik değerinin altına inmiştir. Bununla birlikte, stoklar, girdi alımları ve istihdamdaki görece dirençli görünüm, sanayi sektöründe faaliyet koşullarının önümüzdeki dönemde dengelenme potansiyelini koruduğuna işaret etmektedir.

Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi

Mevsim ve takvim etkisinden arındırılmış Hizmet Sektörü SAMEKS Endeksi, 2026 yılı Ocak ayında önceki aya göre 4,5 puan artışla 54,5 seviyesinde gerçekleşmiştir.

Ocak ayında iş hacmi alt endeksi, 1,6 puan artışla 47,3 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu artış, talepteki zayıflamanın önceki aya kıyasla bir miktar daha hafiflediğine ve hizmet faaliyetlerinde sınırlı bir toparlanma eğilimine işaret etmektedir. Girdi alımları alt endeksi ise 14,4 puan artışla 71,9 seviyesine yükselmiştir. Bu güçlü artış, firmaların faaliyetlerini desteklemek amacıyla girdi alımlarını belirgin şekilde artırdığını ve kısa vadeli faaliyet beklentilerinde iyileşme olduğunu göstermektedir.

Stoklar alt endeksi, 3,2 puan artışla 46,7 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu gelişme, stoklardaki daralmanın hız kestiğine ve firmaların talepteki kısmi toparlanmaya bağlı olarak stok yönetiminde daha dengeli bir görünüm sergilediğine işaret etmektedir. Tedarikçilerin teslim süresi alt endeksi, 1,0 puan azalışla 53,3 seviyesine gerilemiştir. Bu durum, tedarik zinciri koşullarında genel olarak olumlu seyrin korunduğunu, teslim sürelerindeki sınırlı iyileşmenin devam ettiğini göstermektedir. İstihdam alt endeksi 4,6 puan artışla 51,5 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu artış, hizmet sektöründe istihdamın yeniden genişleme bölgesine geçtiğini ve talep koşullarındaki toparlanmanın iş gücü piyasasına olumlu yansımaya başladığını göstermektedir.

YORUM

Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış SAMEKS Bileşik Endeksi, Ocak ayında 52,7 seviyesinde gerçekleşmiş olup, 50 referans değerinin üzerinde seyretmesi ekonomik faaliyetlerin genişleme bölgesinde olduğunu ve ekonomik aktivitedeki toparlanmanın sürdüğünü işaret etmektedir.

Sanayi sektörü SAMEKS Endeksi, Ocak ayında 48,8 seviyesine gerileyerek 50 eşik değerinin altına inmiştir. Bununla birlikte önceki aya göre kaydedilen düşüş, sanayi sektöründeki faaliyetlerin azaldığını ortaya koymaktadır. Hizmet sektörü SAMEKS Endeksi ise Ocak ayında 54,5 seviyesine yükselerek güçlü bir genişleme kaydetmiştir. İş hacmi, girdi alımları, stoklar ve istihdamdaki artışlar, hizmet sektörünün ekonomik toparlanmada öncü rol oynadığını ve talepteki iyileşmenin yansımaya başladığını ortaya koymaktadır.

Genel olarak Ocak ayı SAMEKS bileşik endeksi, ekonomik faaliyetlerin genişleme bölgesinde kalmaya devam ettiğini, ancak sektörler arasında farklılaşmanın belirginleştiğini göstermektedir. Sanayi sektöründeki yavaşlama ile hizmet sektöründeki toparlanma, önümüzdeki dönemde ekonomik aktivitenin ılımlı bir seyir izleyebileceğine işaret etmektedir.

DEĞERLENDİRME

Umut EKER

MÜSİAD Brezilya Başkanı

“COP30’a en fazla delege gönderen ülkelerden biri olan Türkiye, bu güçlü katılımımla birlikte organizasyona ev sahipliği yapma konusundaki kararlılığını ve bu sorumluluğu üstlenmeye hazır olduğunu, karar resmîyet kazanmadan önce dahi uluslararası kamuoyuna açık bir şekilde ortaya koymuş oldu”

Birleşmiş Milletler tarafından 1992 yılında kabul edilen İklim Değişikliği Çerçeve Sözleşmesinin ardından, 1995’ten bu yana her yıl farklı ülkelerde düzenlenen Taraflar Konferansı (COP), iklim kriziyle mücadelede küresel iş birliğinin en önemli platformlarından biri olmayı sürdürüyor.

Dünyanın neredeyse tüm ülkelerini bir araya getirerek iklim değişikliğine karşı ortak politika ve çözüm arayışlarını güçlendiren bu zirvenin, bu yıl Antalya’da gerçekleştirilecek olması ülkemiz açısından büyük bir önem taşıyor. COP31’in Antalya’da düzenlenmesi; Türkiye’nin iklim diplomasisindeki konumunu güçlendirmesi, küresel çevre politikalarına daha etkin

COP31’e Doğru: Küresel İklim Diplomasisinde Türkiye’nin Sorumluluğu

katkı sunması ve sürdürülebilirlik vizyonunu uluslararası düzeyde görünür kılması bakımından önemli bir adım niteliği taşıyor.

COP30 İklim Zirvesi, 9–20 Kasım 2025 tarihleri arasında Brezilya’nın Belém kentinde gerçekleştirildi. Zirve öncesinde düzenlenen liderler toplantısında Türkiye’yi Cumhurbaşkanı Yardımcımız Sayın Cevdet Yılmaz temsil etti.

Zirve süresince ise Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanımız Sayın Murat Kurum, Bakan Yardımcımız Sayın Fatma Varank ve İklim Değişikliği Başkanımız Sayın Halil Hasar, son güne kadar bölgede yürütülen toplantıları yakından takip ederek Antalya’nın COP31’e ev sahipliği yapması yönündeki kararın alınmasına önemli katkılar sundular.

COP30’a en fazla delege gönderen ülkelerden biri olan Türkiye, bu güçlü katılımımla birlikte organizasyona ev sahipliği yapma konusundaki kararlılığını ve bu sorumluluğu üstlenmeye hazır olduğunu, karar resmîyet kazanmadan önce dahi uluslararası kamuoyuna açık bir şekilde ortaya koymuş oldu.

COP30 süresince Brezilya’nın Belém kentinde edindiğimiz tecrübe ve gözlemler, organizasyonel açıdan önemli tartışmaları da beraberinde getirdi. Öncelikle belirtmek gerekir ki Brezilya, uzun yıllardır

dünya çapında birçok büyük organizasyona ev sahipliği yapan bir ülke. Bu süreçlerde zaman zaman eleştirilerle karşılaşsa da COP30 organizasyonunda karşılaşılan aksaklıklar, çitanın olumsuz anlamda farklı bir noktaya taşındığını gösterdi.

Konferans tarihinden aylar önce katılımcılar; bölgedeki yetersiz konaklama kapasitesi ve olağan dışı seviyelere ulaşan otel fiyatları nedeniyle ilk ciddi sorunlarla karşılaştı. Ardından, geniş bir coğrafyaya sahip olan Brezilya'nın kuzeyinde, Amazon Havzası'nın başlangıç noktası olarak kabul edilen Belém'e ulaşım süreci, katılımcılar açısından oldukça zahmetli bir hâl aldı. Tüm bunlara ek olarak, ortalama yüzde 80 nem oranına sahip ve gün içerisinde 40 dereceye yaklaşan sıcaklıklarda, ülke stantlarının kurulduğu alanların önemli bir bölümünde yeterli iklimlendirme altyapısının bulunmaması, konferansa katılanlar için ciddi fiziki zorluklar doğurdu.

Söz konusu koşulların yarattığı yoğunluk ve altyapı yetersizlikleri, ne yazık ki teknik bir arızayı da beraberinde getirdi. Elektrik tesisatında yaşanan sorunlar sonucu konferans alanında büyük çaplı bir yangın meydana geldi. Herhangi bir can kaybının yaşanmamış olması en büyük teselli olmakla birlikte, yaşanan bu olay nedeniyle konferans programı sekteye uğradı. Son gün toplantıları, ülke stantları kapalı olacak şekilde ve sınırlı katılımı gerçekleştirildi.

MÜSİAD Brezilya olarak, gelecek nesillere bırakılacak en değerli mirasın; çevresel duyarlılık ve sosyal sorumluluk bilinciyle şekillenmiş, yaşanabilir bir dünya ile güçlü ve güvenilir bir iş ahlâkı olduğuna inanıyoruz.

Bu anlayış doğrultusunda, MÜSİAD ailemizi temsilen COP30 süresince Belém'de heyetimizle birlikte yer aldık. Elbette bu gelişmeler teknik aksaklıklar olarak değerlendirilebilir; ancak küresel ölçekte düzenlenen böylesine büyük bir organizasyonda, ulaşım, konaklama ve altyapı gibi temel başlıkların en ince ayrıntısına kadar planlanması gerektiği açıktır. Buna ek olarak güvenlik boyutunun da ayrı bir önem taşıdığı görülmüştür. Konferans süresince şehir genelinde yoğun güvenlik önlemleri uygulanmış; asker ve polis varlığıyla adeta kontrollü bir alan oluşturulmuştur. Buna rağmen

Amazon bölgesinden gelen yerli grupların, kısa süreli de olsa konferans alanında protesto gerçekleştirmesi engellenememiştir.

Tüm bu olumsuzluklara rağmen, Belém halkına ayrı bir parantez açmak gerekir. Son derece misafirperver, yardımsever ve samimi yaklaşımlarıyla bizlere karşı sıcak bir tutum sergileyen Belém halkı, bu sürecin en olumlu ve unutulmaz yönlerinden biri olmuştur.

Sonuç olarak, Antalya'da gerçekleştirilecek COP31 organizasyonunda, yukarıda değinilen olumsuzlukların yaşanmayacağına yürekten inanıyoruz. Antalya'nın sahip olduğu güçlü altyapı, organizasyon kabiliyeti ve uluslararası tecrübesiyle; Türkiye'nin bu önemli zirveye en iyi şekilde ev sahipliği yapmaya hazır olduğu açıktır.

MÜSİAD olarak, geçtiğimiz yıllarda yayımladığımız iklim manifestomuz ve üstlendiğimiz sorumluluk bilinciyle bu sürece bizler de hazırız. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri doğrultusunda çevre politikalarını "Yeşil Dönüşüm" ve "Sürdürülebilir Gelecek" ekseninde yapılandıran bir kurum olarak; ülkemizde düzenlenecek bu önemli organizasyona katkı sunmanın, "Türkiye Yüzyılı" vizyonunun hayata geçirilmesine anlamlı bir destek sağlayacağına gönülden inanıyoruz.

MÜSİAD ailemizle birlikte COP31 Zirvesi'nde yer almayı temenni ediyor; bu sürecin ülkemiz ve dünya adına hayırlı sonuçlara vesile olmasını diliyoruz.

Katılım Finans Kefalet Destek Programı Kamuoyuna Tanıtıldı

Kredi Garanti Fonu (KGF) ve Ziraat Katılım Bankası A.Ş. iş birliğiyle, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) öncülüğünde hayata geçirilen Katılım Finans Kefalet Destek Programı, 30 Ocak'ta İstanbul Finans Merkezi Ziraat Kuleleri'nde düzenlenen imza ve tanıtım töreniyle kamuoyuna duyuruldu.

Katılım Finans Kefalet Destek Programı, “Değer üretkenlerle, değerleriyle finansman” anlayışıyla reel sektöre faizsiz finansman imkânı sunuyor. Program ile reel sektörün faizsiz finansmana erişiminin sağlanması, üretim ve istihdamın desteklenmesi amaçlanıyor.

Katılım Finans Sistemine Özel Olarak Yapılandırılmış Önemli Bir Adım

Kredi Garanti Fonu (KGF) Başkanı Erdoğan Özegen; Katılım Finans Kefalet Destek Programı kapsamında, Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) öncülüğünde Kredi Garanti Fonu (KGF) ve Ziraat Katılım A.Ş. iş birliğiyle reel sektöre 9,375 milyar TL kaynak sağlanmasının amaçlandığını ve sağlanan bu kaynağın üretim, yatırım ve istihdama katkı sağlayacağını vurguladı.

Finansman modelinin katılım finans ilkelerine uygun, şeffaf ve sürdürülebilir olduğunu ifade eden Özegen, KGF'nin bugüne kadar 611 binden fazla firmaya 1 trilyon 702 milyar TL krediye kefalet sağladığını hatırlattı. KGF'nin yalnızca bir teminat kurumu değil, reel

sektör için stratejik bir kalkınma ortağı olduğunu belirten Özegen, MÜSİAD Başkanı Burhan Özdemir'in öncülüğüne ve Ziraat Katılım Bankası Genel Müdürü Metin Özdemir'in katkılarına teşekkür ederek iş birliğinin ülke ekonomisine hayırlı olmasını temenni etti.

Güçlü Desteğimizle Reel Sektörün Yanındayız

Ziraat Katılım Bankası Genel Müdürü Metin Özdemir, konuşmasında Ziraat Katılım'ın Türkiye'nin ilk kamu katılım bankası olarak sektörde öncü bir rol üstlendiğini vurguladı. 2025 yılı itibarıyla kuruluşunun 10. yılını kutlayan bankanın, geçen on yıllık süreçte katılım bankacılığının gelişimine ve reel sektörün finansmanına önemli katkılar sunduğunu belirtti. Özdemir, Ziraat Katılım'ın katılım bankacılığını yalnızca bir finansman modeli olarak değil, üretimi, ticareti ve istihdamı öncileyen bir kalkınma yaklaşımı olarak ele aldığını ifade ederek, “Güçlü kamu desteğimiz, yaygın hizmet ağıımız ve sağlam finansal yapımızla KOBİ'ler başta olmak üzere reel sektörün her zaman yanında olduk. Son dönemde hayata geçirdiğimiz ürün ve iş birlikleriyle faizsiz finansmana erişimi daha da yaygınlaştırıyoruz.” dedi.

Genel Müdür Metin Özdemir ayrıca, KGF desteğiyle hayata geçirilen Katılım Finans Kefalet Destek Programı'nın Ziraat Katılım'ın sürdürülebilir büyüme, reel sektör odaklı finansman ve katılım finans ekosistemini derinleştirme hedefleriyle bire bir örtüştüğüne dikkat çekti. Özdemir, "Bu programla birlikte KOBİ'lerimizin finansmana erişimini kolaylaştırırken, yatırımı ve üretimi destekleyen güçlü bir finansman zemini oluşturuyoruz. Ziraat Katılım olarak önümüzdeki dönemde de katılım finansmanında derinliği artıracak yeni ürün ve iş birliklerini hayata geçirmeye devam edeceğiz." ifadelerini kullandı.

İş Dünyasının Sesini Somut Çözüme Dönüştürüyoruz

MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir ise konuşmasında, iş dünyası ile her yıl düzenli olarak yaptıkları ekonomik değerlendirme sonuçlarına göre en önemli problemin finansmana erişim olduğunu dile getirdi. Bu verilerin kendilerine bir sorumluluk yüklediğini belirten Özdemir, "İş dünyasını temsil eden sivil toplum kuruluşu olmanın getirdiği refleksle; reel sektörün sesini, taleplerini ve ihtiyaçlarını doğrudan kamu kurumlarımızla paylaştık, istişare ettik ve çözüm yolları üzerinde birlikte çalıştık. Bugün burada tanıttığımız Katılım Finans Kefalet Destek Programı, işte bu istişare sürecinin somut bir çıktısıdır." diye konuştu.

MÜSİAD olarak programa paydaş kurumlar ile yaptığı istişareler sonucunda öncülük ettiklerini belirten Özdemir, programın yalnızca MÜSİAD Üyelerine değil tüm reel sektöre yönelik olduğunu altını çizdi. Programın tüm işletmelere de hitap ettiğini belirten Özdemir, "Katılım Finans Kefalet Destek Programı, MÜSİAD'ın öncülüğünde hayata geçirilmiş olmakla birlikte, yalnızca MÜSİAD üyeleriyle sınırlı değildir.

Programdan, MÜSİAD üyesi olsun ya da olmasın, reel sektörde faaliyet gösteren tüm işletmeler başvuruda bulunabilecektir. Bu yönüyle program, geniş bir kapsama sahip olup üretim, ticaret ve istihdam odaklı tüm işletmelerin faizsiz finansmana erişimini desteklemeyi amaçlamaktadır. Programda, reel sektörün gerçek nakit akışı ihtiyaçlarına cevap veren, katılım finansmanına dayalı yeni bir finansman enstrümanını değerli kurumlarımızın iş birliğiyle hayata geçirmiş bulunuyoruz." dedi.

Burhan Özdemir konuşmasında, MÜSİAD'ın yeni dönemde iş dünyasını doğrudan ilgilendiren temel meselelere yoğunlaşacağını vurgulayarak, Katılım Finans Kefalet Destek Programı'nın "Değer üretenlerle, değerleriyle finansman" anlayışının sahadaki karşılığı olduğunu ifade etti. Özdemir, bu modelin üretimi, ticareti ve istihdamı önceleyen bir bakış açısıyla reel sektöre doğrudan katkı sağlayacağına inandıklarını belirtti. Aynı zamanda Katılım Finans Kefalet Destek Programı'nın, MÜSİAD öncülüğünde geliştirilen ve kamu kurumlarıyla iş birliği içinde hayata geçirilen ilk örnek olma özelliğine de dikkat çekti.

Katılım Finans Kefalet Destek Programı Hakkında:

Katılım Finans Kefalet Destek Programı'nın ilk diliminde; yüzde 80 kefalet oranı ve 7,5 milyar TL KGF kefaleti ile Ziraat Katılım tarafından toplam 9,375 milyar TL'lik finansman hacmi oluşturulması hedefleniyor. Program kapsamında kullanılacak olan finansmanlar arsa ve bina yatırımları hariç olmak üzere yatırım ve işletme harcamalarının finansmanında kullanılacak. Program, katılım bankacılığı ilkeleri doğrultusunda üretim ve istihdama katkı sağlamayı amaçlıyor.

Geleceği Simüle Etmek: Kurumsal Yönetimde Dijital İkiz ve Yapay Zekâ Devrimi

“Bugün bu teknolojilere yatırım yapmak bir lüks veya ‘trend’ takibi değil; sürdürülebilirlik ve hayatta kalma meselesidir. Geleceğin iş dünyasında liderlik koltuğu, belirsizliği yönetmeye çalışanların değil; veriyi işleyerek geleceği tasarlayanların olacaktır”

İş dünyası, tarihinin en keskin virajlarından birini dönüyor. Yüzyıllardır “geçmiş veriye” ve yönetici sezgilerine dayalı olarak şekillenen kurumsal yönetim modelleri, yerini “geleceği simüle edebilen” ve veriyi anlık içgörüyü dönüştüren dinamik yapılar bırakıyor. Bu yeni çağda, şirketlerin kaderini belirleyen unsur artık sahip oldukları fiziksel varlıklar değil; bu varlıkları dijital dünyada ne kadar kusursuz bir şekilde modelleyebildikleri ve yapay zekâ ile yönetebildikleridir. Yüzyıllar boyunca ticaret, büyük ölçüde liderlerin “öngörülerine”, piyasa kokusunu alma yeteneklerine ve tecrübelerine dayalı olarak ilerledi. Ancak veri okyanusunun derinleştiği, değişkenlerin (pandemiler, ekonomik krizler, tedarik zinciri kırılmaları) arttığı

bir dünyada, sadece insan sezgisiyle hareket etmek, pusulasız okyanusa açılmaya benzer hale geldi. Tam bu noktada, iş dünyasının literatürüne iki devrimsel kavram girdi: Dijital İkizler (Digital Twins) ve Yapay Zekâ (AI) Destekli Karar Alma Mekanizmaları.

Dijital İkiz: Kurumsal DNA’nın Sanal Yansıması

Dijital ikiz kavramını, bir fabrikanın veya bir ürünün sadece 3D çizimi veya görsel bir modeli olarak düşünmek, bu teknolojinin sunduğu stratejik derinliği görememek demektir. Kurumsal bağlamda dijital ikiz; süreçlerin, insan kaynağının, finansal akışın, tedarik zincirinin ve hatta müşteri davranışlarının sanal ortamda birebir kopyalanmasıdır. Bu, şirketinize “güvenli bir laboratuvar ortamı” ve yaşayan bir simülasyon sahası sağlar.

Geleneksel yönetim anlayışında stratejik bir karar (örneğin yeni bir pazara girmek, üretim bandını değiştirmek veya fiyat politikasını yenilemek), büyük mali riskler ve öngörülemeyen yan etkiler barındırır. Yönetim kurulları bu kararları alırken genellikle “geçmiş yılın raporlarına” bakarlar. Oysa geçmiş veri, geleceğin garantisi değildir.

Dijital ikizini oluşturmuş bir kurum ise, bu kararı gerçek hayatta uygulamadan önce sanal ikizi üzerinde test eder.

- “Tedarik zincirimiz yüzde yüzde 20 aksarsa nakit akışımız 3 ay sonra nasıl etkilenir?”
- “Yeni ürünü bu fiyatla piyasaya sürersek, rakip reaksiyonu ve stok maliyetlerimiz nasıl dengelenir?”

Bu soruların cevabını gerçek dünyada bedel ödmeden, sanal dünyada simüle ederek öğrenmek; bir işletme için belirsizliği ortadan kaldırmanın en güçlü yoludur. Dijital ikiz, yöneticilere “Hata yaparsak ne olur?” sorusunun cevabını, hata yapmadan önce verir. Bu, deneme-yanılma yöntemini tarihe gömen bir paradigma değişimidir.

Sezgiden Matematiğe:

Karar Alma Süreçlerinde Yapay Zekâ

Dijital ikiz bize “ne olabileceğini” (simülasyon) gösterirken, yapay zekâ (AI) bize “ne yapmamız gerektiğini” (optimizasyon) söyler.

İnsan zihni muazzamdır, ancak sınırlıdır. Karar alırken bilişsel önyargılara, yorgunluğa, duygusal durumlara ve sınırlı işlem kapasitesine tabidir. Bir CEO veya departman yöneticisi, aynı anda en fazla birkaç düzine değişkeni hesaba katabilir. Oysa yapay zekâ, milyonlarca satır veriyi, milyarlarca olasılığı saniyeler içinde analiz ederek, duygulardan arındırılmış, saf rasyonel öneriler sunar.

Kurumsal zekanın yapay zekâ ile birleşmesi, karar alma süreçlerinde “Deskriptif” (Ne oldu?) analizden, “Preskriptif” (Ne yapmalıyız?) analize geçişi temsil eder.

Bu geçişin somut faydaları hayati önem taşır:

- Hiper-Verimlilik ve Hız: Yapay zekâ, insan gözünün kaçırabileceği mikro verimsizlikleri, enerji kaçaklarını veya zaman kayıplarını 7/24 izleyen bir denetçi gibi yakalar.
- Dinamik Fiyatlandırma ve Rekabet: Piyasa koşullarına, hammadde maliyetlerine ve rakip hareketlerine anlık tepki vererek kârlılığı maksimize eder.
- Önleyici Operasyon: Makinelerin ne zaman bozulacağını veya bir personelin ne zaman tükenmişlik yaşayacağını, veri desenlerindeki sapmaları okuyarak önceden haber verir.

Sinerji: CEO’nun Yeni Yardımcı Pilotu

Buradaki en kritik nokta, yapay zekanın insanın yerini alması değil, insanın yeteneklerini “augment” etmesi (artırması) meselesidir. En başarılı şirketler, kararı tamamen algoritmaya bırakanlar değil; yapay zekanın sağladığı matematiksel kesinliği, insan vizyonu ve etiğiyle harmanlayanlardır.

Dijital ikiz ve yapay zekâ entegrasyonu, yöneticiler için bir “uçuş simülatörü” görevi görür. Nasıl ki bir pilot, en zorlu hava koşullarını önce simülatörde deneyimleyip refleks kazanıyorsa; şirket yöneticileri de ekonomik krizleri, büyüme sancılarını veya pazar daralmalarını önce dijital ikizlerinde deneyimler. Yapay zekâ ise bu simülasyonda en doğru rotayı çizen yardımcı pilot koltuğunda oturur.

Mahmut DÜZEN

Datainize Kurucusu

Sadece insan sezgisiyle hareket etmek, pusulasız okyanusa açılmaya benzer hale geldi. Tam bu noktada, iş dünyasının literatürüne iki devrimsel kavram girdi: Dijital İkizler (Digital Twins) ve Yapay Zekâ (AI) Destekli Karar Alma Mekanizmaları.

Görünmeyeni Görmek

Artık büyük balığın küçük balığı yediği bir dünyada değil; hızlı ve öngörülü olanın, hantal olanı yuttuğu bir çağdayız.

Bir şirketin dijital ikizini oluşturmaya ve kararlarını yapay zekâ desteğiyle alması, sisli bir yolda ilerlerken güçlü farlarını yakması gibidir. Diğerleri önünü göremezken, dijital olgunluğa erişmiş şirketler virajları, çukurları ve fırsatları kilometrelerce öteden fark edebilir.

Bugün bu teknolojilere yatırım yapmak bir lüks veya “trend” takibi değil; sürdürülebilirlik ve hayatta kalma meselesidir. Geleceğin iş dünyasında liderlik koltuğu, belirsizliği yönetmeye çalışanların değil; veriyi işleyerek geleceği tasarlayanların olacaktır. Dijital ikiziniz, bu hız yarışındaki en güçlü kasınız, yapay zekâ ise en keskin zekanızdır.

Bu yazıyı

Apple
Podcasts

uygulaması

CERÇEVE

Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

MÜSİAD'da 2025 Değerlendirildi 2026'ya Dair Ekonomik Yol Haritası Ele Alındı

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Merkezi'nde, T.C. Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek'in katılımıyla "2025 Yılı Değerlendirmesi ve 2026 Yılı Beklentileri" programı gerçekleştirildi. Programa MÜSİAD Şube Başkanları, Yönetim Kurulu Üyeleri ve sektör temsilcileri katılım sağladı.

Müstakil Sanayici ve İşadamları Derneği (MÜSİAD) Genel Merkezi'nde, T.C. Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek'in katılımıyla "2025 Yılı Değerlendirmesi ve 2026 Yılı Beklentileri" programı gerçekleştirildi. Programa MÜSİAD Şube Başkanları, Yönetim Kurulu Üyeleri ve sektör temsilcileri katılım sağladı.

Programda; küresel ekonomik gelişmeler, Türkiye ekonomisinin mevcut görünümü, dezenflasyon süreci, finansmana erişim, reel sektörün beklentileri ve 2026 yılına ilişkin politika öncelikleri kapsamlı biçimde ele alındı.

Burhan Özdemir:
"Reel Sektör Umutsuz Değil,
Ancak Temkinli"

Programın açılış konuşmasını yapan MÜSİAD Genel Başkanı Burhan Özdemir, 2025 yılının reel sektör açısından kolay bir yıl olmadığını vurgulayarak, küresel ticarete artan korumacılık, jeopolitik riskler ve finansman maliyetlerinin iş dünyası üzerindeki baskısına dikkat çekti.

Genel Başkan Özdemir konuşmasında şu ifadeleri kullandı: "Bugün burada bulunmamızın temel amacı bir talep listesi sunmak değil; sahadan gelen reel sektör nabzını, yapıcı bir çerçevede paylaşmak ve 2026 yılına ilişkin yol haritasına katkı sunmaktır. 2025 yılı, firmalarımız açısından bir 'denge yılı'ndan ziyade maliyetlerin ve belirsizliklerin yönetildiği bir geçiş yılı olmuştur." Reel sektörün mevcut ruh hâline ilişkin değerlendirmelerde bulunan Özdemir, iş dünyasının umutsuz olmadığını ancak ihtiyatlı bir duruş sergilediğini ifade ederek sözlerini şöyle sürdürdü:

“Reel sektör bugün umutsuz değil; fakat temkinli. Üyelerimizin önemli bir bölümü 2026’ya girerken ‘bekle-gör’ pozisyonunda. Bu durum yatırım isteğinin ortadan kalktığını değil; finansman maliyetleri, öngörülebilirlik ve iç-dış talep zayıflığı gibi risklerin aynı anda yönetilmek zorunda olduğunu göstermektedir.”

Mehmet Şimşek: “Dezenflasyonla Türkiye İçin Güçlü Bir Fırsat Penceresi Açılacak”

“Finansmana Erişim 2026’nın En Kritik Başlığı”

Konuşmasında MÜSİAD üyeleriyle yapılan saha anketlerinin sonuçlarına da değinen Burhan Özdemir, 2026 yılında ekonomiyi en fazla etkileyecek başlığın açık ara finansmana erişim olduğunu vurguladı.

Özdemir, konuya ilişkin olarak şu değerlendirmeyi yaptı: “Bugün reel sektör açısından mesele sadece krediye ulaşmak değil; kredinin vadesi, maliyeti ve yatırımın nakit akışıyla uyumudur. Firmalarımız klasik banka kredilerinin ötesinde, öz sermaye, ortaklık ve sermaye piyasası araçlarını daha fazla konuşmaya başlamıştır. Bu tablo, kredi kanalının reel sektör nezdinde daraldığını göstermektedir.” Vergi sistemi ve yapısal reform beklentilerine de değinen Özdemir, reel sektörün önceliğinin vergi oranlarından ziyade sistemin sadeleşmesi olduğunu belirterek, “Vergi mevzuatının sade, öngörülebilir ve yönetilebilir hale gelmesi, üretim ve yatırım istahını doğrudan etkileyecektir” dedi. Programda konuşan T.C. Hazine ve Maliye Bakanı

Mehmet Şimşek ise küresel ekonomi, Türkiye’nin makro dengeleri ve uygulanan ekonomi programına ilişkin kapsamlı değerlendirmelerde bulundu.

Küresel sisteme ilişkin analizlerinde, İkinci Dünya Savaşı sonrası kurulan ekonomik düzenin ciddi bir dönüşüm sürecinden geçtiğini ifade eden Bakan Şimşek, şu değerlendirmeyi yaptı: “Korumacılığın artık yeni normal haline geldiği bir dönemden geçiyoruz. Bugünkü küresel tablo, birçok yönüyle 1930’lu yılları hatırlatıyor. Bu süreçte bölgesel entegrasyon ve güçlü ekonomi iş birlikleri Türkiye için hayati önem taşıyor.”

Enflasyon görünümüne ilişkin beklentilerini de paylaşan Şimşek, dezenflasyon sürecine olan güvenini vurgulayarak şunları söyledi: “Geçen yıl yaşadığımız bazı şokları tekrar yaşamazsak, 2026 yılı sonunda enflasyonun yüzde 20’nin altına inebileceğine samimi şekilde inanıyorum. İç ve dış koşullar dezenflasyonu destekliyor.” İhracatçılara ve imalatçı KOBİ’lere yönelik desteklerin süreceğini belirten Şimşek, finansman maliyetlerini düşürmeye yönelik yeni programlar üzerinde çalışıldığını da kaydetti.

Program, basına kapalı bölümde MÜSİAD Şube Başkanları ve Yönetim Kurulu Üyeleri ile T.C. Hazine ve Maliye Bakanı Sayın Mehmet Şimşek arasında gerçekleştirilen kapsamlı istişare toplantısıyla tamamlandı. Kapalı oturumda; reel sektörün sahadan gelen beklentileri, finansmana erişim, üretim ve istihdamı koruyacak politika adımları ile 2026 yılına ilişkin yol haritası ele alındı.

**EXPERT
OPINION**

Building the New Syria: The State, Legitimacy and Türkiye's Strategic Role

“Türkiye's role in the process is directly related to its multidimensional power capacity. Its deep-rooted state tradition, crisis management experience, and accumulated expertise in the structuring of public institutions have positioned Türkiye as an indispensable guide and actor for Syria”

December 8, 2024, is one of the most significant turning points in Syria's modern political history. What happened on this date was not a mere change of power, but a fundamental structural break that ended the sixty-one-year Baath regime. Ahmad al-Shara and his team inherited a Syria that was not only physically devastated, but also one where the bond of trust between the state and the individual had been severed, sovereignty had become fragmented, and institutions had become dysfunctional. At this point, the real issue for Syria is not just to establish military-based dominance, but to rebuild the collapsed state with a new understanding that encompasses the entire society.

This process is directly linked to Syria's internal dynamics as well as the rational contribution and strategic partnership that Türkiye, the actor with the strongest state tradition in the region, will offer. To understand this new phase Syria has entered, it is first necessary to define the concept of "state." According to Max Weber's classic definition, the state is an organization that holds a monopoly on the legitimate use of physical force within a specific geography. Looking specifically at Syria, it is evident that the country has lost this characteristic since 2011, with its sovereignty rights fragmented among terrorist organizations, local militias, and external actors. Therefore, the first stage of the state-building process that began after December 8 is the re-establishment of the monopoly on the use of force by the central authority. However, sovereignty is not limited to establishing dominance through armed force; control of national borders, a fiscal union where customs and energy revenues are pooled in a single center, and a uniform legal standard applicable throughout the country are essential elements of sovereignty. The most critical issue to be considered while ensuring these elements is that the newly established structure should be built on a concept of justice that encompasses all segments of society, not just the interests of a narrow elite, as was the case in the past. Otherwise, the cycle of exclusion and instability, which are chronic problems in Syria, will inevitably recur.

At this very point, inclusivity is not merely a moral choice, but a pragmatic necessity for the survival of the state and the sole guarantee of sovereignty. This is because Syria has a multi-layered and rich fabric, where different ethnic groups such as Arabs, Kurds, and Turkmens, and different religious groups such as Sunnis, Alawites, Christians, and Druze live together. Rather than managing this diversity as an asset, the pre-2011 regime transformed the state into an apparatus of oppression by pushing certain segments outside the system. Historical mistakes, particularly the

Dr. Ramazan Aydın

International Maarif School

Cape Town Manager & Researcher

deprivation of Kurds citizenship and representation rights, led to the state losing its capacity to serve as an umbrella. Today, the process of state-building in Syria can only succeed through a social contract that legally guarantees this diversity and allows each community to feel that it is part of the center. The strengthening of central authority should not mean the suppression of local identities; rather, it should create a foundation that allows these identities to live peacefully under the umbrella of the state.

The toughest test of this theoretical necessity in the field is the integration of the SDG regions in the northeast of the country into the center and the management of sensitive balances in the south, such as in Suwayda. Syria's territorial integrity and sovereignty depend on the healthy integration of this fragmented structure into the central administration. Following technical talks with the SDF that began on March 10, 2025, the ceasefire and phased integration agreement announced on January 18, 2026, is a critical threshold that brings the new administration's claim to "statehood" into the implementation phase. The command-control mechanism and the linking of local administrative units to Damascus, which are tied to the agreement in this process, are not merely military or political arrangements, but rather the certification that sovereignty in the Syrian state is concentrated in a single center. As these internal knots are untangled, the state will produce lasting normalization and legitimacy will become possible.

Ankara has developed a cooperation model that, rather than being narrowly self-interested or one-sided, accurately assesses the realities of the Syrian landscape with the responsibility derived from its ancient culture, while also considering the needs and expectations of its neighbor.

However, it is clear that legitimacy is achieved not only through the resolution of security and political issues, but most importantly through concrete services that touch the daily lives of the people. The existence of a state depends on its ability to fulfill its basic functions: ensuring that water flows from the citizen's tap, that electricity is supplied continuously, that salaries are paid regularly, and that justice is served in the courts. However, providing these and similar services without interruption is not a burden that an economy devastated by war can shoulder alone. Indeed, the World Bank's estimate of \$216 billion for the cost of rebuilding Syria clearly shows that this process cannot be managed with local resources alone. The reopening of Syria's economic arteries and its reintegration into regional trade networks will directly determine the state's credibility in the eyes of its people. It is at this point that Türkiye emerges not only as a neighbor in Syria's reconstruction, but also as a "natural and legitimate partner" due to its historical, cultural, and geopolitical ties.

Türkiye's role in this process is directly related to its multidimensional power capacity. Its deep-rooted state tradition, crisis management experience, and accumulated expertise in structuring public institutions have positioned Türkiye as an indispensable guide and actor for Syria. Furthermore, its strong economy and dynamic industrial infrastructure, along with the extensive networks it has established with the global system, make Türkiye not only a security partner but also the most strategic companion on Syria's journey toward integration with the world and economic development. These advantages can transform Syria from a closed-loop crisis zone into a functioning structure integrated with the world.

Looking at the developments recorded so far, it is evident that a comprehensive and substantive relationship has been established between the two countries. This situation is a result of Türkiye's strategic approach towards Syria and the new administration. Instead of adopting a narrowly self-interested or unilateral stance, Ankara has developed a model of cooperation that takes into account the realities of the Syrian geography, guided by the responsibility inherent in its ancient culture, while also considering the needs and expectations of its neighbor. The success of this model lies in Türkiye's capacity for direct contact with all ethnic and religious groups in the region. Türkiye is perhaps the only actor that can embrace all of Syria's diversity, from Arabs to Kurds, Turkmen to Syrians, without exclusion, and analyze their historical expectations. Therefore, Ankara's Syria policy has gone beyond being merely a security reflex and has transformed into a regional development initiative based on mutual gain in every area, from the economy to health, strengthening the administrative structure of its neighboring state. This initiative aims not only to help Syria emerge from the crisis but also to enable it to stand on its own feet as a sovereign state.

Ultimately, the new Syrian journey that began on December 8, 2024, depends on the harmony between an inclusive state concept that derives its legitimacy from the whole society and the rational and institutional support offered by Türkiye. Syria's transformation into a fully sovereign structure with functioning institutions and rules is also key to regional peace and stability. If the new administration rejects the exclusionary political legacy of the past, unites all social elements under the umbrella of the state, and deepens its strategic partnership with Türkiye, Syria will not only heal its own wounds but also become a stable actor in the region. Thus, Syria will achieve internal peace, Türkiye will secure its borders permanently, and the region will attain the peace and prosperity it longs for.

1920 Yılından Bugüne Daha İyi Beslenen Nesiller ve Tarımda Daha İyi Bir Gelecek İçin

Çalışıyoruz.

 eriş un

DUDOMİ

NUDO

Miluni

ÖZDE

 eriş 1920

“Ahlak yoksa ticaret sadece kazançtan ibaret kalır.”

Çerçeve'den Hayata Bak
serimizin bu bölümünde,
İstanbul Ticaret Odası
(İTO) Meclis Başkanı
Dr. Erhan Erken ile;
faizsiz finans ekosisteminin
gelişimini, karz-ı hasen
uygulamalarının yaygınlaşmasını,
girişim ve dayanışma modellerinin
ekonomiye katkılarını ve ahlak merkezli
ticaret anlayışının önemini ele aldık.

Ramazan ayı sadece ibadet dönemi değil, aynı zamanda paylaşmanın, bereketin ve ticaret ahlakının daha çok hissedildiği bir zaman. Siz Ramazan'ın iş dünyasına nasıl bir iklim kattığını düşünüyorsunuz?

Öncelikle, beni böyle bir programda konuk ettiğiniz için teşekkür ederim. Malum, Ramazan ayı yaklaşıyor. İçinde bulunduğumuz dönem itibarıyla bunun esintilerini hissetmeye başladık; aynı zamanda üç ayların içerisindeyiz. Ramazan ayının en önemli ibadetlerinden biri şüphesiz oruçtur. Oruç, bir yönüyle insanın yemeden, içmeden ve nefsi arzulardan uzak durmasıdır; ancak esas itibarıyla orucun en önemli tarafı, bütün organların oruç tutmasıdır. Yani gözün oruç tutması; kötüye bakmaması, dilin oruç tutması; kötü söz söylememesi, kalbin oruç tutması; kötü düşünmemesi, elin oruç tutması; kötüye uzanmaması...

Kısacası insanın, tüm organlarıyla ve alışkanlıklarıyla bir arınma sürecine girmesidir. İş dünyası açısından baktığımızda da, ticaretle ve sanayile uğraşan insanların günlük hayatın yoğunluğu içerisinde zaman zaman edindikleri bazı yanlış alışkanlıklar ve olumsuz temayüller olabiliyor. Ramazan ayının, bu alışkanlıklara çekidüzen verilmesi için güçlü bir iklim oluşturduğunu düşünüyorum. Ramazan, adeta kötülüklerle karşı bir fren mekanizması işlevi görüyor. Nefse fren yapıyoruz; ancak bu yalnızca yeme içmeyle sınırlı değil, bütün olumsuz duygulara da bir fren mekanizması kurmuş oluyoruz. Ticari hayatta da yanlış olabilecek her davranışı kontrol altına almak, daha iyiye yönelmek ve Ramazan'da arınmak söz konusu.

Ramazan'a girdiğimiz hâl ile
Ramazan'dan çıktığımız
hâlin farklı olması gerektiğini
düşünüyorum.

Ramazan, insana bir tür manevi antrenman sağlıyor. Bir diğer önemli husus da, zekât ve sadaka bilincinin bu ayda yoğunlaşmasıdır. Genellikle insanlar zekâtlarını Ramazan ayında vermeyi tercih ediyor. Bu da “zekâtı nasıl tamamlarız, sadakayı nasıl artırırız” gibi soruların daha fazla gündeme geldiği bir iklim oluşturuyor.

İş dünyasındaki insanlar da ticari faaliyetlerinin yanında, kazançlarının içerisindeki zekât ve sadaka sorumluluklarını nasıl yerine getirecekleri konusunda daha bilinçli ve ilgili hâle geliyorlar. Bence Ramazan'ın en önemli tarafı, oluşturduğu bu manevi iklimdir. Bu iklim, insanın bütün davranışlarında olduğu gibi ticari ve sanayi hayatında da kötülüklerden uzaklaştıran, iyiliğe yönlendiren bir etki oluşturuyor.

Elbette bunun gerçekleşmesi niyetle mümkün. Niyet edilirse olur, niyet edilmezse olmaz. Dolayısıyla her Müslümanın, Ramazan'a girdiği hâl ile Ramazan'dan çıktığı hâl arasında olumlu bir fark oluşturması gerekir. Müslüman tüccarlar ve sanayiciler açısından da bu bilinç son derece kıymetlidir.

Son yıllarda Zimem Defteri gibi eski geleneklerin yeniden gündeme gelmesi dikkat çekiyor. Siz de bu konu üzerinde önemle duruyorsunuz. Bu tür uygulamalar bugün şehir hayatında ve ticarete neyi hatırlatıyor bize?

Belki meseleyi şu noktadan ele almak gerekir diye düşünüyorum: Yaşadığımız dönem, her şeyin fazlasıyla görünür olduğu; insanların pek çok davranışı abartılı biçimde ve “görünme” niyetiyle sergilediği bir dönem. Gösteriş kültürü oldukça yaygınlaştı. Özellikle sosyal medya bunu daha da besledi. İnsanlar yemek yerken poz veriyor, otururken poz veriyor; hayatın her anı sergilenir hâle geldi.

Bunun hayır ve hasenat boyutunu da düşünmek gerekiyor. İnsanlar zaman zaman iyilik yaparken de fazlasıyla görünür olabiliyorlar. Yardımlar dağıtılırken fotoğraflar çekiliyor, paylaşımlar yapılıyor.

Mesela ihtiyaç sahipleri ziyaret edilirken kameralarla gidildiğini görüyoruz. Bu durum, iyiliğin mahremiyetini ve samimiyetini zedeleyebiliyor.

Bu röportajı

kanalı üzerinden

youtube'da seyredebilirsiniz!

Çocuk esirgeme kurumlarına gidilip hediye dağıtımı yapılırken dahi bazen kameralarla çekimler yapıldığını görüyoruz. Oysa burada asıl önemli olan husus, bizim geleneğimizde iyiliğin ve hayrın görünmeden, yalnızca Allah rızası için yapılmasıdır.

Kültürümüzde “el altından vermek” diye bir kavram vardır. Bu ifade, yardımın gösterilmeden, el kapatılarak, yani gizlice ve abartılmadan yapılması anlamına gelir. Yardım ederken esas olan, bunu tamamen samimiyetle ve karşılık beklemeden gerçekleştirmektir.

**Geçmiş geleneğimizde
bunun en güzel örneklerinden
biri de sadaka taşlarıdır.
Bu taşlarda iki küçük oyuk
bulunur; hayır yapmak isteyenler
buraya para bırakır, ihtiyacı
olanlar ise yalnızca ihtiyaçları
kadarını alır. Günümüzde
İstanbul’da birkaç
örneği kalmıştır;**

Balkanlar’da da benzer uygulamaları birkaç yerde görmüştüm. Tabii bugün sadaka taşı uygulamasını yeriden hayata geçirsek, maalesef ihtiyacı kadar almak yerine tamamını alan kişiler de çıkabilir. İnsan profilimiz zaman içinde değişti. Ancak burada esas önemli olan; iyiliğin, sadakanın ve yardımın fakiri incitmeden, onu üzmeden ve göstermeden, yalnızca Allah rızası için yapılmasıdır.

Bu açıdan bakıldığında, zimem defteri uygulaması son derece değerli bir örnektir. Bir mahalleye gidilir, bakkalla ya da muhtarla görüşülür, oradaki ihtiyaç sahipleri öğrenilir. Kimsenin haberi olmadan defter alınır, borç ödenir ve defter kapatılır. Böylece borcu olan kişiler kimin ödediğini bilmez; sadece Allah rızası için bir hayır yapıldığını düşünür ve mutlu olurlar. Kendilerini mahcup ya da ezik hissetmezler.

Aynı şekilde hayır yapan kişi de kime yardım ettiğini bilmez. Verdiğini, doğrudan Allah rızası için vermiş olur. Bu da insanın içinde oluşabilecek üstünlük duygusunun önüne geçer ve yardımın samimiyetini korur. Bu tür olumsuzlukları ortadan kaldırmak için zimem defteri uygulamasının çok mühim olduğunu düşünüyorum

ve yaygınlaştırılması gerektiğine inanıyorum. “Askıda ekmek” gibi uygulamalar da aslında bunun bir benzeri. Son dönemde güzel bir şekilde yaygınlaşmaya başladı. Burada temel ilke, iyiliği bir gösteriş unsuru hâline getirmeden yapmak ve mümkün olduğunca tevazu içinde hareket etmektir. Çünkü bu yapılan iş Allah rızası için yapılır; karşılığı da yalnızca O’ndan beklenmelidir.

Eğer yapılan bir yardımın karşılığı insanlardan, takdirden ya da reklamdan bekleniyorsa, bu değersizleşir. Oysa verilen şey Allah rızası için verildiğinde anlam kazanır. Bu nedenle hayrı mümkün olduğunca gizli yapmak önemlidir. Zimem defteri bu açıdan çok güzel bir uygulamadır ve bu tür uygulamaların çeşitlendirilmesi gerekir. Geçmişte sadaka taşı da bu anlayışın güzel örneklerinden biriydi.

Bunun ötesinde başka ne tür yöntemler olabilir diye de düşünmek lazım. Elbette internet üzerinden destek olmak, banka hesabına havale yapmak gibi farklı imkânlar var. Ancak burada asıl önemli olan; verenle alanın birebir temas etmeden, birbirini çok fazla tanımadan, araya bir mekanizma koyarak süreci yalnızca Allah rızasına yönlendirebilmek. Yani insanî beklentileri, gösterişi ya da başka etkileri devre dışı bırakacak bir sistem kurulması gerekiyor. Zimem defteri bu açıdan bana çok anlamlı geliyor.

Bu uygulamanın yaygınlaşması da son derece kıymetli. MÜSİAD bünyesinde de bir dönem, Nail Bey zamanında özellikle teşvik edilmişti ve güzel bir karşılık bulmuştu. İnşallah bundan sonra da daha da yaygınlaşır; biz de bunu umut ediyor, diliyor ve dua ediyoruz.

**Faizsiz finans ve katılım bankacılığı artık daha fazla
konuşuluyor ama sahada hâlâ soru işaretleri var. İş
dünyasında bu modellere bakış sizce nasıl, yeterince
anlaşıyor mu?**

Faizsiz finans kuruluşları ve İslami bankacılık, 1980’li yıllarda Türkiye’nin gündemine girmeye başladı. Bizim ticari hayatımızın başlangıcı da yine 80’li yıllara denk geliyor. O dönemde büyük bir heyecan vardı; “Bankadan kredi almıyoruz, finans kurumuna gidelim, ihtiyacımızı oradan karşılayalım. Araba alacaksak oradan alalım, mal alacaksak yine oradan alalım” gibi bir yaklaşım hakimdi. Açıkçası gençlik yıllarımızda, tam ihtiyacımıza denk gelen bir zamanda ortaya çıkmıştı.

O zamanlar daha çok “İslami bankacılık” ya da “İslami finans modeli” olarak adlandırılıyordu. Zamanla bu yapı “katılım bankacılığı” ismini aldı. Burada bence

asıl önemli olan şu: Biz Müslümanlar olarak inancımız gereği faizle alışveriş yapmayı haram kabul ediyoruz. Dolayısıyla faize bulaşmaktan kaçınmak istiyoruz. Peki, buradan kaçınırken finansmanı nasıl sağlayacağız? Bunun en sağlıklı yolu, ortaklık modellerini artırmaktır. Nitekim MÜSİAD'ın da genel yaklaşımı, ortaklık kültürünü güçlendirmek, güç birliği yapmak ve kâr-zarar ortaklığı esasına dayalı yapıları yaygınlaştırmaktır.

Bunun bir diğer yöntemi ise, özellikle katılım bankalarının uyguladığı ve murabaha olarak adlandırılan finansman modelidir. Bu modelde kişi bankaya gidip doğrudan para talep etmez. Katılım bankası nakit para vermez; ihtiyaç duyulan malın satın alınmasında finansal destek sağlar. Banka malı peşin olarak satın alır ve müşteriye vadeli olarak satar. Vadeli satışta belirli bir kâr payı eklenir. Bu sistemin caiz olmasını sağlayan temel unsur da budur. Aksi hâlde, klasik bankacılıktan bir farkı kalmaz.

Yani siz finans kurumuna, mantık olarak doğrudan para almak için değil; ihtiyacınız olan malı satın alabileceğiniz bir finansman imkânı bulmak için gidiyorsunuz. Murabaha modelinin de temel mantığı budur.

Ancak son dönemlerde maalesef bu sistemin içine bazı yanlış uygulamalar girdi. Özellikle naylon fatura gibi sorunlar ortaya çıktı ve finans kurumlarının işleyişinde birtakım sapmalar yaşandı. Artık çoğu zaman mal doğrudan alınmıyor; malı alanla satan kendi arasında anlaşıyor, finans kurumu da sürece sonradan dâhil oluyor. Oysa eskiden, özellikle 80'li yıllarda, biz bunu birebir yaşadık. Mesela kâğıt alacağımız zaman, finans kurumundaki yetkililer gider, malı yerinde görür, satın alır; hatta kamyonunu bile organize ederdi. Şekil şartlarına uygun şekilde malı teslim alır, daha sonra bize vadeli olarak satarlardı. İşin aslı ve ruhu buydu.

Zamanla süreçler hızlandı ve bu uygulamalar büyük ölçüde ortadan kalktı. Neyse, çok detaya girmeyelim. Burada asıl önemli olan nokta, finansmanın doğrudan bankadan kredi şeklinde borçlanmak yerine, bir malın finansmanı üzerinden sağlanmasıdır. Katılım bankalarının sunduğu bu model, İslami hassasiyetleri olan ve faizden kaçınmak isteyen insanlar için önemli bir çıkış yolu oluşturdu.

Bizim 90'lı yıllarda üzerinde çok durduğumuz bir diğer konu da risk sermayesi meselesiydi. Büyük fonların, finansman ihtiyacı olan girişimlerin devreye girerek bu ihtiyacı karşılaması söz konusuydu. Günümüzde

bunun daha gelişmiş bir versiyonu olarak girişim sermayesi fonları yaygınlaşmaya başladı. İnsanlar bir araya gelerek sermaye oluşturuyor, start-up'ları destekliyorlar.

Buradaki ana mantık, ortaklık kültürünün gelişmesidir. Yani birine doğrudan para vermek yerine, onunla ortak olmak; kâra da zarara da birlikte katlanmaktır. İslami açıdan da önemli olan, ticarete kâr ve zarara ortak olabilmektir. Bu anlayışı güçlendiren ve geliştiren finansal modellerin yaygınlaşmasını son derece değerli buluyorum.

Finans kurumlarının ve katılım bankalarının bir diğer önemli faydası da, benim gözlemlediğim kadarıyla, yeni alanların önünü açmaları oldu. Örneğin "katılım sigortacılığı" kavramı ortaya çıktı. Klasik sigortada toplanan primlerin nasıl değerlendirildiği konusunda faiz hassasiyeti bulunan kişiler için tereddütler vardı ve bu nedenle birçok kişi sigorta yaptırmaktan kaçınıyordu. Katılım mantığıyla geliştirilen sigorta modelleri bu sorunu büyük ölçüde aştı ve katılım sigortacılığı yaygınlaşmaya başladı. Bunun yanı sıra borsada da "katılım endeksi" oluşturuldu. Faize bulaşmayan, ticari faaliyetlerini bu hassasiyetle yürüten firmalar bu endeks altında toplandı. Böylece İslami hassasiyeti olan yatırımcılar, hisse senedi alırken katılım endeksini tercih edebiliyor ve yatırımlarını bu çerçevede yönlendirebiliyorlar.

Bence İslami finans ve katılım bankacılığı anlayışının 80'li yıllardan sonra yaygınlaşması, faiz dışı yöntemlerle işlem yapmak isteyen insanlar için farklı alanlar açtı. Örneğin finans kurumlarında çeşitli fonlar oluşmaya başladı. Artık insanlar yalnızca paralarını yatırıp kâr payı almakla yetinmiyor; hisse senedi fonları, kıymetli maden fonları gibi farklı yatırım araçlarına yöneliyorlar.

Faiz hassasiyeti olan yatırımcılar için faizsiz finans ve katılım sistemi, zamanla yeni ürünler üretmeye başladı. Bu gelişmeleri olumlu buluyorum. Ancak burada bir zorluk da var: Çağdaş bankacılık sistemi ve faiz temelli yapı, bazı noktalarda bu İslami hassasiyetlere sahip finansal mekanizmaları baskılıyor. Bu durum da, sistemin kendi içinde yeni ve özgün ürünler geliştirmesini zaman zaman zorlaştırıyor.

Bence bu konu üzerinde daha fazla durmak gerekiyor. Bizim temel hassasiyetimiz faizden kaçmaktır. Bu kurumların da mümkün olduğunca faizi sistemin dışına iten, faizsiz işleyişi esas alan bir anlayışla hareket etmeleri gerekir. Denetim mekanizmalarının da bu yönde işlemesi önemlidir. Bu alanları bilinçli şekilde zorlamamız ve geliştirmemiz gerekiyor.

Biz artık belli bir yaşa gelmiş insanlarız; sizler ise daha genç nesillersiniz. Kendi döneminizde bu sistemlerin çok daha ileri seviyelere taşınması gerektiğini düşünüyorum. Ancak bunun gerçekleşmesi için talep oluşturmak şart.

Finansman arayışına girdiğimizde önceliğimiz “Bu parayı nasıl daha ucuza alırım?” olmamalı. Asıl sorumuz, “Faizden en uzak hangi mekanizma varsa onu nasıl tercih ederim?” olmalıdır. Faize karşı hassasiyetimizi her zaman merkeze koymamız gerekir.

Mesela bahsettiğimiz ortaklık modellerinde, diyelim ki on kişi bir araya geliyor, paralarını bir havuzda topluyor ve her ay içlerinden biri ihtiyacı olan bir mali satın alıyor.

Günümüzde buna benzer dayanışmalı finans sistemleri ortaya çıkmaya başladı. Örneğin bir araba almak istiyorsunuz ama peşin paranız yetmiyor. On kişi birleşiyorsunuz; her ay bir kişi arabasını alıyor.

İlk ay biri, ikinci ay bir başkası, üçüncü ay bir diğeri... Böylece her ay bir kişinin ihtiyacı karşılanmış oluyor. Bu sistem sayesinde insanlar faize bulaşmadan; araba, ev gibi temel ihtiyaçlarını karşılayabiliyorlar. Bu açıdan oldukça önemli modeller olduğunu düşünüyorum. Ancak bu tür sistemler iyi denetlenmez ve doğru şekilde

kontrol edilmezse, suistimale ve kötü niyetli kullanımlara açık hâle gelebilir.

Bu nedenle bu yapıların sağlam denetim mekanizmalarıyla desteklenmesi büyük önem taşıyor. Nitekim bu alanlarda zaman zaman bazı olumsuz örneklerle karşılaştığımızı da görüyoruz. Toplanan paraların doğru yönetilememesi, girişimlerin başarısız olması ya da bazı yapıların batması gibi durumlar yaşanabiliyor. Geçmişte finans kurumlarında da buna benzer örnekler oldu ve birçok kişi zarar gördü. Dayanışma temelli sistemlerde de zaman zaman benzer sorunlar yaşanabiliyor.

Burada iki temel husus çok önemli: Birincisi, bu sistemleri işletenlerin son derece dikkatli ve sorumluluk sahibi olması gerekiyor. İkincisi ise denetim mekanizmalarının güçlü ve etkin şekilde çalışması şart. Aksi takdirde yapılan tek bir yanlış, bütün sistemin güvenilirliğini sorgulatır hâle geliyor.

Bu nedenle dikkatli olmak gerekiyor; ancak korkmamak da lazım. Aksine, bu alanların üzerine kararlılıkla gitmek gerekiyor. Madem inancımıza ve hassasiyetlerimize uygun bir ticaret, sanayi ve üretim anlayışı hedefliyoruz, para kazanma ve finansman yöntemlerimizi de aynı hassasiyetle şekillendirmek için azami gayret göstermeliyiz. Bu konu üzerinde elbette daha çok konuşulabilir; ancak şimdilik bu kadarla iktifa edeyim.

Karz-ı Hasen gibi tamamen güven ve iyilik üzerine kurulu dayanışma modelleri günümüzde yaygınlaşıyor. Bu tür uygulamaların toplumda nasıl bir karşılık bulacağını düşünüyorsunuz?

Finansmanda en büyük problemlerden biri de ihtiyacı olan kişinin parayı nereden ve nasıl temin edeceğidir. Bir kişi paraya ihtiyaç duyduğunda ya gidip borç alır ya bankadan faizli kredi kullanır ya bir finans kuruluşuna başvurur ya da bir girişim sermayedarının ortaklık teklifini kabul eder. Yani temel mesele, paraya erişimdir. Bu noktada karz-ı hasen kavramı devreye giriyor. Karz-ı hasen, “güzel borç” anlamına gelir. İmkânı olan kişilerin, ihtiyacı olanlara faizsiz şekilde borç vermesini ifade eder. Ancak pratikte geri dönüşlerle ilgili yaşanan problemler nedeniyle birçok kişi borç verme konusunda tereddüt ediyor.

Örneğin bir kişinin 5 bin dolara ihtiyacı var; sizin de 10 bin dolarınız var ve teoride 5 bin dolarını verebilirsiniz. Fakat verdiğiniz paranın zamanında geri dönmemesi ihtimali, sizi de zor duruma sokabilir. Bu nedenle karz-ı

hasen uygulamasının sağlıklı işlemlerini sağlayacak güvenli ve sürdürülebilir modellere ihtiyaç var. Mesela karz-ı hasen uygulamasında, arada bir mekanizma olduğu zaman süreç daha sağlıklı işleyebiliyor. Yani borç verildiğinde, geri dönüşün nasıl olacağı sistem üzerinden takip ediliyor. Eğer geri ödeme sürecinde bir sıkışma yaşanır, bunu bir vakıf ya da benzeri bir yapı telafi edebiliyor.

Bu tür bir mekanizmanın kurulması, insanların borç verme konusunda daha cesur ve istekli olmasını sağlayabilir.

Geçenlerde bir arkadaşım şöyle bir yorum yapmıştı: “Bunun adı zaten karz-ı hasen; imkânı olan borcunu verir ve bunu da çok zorlamaz. Eğer geri dönüş olmazsa da ‘Bunu sana bir güzellik olarak kabul ediyorum’ der.” Hatta “hasen” ifadesinin de buradan geldiğini anlatmıştı. Elbette bunu yapabilecek kişi sayısı toplumda sınırlı olabilir. Ancak bu yardımlaşma modelini kurumsal bir mekanizma altında toplayarak işletmek, son derece önemli bir yaklaşım olur.

MÜSİAD'ta benim gözlemlediğim kadarıyla, karz-ı hasen verirken geri dönüş ihtimali de mutlaka değerlendiriliyor ve belirli teminatlar alınıyor. Ancak burada esas önemli olan, parayı verdikten sonra borçlu olan kişiyi yormamak, onu incitmemek ve zor durumda bırakmamaktır. Borçlu kişi kırılmamalı, üzülmemelidir. Elbette karşı tarafın iyi niyetli olması da çok önemli. Kötü niyetli bir yaklaşım olursa sistem zarar görür. Bu nedenle borç verilecek kişinin niyeti, geri ödeme kapasitesi ve ödeme planı iyi analiz edilmeli; kişinin kaldırabileceği kadar bir meblağ verilmelidir. Ama geri alma sürecinde de mümkün olduğunca yumuşak ve anlayışlı olunmalıdır. Bunun dengeli bir şekilde yürütülmesinin yollarını geliştirmek gerekiyor.

Bu yaklaşım, özellikle evlenecek gençler için de çok kıymetli. Örneğin Maveria Vakfı'nın bu konuda çok güzel bir uygulaması var. Ben birkaç kez onların çalışmalarına da şahit oldum. Başvuru yapan gençlerle görüşmeler yapıyor, durumları analiz ediyor, ne kadar geri ödeyebilecekleri değerlendiriliyor ve belli teminatlar alınıyor. Ardından gençlerin evlenmelerine destek olacak ölçüde faizsiz bir finansman sağlanıyor.

Bu gerçekten çok gerekli bir uygulama. Çünkü günümüzde toplumda, sizin de bildiğiniz gibi, evlenme oranlarında ciddi bir düşüş var. Evlenme yaşı giderek yükseldi. Eskiden ortalama evlilik yaşı 20-25 civarındayken, bugün 30'lu yaşların üzerine çıkmış

durumda. Gençler evlenmekten çekiniyor; dolayısıyla hem evlilikten hem de çocuk sahibi olmaktan korkar hâle geliyorlar.

Türkiye'de nüfus artış hızında da ciddi bir gerileme yaşanıyor. 2000'li yılların başında yıllık doğum sayısı yaklaşık 1 milyon 300-350 bin civarındayken, son yıllarda bu rakam 900-950 bin seviyelerine kadar düştü. Mevcut gidişat devam ederse, 2050'lerden sonra Türkiye nüfusunun artmayacağı, hatta gerileme sürecine girebileceği öngörülüyor. Bu oldukça kaygı verici bir tablo. Bunun temel sebeplerinden biri, gençlerin evlenmekte zorlanmasıdır. Öte yandan evlendikten sonra boşanma oranlarının da ciddi biçimde artması ayrı bir sorun teşkil ediyor. Tüm bunlar, toplumsal ölçekte ele alınması gereken önemli problemler olarak karşımızda duruyor.

Birincisi, gençlerin evlenmeye teşvik edilmesi gerekiyor. Evliliğin kolaylaştırılması ve evlenen gençlere somut destekler sağlanması büyük önem taşıyor. Bu noktada karz-ı hasen benzeri evlilik desteklerinin çok yerinde uygulamalar olduğunu düşünüyorum.

Ticari hayatta da işi veya işletmesi zor durumda olan kişilere, onları yormayacak şekilde borç verebilecek mekanizmaların artırılması gerekiyor. Bu tür modeller son derece faydalı. Ancak destek yalnızca kurumsal yapılarla sınırlı kalmamalı; bireyler de zor durumda olanlara destek olma iradesini kaybetmemeli. Elbette bunu söylemek kolay, uygulaması ise zor.

Çünkü bir kez borç verip geri alamayan kişiler, zamanla bu konuda çekingen davranabiliyor. Bu nedenle mesele iki taraflı bir ahlaki sorumluluk gerektiriyor. Borcu alan kişinin de geri ödeme niyetiyle alması, veren kişinin de imkânı ölçüsünde, karşı tarafı incitmeden ve zorlamadan destek olması gerekiyor.

Bence bu tür uygulamaların yaygınlaşması çok önemli. Ancak burada asıl belirleyici olan unsur insan meselesidir. Gerçekten ahlaki, Allah korkusu olan, hesap bilinci taşıyan insan sayısını artırmamız gerekiyor; gençlerde, orta yaşlarda ve yaşlılarda...

Bu konuda maalesef bazı kayıplar yaşadık. Müslümanlar olarak ahirete inanıyoruz, hesabı ve sorumluluğu kabul ediyoruz; fakat bunları günlük hayatımıza ve ticari pratiğimize yansıtma konusunda zamanla bir gevşeme oluştu. Eğer bu ahlaki zemini güçlendiremezsek, kurulan bütün mekanizmalar sağlıklı işlemez. Mutlaka bir yerinden açık verir. Borç alınır ama geri ödenmez; finans kurumlarında yapılan işlemler gerçek ticarete

dayanmaz, naylon faturalar devreye girer; ortaklıklar doğru yönetilmez, muhasebe düzgün tutulmaz ve ortaklar mağdur edilir. Bunlar maalesef hayatın içinde karşılaştığımız gerçeklerdir.

Sonuçta bütün bu yanlışları yapanlar yine bizim insanlarımız. Bu nedenle birincisi, insan unsurunu gerçekten iyileştirmemiz gerekiyor. İkincisi ise çok güçlü denetim mekanizmalarına ihtiyaç var. Bilerek ve kötü niyetle yanlış yapan kişilerin toplum içinde normalleşmesine izin vermemeliyiz.

Mesela bir kişi borcunu ödemiyor; hâlbuki imkânı olduğu hâlde ödemekten kaçınıyorsa, bunun toplumsal bir karşılığı olmalıdır. Böyle bir kişinin davranışı görmezden gelinmemelidir. Ancak bazen şahit oluyoruz; kişi iflas (veya kendini iflas etmiş gibi gösteriyor) erteleme alıyor, bir süre ortadan kayboluyor, kenara para ayırıyor ve birkaç yıl sonra tekrar ortaya çıkıp hiçbir şey olmamış gibi ticarete devam edebiliyor. Bu kabul edilebilir bir durum değildir.

Bu tür kötü niyetli davranışları gördüğümüz anda, toplum olarak bunlara karşı net bir tavır alabilmemiz gerekir. Aksi takdirde kurulan hiçbir mekanizma sağlıklı işlemez. Bir yandan güçlü denetim şarttır, diğer yandan insanların ahlaki olarak sürekli geliştirilmesi gerekir.

Yanlış yapanlara karşı da, geçmişte Ahilik teşkilatında uygulandığı gibi, caydırıcı bir toplumsal yaptırım kültürünün yeniden güçlendirilmesi önemlidir. Nitekim eskiden haksızlık yapan (veya bilerek yanlış hareketler yapan) esnafın “pabucu dama atılır”, böylece toplum içinde güvenilirliğini kaybederdi. Pabucu dama atılan bir kişi, toplum içinde artık hiçbir ticari faaliyet yapamazdı; adeta önü tamamen tıkanırdı. Böyle bir yaptırım,

bilinçli şekilde yanlış yapanlar için güçlü bir caydırıcılık oluştururdu. Eğer biz de bugün, bilerek yanlış yapan kişilere karşı net bir duruş sergileyebilsek, başkaları da aynı hataları yapmaktan çekinir. Aksi takdirde, ne kadar iyi niyetli ve sağlam bir sistem kurarsak kuralım, birileri mutlaka bunu suistimal eder. Nitekim finans kurumlarında, katılım bankacılığında ve borç verme mekanizmalarında yaşanan bazı sorunların temelinde de yine insan faktörü yatıyor. Bu sistemleri bozanlar bizleriz, kendi insanımızdır.

Bu nedenle kurumlarımızın son derece uyanık olması gerekir. Yanlış yapanlara karşı gerektiğinde net ve kararlı tavır alınmalı; onları geçici olarak sistemin dışına çıkarabilen, ıslah edici ama caydırıcı mekanizmalar işletilmelidir. Elbette tövbe edip hatasını düzelten kişiye yeniden fırsat tanınabilir. Ancak göz göre göre yanlış yapanlara tolerans gösterilirse, sistemin kontrolünü kaybetmek kaçınılmaz olur. Bu noktada çok dikkatli olmak gerektiğini düşünüyorum.

Sorularımız bu kadardı. Son olarak eklemek istediğiniz bir değerlendirme var mı?

Zaten konuşmanın sonunda iyi niyetlerimi ve temennilerimi büyük ölçüde dile getirmiş oldum. Bir kez daha özellikle vurgulamak isterim ki, insan unsuru son derece önemlidir.

Biz ahlaklı insanı merkeze almak zorundayız. Ahlak kelimesinin kökeninin de “halk”tan, yani yaratılıştan geldiğini biliyoruz. İnsan fıtraten temizdir. Müslümanlar olarak inanıyoruz ki her çocuk temiz bir fitratla, İslam fıtratı üzere dünyaya gelir; onu sonradan çevresi, şartlar ve yanlış örnekler bozabilir.

Dolayısıyla insanın asli hâli temizdir, doğruya ve iyiliğe meyillidir, ahlaklıdır. Asıl mesele, bu fıtratı toplum içinde korumak ve geliştirmektir. Ancak yaşadığımız çağ, maalesef bu değerleri zedeleyen bir hayat düzeni sunuyor. Bugün güç elde eden, para sahibi olan ya da siyasi nüfuzu bulunan kişiler toplumda çoğu zaman “başarılı” olarak algılanıyor.

Oysa asıl ölçü bu değildir. Asıl değer, insanın ahlaklı olması, Allah’ın emirlerine uygun bir hayat sürmesi ve sorumluluk bilinci taşımasıdır. Gerçek derece budur.

Bu değerler öne çıktıkça toplum da sağlıklı ve güçlü olur. Bu nedenle yalnızca sistemleri değil, insanı da merkeze alan bir anlayış geliştirmemiz gerekir. Bu kanaatimi özellikle tekrar vurgulamak isterim.

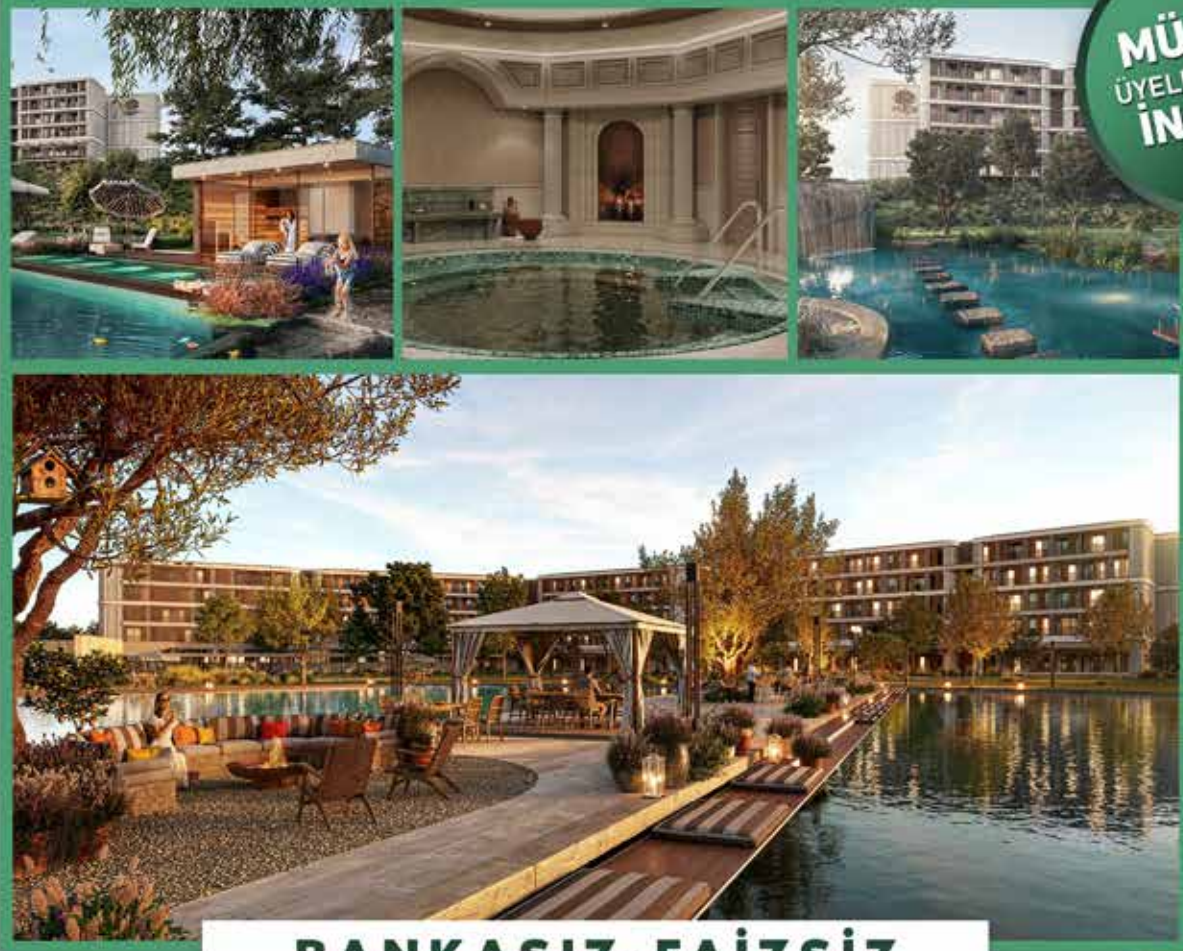

SINPAŞ
KASABA

THERMAL WELLNESS RESORT
— BALIKESİR —

Termal ve Doğa BALIKESİR'DE BİR ARADA

Hem Bedeninize Hem Ruhunuza
İyi Gelecek Bir Tatil Kasabası

MÜSİAD
ÜYELERİNE ÖZEL
İNDİRİM
FIRSATI

BANKASIZ-FAİZSİZ

SİZE ÖZEL AVANTAJLI ÖDEME PLANLARI

444 1974
sinpaskasaba.com

Bilgi almak için QR kodu okutup
form doldurun, hemen sizi arayalım

Esmâ VATANDAŞ

İslam İktisadı Araştırma Merkezi (İKAM)
Araştırmacısı

“İslam iktisadının modern ekonomiye gerçek bir alternatif olarak konumlanabilmesi, yalnızca faiz yasağına odaklanmakla değil bununla birlikte; risk paylaşımı, şeffaflık, sosyal dayanışma, yeniden dağılımın sistematize edilmesi, adaletin ikame edilmesi ve reel ekonomiyle güçlü bağlar kurulabilmesiyle mümkün olacaktır”

Küresel Kırılmalar Çağında İslam İktisadının Konumu: Alternatif Sistem Potansiyeli

Modern ekonomi, özellikle 1950'lerden itibaren finansallaşmanın artması, borçlanma temelli büyüme modellerine eğilim ve spekülâtif sermaye hareketlerinin hız kazanmasıyla birlikte ciddi kırılmalara uğratmıştır. Çünkü kapitalizm odağındaki modern ekonomi çeşitli pazarlama ve reklamcılık stratejileriyle sürekli yapay ihtiyaçlar üreterek insanların arzularını güdüleme üzerinden bir tüketim çılgınlığını ve bu kitle tüketimini karşılayacak bir kitle üretimini ekonominin merkezine koymuştur.

Böylelikle sürekli bir ekonomik büyüme tahayyülü ile sistemin ürettiği atık sorununu, büyüyen eşitsizlik uçurumunu, bireyselleşme eğilimiyle giderek yalnızlaşan insanları ve haz güdüsüne boğulan insanların içsel mutsuzluğunu görmezden gelir. Bunun sonucunda da tüketen fakat üretmeyen, yardımlaşma ve dayanışmayı desteklemeyen, kısa yoldan spekülâtif finansal hareketliliklerden para kazanmayı yaygınlaştıran, gerçek olmayan işlemlerin bir çıg gibi büyümesiyle ekonomik balonlar oluşturan bir sistemin periyodik olarak finansal krizler üretmesi kaçınılmazdır.

2008 küresel finans krizi başta olmak üzere son kırk yılda yaşanan bölgesel ve küresel krizler mevcut iktisadi paradigmanın sürdürülebilirliğini sorgulatmıştır. Bunun yanı sıra, özellikle 40-50 yıldır mevcut sistemden rahatsızlık duyan Müslüman düşünürler ve dini hassasiyet sahibi insanlar faiz temelli sistemlere alternatif bir sistem inşası çabasına girerek İslam iktisadı çalışmalarını desteklemişlerdir. Böylelikle İslam iktisadı hem akademik çevrelerde hem sektörde hem de politika yapıcılar nezdinde giderek daha yaygın hale gelmiştir. İslam iktisadı yalnızca faiz yasağıyla sınırlı bir sistem değil; aynı zamanda reel ekonomine dayanan, borçlanmaya değil gerçek işlemlere, üretime ve ortaklıkları önceleyen; risk paylaşımı, şeffaflık, sosyal dayanışma, etik ilkeler ve adalet vurgusu üzerine inşa edilmiş bütüncül bir sistem sunar. İslam iktisadı hak ve sorumluluklar temelinde hareket eden, insanı ve insan

onurunu önceleyen bununla birlikte toplumsal çıkarları da göz ardı etmeyen, dengeli ve mutedil bir ekonomik yapı olarak insanı araçsallaştıran ve toplumu değil bireyciliği dayatan tüm yapıların karşısında konumlanır.

Faiz ve borç temelli finansal enstrümanların en önemli sorunlarından biri, riskin taraflar arasında adil biçimde paylaşılmamasıdır. Mevcut sistemlerde kredi ilişkilerinde, risk büyük ölçüde borçluya yüklenirken finansal kuruluşlar daima kendilerini önceleyerek faiz gelirini garanti altına almaya çalışmaktadır.

Bu durum, ekonomik daralma dönemlerinde zincirleme iflaslara ve sistemik krizlere yol açabilmektedir (Stiglitz, 2010). Bununla birlikte gelir düzeyi düşük ve mecburen borç almak zorunda olan kişi ve haneler giderek daha fakirleşirken, orta ve büyük ölçekteki servetleri elinde tutanlar faizle asimetrik gelirler kazanarak daha da zenginleşmektedir.

İslam iktisadının kâr-zarar ortaklığı temelli bir sistem olması mudarabe veya müşareke gibi ortaklık biçimleri ile finansal işlemler reel bir varlığa veya üretim faaliyetine dayandırılmasını zorunlu kılar. Bu sınırlar ve ilkeler spekülasyon balonlarının oluşmasını sınırlamakta

ve finansal genişlemenin reel ekonomiyle bağına güçlendirmektedir (Chapra, 2009). Nitekim 2008 küresel finans krizi sırasında, faizsiz finans kurumlarının geleneksel bankalara kıyasla daha sınırlı zararlar yaşadığına dair ampirik çalışmalar mevcuttur (Hasan & Dridi, 2011).

Faizsiz sistemlerin dayanıklılığı yalnızca kriz anlarında değil, uzun vadeli istikrar açısından da önemlidir. Risk paylaşımı ilkesi, tarafları daha ihtiyatlı kararlar almaya teşvik ederken, aşırı kaldıraç kullanımını da doğal olarak sınırlandırmaktadır. Bu yönüyle İslam iktisadı, krizleri tamamen ortadan kaldırmaya bile, krizlerin derinliğini ve yayılma hızını azaltabilecek bir potansiyel sunmaktadır.

Güncel Uygulamalar Bağlamında Evim Sistemleri Son yıllarda Türkiye başta olmak üzere birçok ülkede yaygınlaşan “evim sistemleri” veya tasarrufa dayalı finansman modelleri, faizsiz finansın tabana yayılan pratik örnekleri arasında yer almaktadır. Bu sistemler, katılımcıların belirli bir tasarruf havuzu oluşturmaya ve modele katılan kişilerin sırayla konut veya taşıt gibi varlıklara sahip olması esasına dayanmaktadır. Temel olarak faizsiz ve taksitli ödeme kolaylığı ile bir finansman alternatifi sunmaları, bu modelleri İslami hassasiyetleri bulunan kişiler tarafından ilgi çekici kılmaktadır.

Ancak evim sistemlerinin İslam iktisadının teorisi ve ilkeleriyle uyumlu olup olmadığı konusu akademik ve fıkhi tartışmalara açıktır. Organizasyon ücretleri, sözleşmelerdeki belirsizlik (garar) unsurları ve sözleşme yapıları bu tartışmaların merkezinde yer almaktadır (Ayub, 2013). Bir finansal enstrümanın sadece faize bulaşmamayı sağlaması bizim için yeterli bir ilke değildir.

Bu yazıyı

uygulaması

CERCEVE

Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

Seffaflık, karşılıklı rıza, taraflardan birine herhangi bir zulmün ya da ekstra bir zorluğun yüklenmemesi, belirsizliklerin giderilmesi, asimetrik risklerin göze alınmaması ve riskin taraflarca adil biçimde paylaşılması, düzenleme ve denetleme usullerine riayet edilmesi en az faiz hassasiyeti kadar dikkat edilmesi gereken ilkelerdir.

Tüm bunlardan sonra, teorideki ilkelere pratikte de uyulduğunda ve doğru regülasyon mekanizmalarıyla desteklendiğinde bu tür sistemlerin faizsiz finans ekosistemini çeşitlendirme potansiyeli taşıdığı söylenebilir. Burada dikkat çekilmesi gereken bir diğer önemli husus da tüm kurumların aynı işlemleri, aynı usulleri ve aynı modelleri takip etmediğini bilmek gerekir. Dolayısıyla başvurulacak olan kurumu, sunulacak olan modeli iyi araştırmak ve yukarıda bahsi geçen ilkeler açısından detaylı sorgulamak gerekmektedir.

Evim sistemleri aynı zamanda finansal kapsayıcılık açısından da önemlidir. Geleneksel bankacılık sistemine erişimi sınırlı olan veya faiz hassasiyeti nedeniyle bu sistemin dışında kalan kesimler için alternatif bir tasarruf ve edinim kanalı sunmaktadır.

Bu yönüyle, İslam iktisadının sosyal adalet ve toplumsal dayanışma hedefleriyle örtüşen bir işlev gördüğü ileri sürülebilir. Ancak bu noktada doğrudan evim sistemleriyle ilgili olmayan başka bir kritik meselemizi dile getirmekte fayda olacağını düşünüyorum: Özellikle konut finansmanı tarafıyla ilgili olarak, konut sahibi olmak dediğimiz şey esasında insanlığın en temel ihtiyaçlarından biri olan barınma ihtiyacını karşılamaktır.

Bununla birlikte makasidü's-şşeria (dinin hedefleri)'nin beş ilkesinden üçünü -canın korunması, neslin korunması, malın korunması- karşılayacak yani bir tarafıyla dini bir yükümlülük olan bu barınma ihtiyacının bugün bu kadar zor karşılanabiliyor olması bizim öncelikli olarak konuşmamız gereken bir meseledir. Eğer

İslam iktisadı bütüncül bir sistem diyorsak, eğer sadece finans sektörüne indirgenmemeli diyorsak, nasıl faizsiz konut alınabilir meselesinden önce konut sektöründeki enflasyonunu, evlerin artık bir yatırım ve kazanç aracına dönüştürülmesi problemini çözmemiz gerekir. Evler, arabalar bir yatırım aracı veya gelir kapısı değildir ve olmamalıdır; bir insan gayrimenkul zengini olmakla övünmemelidir.

İslam iktisadı anlayışında insanın canı, akli, nesli, malı, dini değerlidir ve bunların korunması önceliklidir. Bu da toplumun maslahatı ve insanlar arası denge bozulmadan, yozlaşmaya imkân vermeden ve sosyal dayanışmayı da destekleyecek biçimde yapılmak zorundadır. Dolayısıyla insanın ve toplumun birlikte refahını gözetken İslam iktisadı bugün refah sınırının altındaki yaşam standartlarını iyileştirmek ve bir barınma ihtiyacı için dahi borçlanmak zorunda kalınan bu konut meselesine çözüm üretmek zorundadır. Bunun için iki veya daha fazla sayıda ev sahibi olacak kişilere kademeli vergilendirmeler getirmek yoluyla konut sektörünün yatırım aracına dönüştürülmesinin önüne geçilebilir. Esas olan tüm insanların insani yaşam standartlarında, büyük ve uzun vadeli borç yükümlülüklerinin altına girmeden ev sahibi olmalarıdır.

Katılım Bankacılığının Geleceği ve Dönüşüm Alanları Katılım bankacılığı tüm dünyada özellikle son 50 yıldır gündemimizde olan bir yapıdır. Türkiye'de İslam bankaların ortaya çıkışı, neredeyse, bugün katılım bankacılığında en aktif ülke olan Malezya ile paralel zamanda gerçekleşmiştir. Üstelik Malezya'nın nüfusunun yarısından biraz fazlası Müslüman iken, Türkiye yüzde 90'ı Müslüman olan bir ülkedir. Söz konusu koşullar altında Malezya'nın İslami bankacılık alanında kaydettiği ilerlemeye rağmen, Türkiye aynı dönemde benzer bir dönüşüm yaşamamasında Türkiye'nin o dönemdeki sosyal ve siyasi koşullarının büyük bir etkisi vardır. Ancak bununla birlikte, İslami bankaların işleyişlerine ilişkin kamuoyunu yeterince bilgilendirmemiş olmaları,

geçmişteki özel finans kurumları ile ilgili yaşanan acı tecrübelerin hafızalarda korunması ve kamuoyunda katılım bankalarıyla ilgili yanlış algılar oluşturmaması da önemli faktörlerdir. Diğer yandan, katılım bankalarının bugün mevcut uygulamalarının İslam iktisadının teorik ilkeleriyle ve gelecek hedefleriyle birebir örtüştüğü de söylenemez.

Katılım bankacılığına dair eleştirilerin başında, katılım bankacılığının yola çıkarken mudarebe veya müşarake temelli işlemleri vaat etmesi fakat bugün gelinen noktada büyük ölçüde murabaha gibi borç benzeri enstrümanlara dayanması ve kâr-zarar ortaklığı modellerinin sınırlı kalması gelmektedir (Khan, 2010). Bu durum, katılım bankacılığının pratikte geleneksel bankacılığa fazlasıyla benzemesine yol açmakta ve "ahlaki farklılık" iddialarına gölge düşürmektedir. Bu sebeple katılım bankacılığı sektörünün kısa vadeli bir çözüm olarak, kamuya yönelik daha fazla bilgilendirici etkinlikler düzenlemesi; bu sayede ürün çeşitliliğini artıracaklarını vadetmesi, mudarebe ve müşarake gibi ortaklık temelleri finansal enstrümanları yaygınlaştırabilmek için iş birliğine ihtiyaç duyduklarını anlatması, geçmiş tecrübelerin ışığında daha denetimli ve daha şeffaf iş yaptıklarının güvencesini vermesi, İslami ve ahlaki ilkelerin gözetildiğine dair raporların şeffaflıkla paylaşılması önemli ve stratejik bir adım olacaktır.

Geleceğe yönelik daha uzun vadedeki iyileştirmeler olarak, risk paylaşımını esas alan finansman modellerinin yaygınlaştırılması, ürün çeşitliliğinin artırılması için katılım-uyum birimleri ile istişareli biçimde uygun enstrümanların üretilmesi, FinTech uygulamalarıyla entegrasyonun artırılması, mevcut ürünlerin güncel gelişmelere ve beklentilere uygun şekilde geliştirilmesi ve dijitalleşmeyi kontrollü biçimde sisteme dahil etmek öne çıkmaktadır. Çünkü günümüzün önemli gelişmelerinden olan dijitalleşme, katılım bankalarının operasyonel maliyetlerini düşürme ve daha geniş kitlelere ulaşma potansiyeli sunmaktadır (World Bank, 2020). Fakat bununla birlikte siber güvenlik açısından da daha riske açık hale gelineceğinden dikkat edilmesi gereken bir alan olarak değerlendirilmelidir.

Ayrıca, katılım bankacılığının yalnızca bireysel müşteri segmentine değil, KOBİ'lere ve girişimcilik ekosistemine daha güçlü biçimde entegre olması gerekmektedir. Bireysel müşterilere sundukları ürün ve imkânlardan farklı, daha büyük ölçekli, daha işlevsel, faaliyetlerini geliştirebilecekleri donanımda ürün ve hizmet geliştirmek önemli olacaktır. Bu entegrasyon, İslam iktisadının üretim, istihdam ve reel değer oluşturma hedefleriyle daha uyumlu bir finansal yapı ortaya çıkarabilir.

Son olarak, yeşil finans ya da sürdürülebilir finans gibi popülist söylemlere ve maske alanlara teveccüh edilmemesi ve çok fazla zaman ya da enerji harcanmaması yerinde olacaktır. Çünkü İslam iktisadı dediğimiz ve alternatif sistem olma potansiyeli yüklediğimiz alan bünyesinde sürdürülebilirliği, helallığı, döngüsellığı, çevre bilincini, gereksiz atık üretmemeyi, doğal kaynakları verimli ve gelecek nesillerin hakkını göztecek şekilde kullanmayı, yerel ekonomileri desteklemeyi ve dezavantajlı grupları görmezden gelmeden sosyal eşitliği gözetmeyi barındırmaktadır. Katılım bankacılığının yalnızca bireysel müşteri segmentine değil, KOBİ'lere ve girişimcilik ekosistemine daha güçlü biçimde entegre olması gerekmektedir. Bireysel müşterilere sundukları ürün ve imkânlardan farklı, daha büyük ölçekli, daha işlevsel, faaliyetlerini geliştirebilecekleri donanımda ürün ve hizmet geliştirmek önemli olacaktır.

İslam iktisadı sistemi, normatif ilkelerini evrensel bir din olan İslam'ın ayetlerinden ve hadislerinden alarak kendini sürekli olarak güncel gelişmelere yönelik inşa etmeye açık ve tüm insani yaşam standartlarına haiz bütüncül bir ekosistemdir. İslam iktisadı, modern ekonominin yapısal sorunlarına yönelik hak ve sorumluluk temelinde insânî, ahlakî, reel ve paylaşımcı bir alternatif sistem sunma potansiyelinde ve iddiasındadır. Küresel finans krizleri karşısında faizsiz sistemlerin görece daha dayanıklı olması, bu iddianın teorik olmaktan öte pratik bir karşılığı olduğunu göstermektedir. Evim sistemleri gibi güncel uygulamalar, faizsiz finansın toplumsal tabana yayılması açısından önemli fırsatlar barındırırken; katılım bankacılığı ise ciddi bir dönüşüm ihtiyacıyla karşı karşıyadır.

Sonuç olarak, İslam iktisadının modern ekonomiye gerçek bir alternatif olarak konumlanabilmesi, yalnızca faiz yasağına odaklanmakla değil bununla birlikte; risk paylaşımı, şeffaflık, sosyal dayanışma, yeniden dağılımın sistematize edilmesi, adaletin ikame edilmesi ve reel ekonomiye güçlü bağlar kurulabilmesiyle mümkün olacaktır. Bu gelişme ise hem zihinsel dönüşüm hem teorik derinleşme hem de kurumsal cesaret ve teoriye uygun uygulama gerektirmektedir.

Kaynakça

- Ayub, M. (2013). Understanding Islamic Finance. Wiley.
Chapra, M. U. (2009). The Global Financial Crisis: Can Islamic Finance Help? Islamic Development Bank.
Hasan, M., & Dridi, J. (2011). The Effects of the Global Crisis on Islamic and Conventional Banks. IMF Working Paper.
Khan, F. (2010). How 'Islamic' is Islamic Banking? Journal of Economic Behavior & Organization.
Stiglitz, J. E. (2010). Freefall: America, Free Markets, and the Sinking of the World Economy. Norton.
World Bank. (2020). Islamic Finance: A Catalyst for Shared Prosperity?

KAPAK KONUSU

Değer Temelli Faizsiz Finansın Yükselişi: Katılım Bankacılığı ve Evim Modelleri

Küresel finans sisteminin dönüşüm geçirdiği bir dönemde, faizsiz finans modelleri ve katılım bankacılığı yalnızca alternatif bir yapı değil; değer temelli ekonomi anlayışının giderek güçlenen bir temsilcisi hâline geliyor. Reel ekonomiyle daha güçlü bağ kuran, risk paylaşımını merkeze alan ve etik finans ilkeleriyle şekillenen bu yaklaşım; bireysel tasarruflardan büyük ölçekli yatırımlara kadar geniş bir alanda yeni fırsatlar sunuyor. Türkiye’de son yıllarda hız kazanan katılım finans ekosistemi, finansal kapsayıcılığı artırırken aynı zamanda üretim odaklı büyümeye katkı sağlayan stratejik bir araç olarak öne çıkıyor.

Bugün katılım bankacılığı, yalnızca bankacılık hizmetlerinin farklı bir yorumu değil; finansal mimarinin yeniden düşünülmesini sağlayan bir perspektif sunuyor. Dijitalleşme, sürdürülebilir finans, girişimcilik ve reel sektör iş birlikleriyle şekillenen bu yeni dönem; faizsiz finans modellerini küresel ölçekte daha görünür kılıyor.

Çerçeve Dergisi’nin 123. sayısında, değer temelli finans anlayışının Türkiye’deki gelişimini, sektörün gelecek vizyonunu ve katılım finansının ekonomik dönüşümdeki rolünü farklı bakış açılarıyla ele alıyoruz.

Metin ÖZDEMİR
Ziraat Katılım Genel Müdürü

Katılım Bankacılığı ve Faizsiz Finans Modelleri

Küresel finans sistemi, son yıllarda yalnızca büyüme rakamları ve kârlılık göstergeleri üzerinden değil; etik ilkeler, sürdürülebilirlik hedefleri, kapsayıcılık anlayışı ve reel ekonomiyle kurulan yapısal bağ çerçevesinde yeniden şekillenmektedir. Yaşanan küresel krizler, finansal araçların üretim süreçlerinden ve reel ekonomik faaliyetlerden bağımsız biçimde çoğalmasının, sistemik kırılganlıkları ve riskleri derinleştirdiğini açık biçimde ortaya koymuştur. Bu süreç, finansın asli fonksiyonunun yeniden sorgulanmasına ve finansal sistemin, ekonomik ve toplumsal ihtiyaçlara daha duyarlı bir yapıya kavuşturulmasına yönelik arayışları hızlandırmıştır. Bu bağlamda katılım bankacılığı ve faizsiz finans modelleri, risk paylaşımına dayalı yapısı, varlığa bağlı ve ticarete dayanan finansman yaklaşımı, spekülasyondan uzak duruşuyla; finansal sistemin daha dengeli ve şeffaf bir zeminde yeniden inşa edilmesine katkı sunan stratejik bir yaklaşım olarak öne çıkmaya başladı.

“Katılım bankacılığı ve faizsiz finans modelleri; finansın reel ekonomiyle yeniden bütünleştiği, riskin paylaşıldığı ve değer üretiminin esas alındığı güçlü bir finansal yaklaşım ortaya koymaktadır. Türkiye’de kamu katılım bankacılığıyla birlikte kazanılan ivme, bu modelin kurumsal kapasitesini güçlendirmiş ve daha geniş kesimlere ulaşmasını mümkün kılmıştır”

Katılım bankacılığı; yalnızca faizin kullanılmadığı bir bankacılık türü olarak değil, finansın değer üretimine hizmet eden bir araç olarak konumlandırıldığı, riskin taraflar arasında adil biçimde paylaşıldığı ve ekonomik ilişkilerin etik ilkeler çerçevesinde yapılandırıldığı bütüncül bir finans anlayışı olarak değerlendirilmelidir. Bu yaklaşım, günümüzde yalnızca ekonomik faaliyetleri desteklemekle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda toplumsal refahın artırılması, gelir dağılımının iyileştirilmesi ve finansal kapsayıcılığın güçlendirilmesi gibi daha geniş sosyoekonomik hedefleri de bünyesinde barındırmaktadır.

Türkiye’de bu anlayışın kurumsal düzeyde güçlenmesi ve finansal sistem içerisinde daha görünür hâle gelmesi sürecinde, kamu katılım bankalarının sektöre kazandırdığı ölçek, güven ve erişim kapasitesi

belirleyici bir rol oynamaktadır. Kamu katılım bankaları, katılım bankacılığının temel ilkelerini güçlü kurumsal yapılarla bir araya getirerek, faizsiz finansın daha geniş kesimler tarafından benimsenmesine ve etkin biçimde uygulanmasına katkı sağlamıştır. Ziraat Katılım da bu dönüşüm sürecinin merkezinde yer alan kurumlar arasında bulunmakta; kamu bankacılığı tecrübesi ile katılım bankacılığının değer temelli yaklaşımını bir araya getirerek, sektörün gelişimine yapısal ve sürdürülebilir katkılar sunmaktadır.

Katılım Bankacılığı ve

Faizsiz Finans Modellerinin Temel Dinamikleri

Faizsiz finans modelleri; kâr-zarar ortaklığı, ticarete dayalı işlemler, reel varlık temelli finansman ve etik ilkelere uygunluk esasları üzerine inşa edilmiş bütüncül bir finansal çerçeve sunmaktadır.

Bu modellerde finansal işlemler, borçlanma ilişkisi üzerinden değil; üretim, ticaret ve yatırım gibi somut ekonomik faaliyetler üzerinden yapılandırılmaktadır.

Murabaha, müşareke, mudaraba, icara, sukuk ve finansal kiralama gibi katılım finans enstrümanları; fon kullanımının reel varlıklara ve gerçek ekonomik ihtiyaçlara dayanmasını zorunlu kılarak, finansal işlemler ile reel ekonomi arasında güçlü ve doğrudan bir bağ kurulmasını sağlamaktadır.

Bu yapı, finansman süreçlerinin kısa vadeli ve spekülasyon kazançlardan ziyade, değer üretimine odaklanan sürdürülebilir faaliyetler etrafında şekillenmesine imkân tanır. Faizsiz finans modelleri, ekonomik faaliyetin doğal döngüsünü esas alarak, finansal kaynakların üretken alanlara yönlendirilmesini teşvik eder; bu yönüyle ekonomik büyümenin reel temeller üzerinde gerçekleşmesine de katkı sunar. Katılım bankacılığı, bu çerçevede fon kullandıran ile fon kullanan arasında asimetrik ve tek yönlü bir borç ilişkisi kurmak yerine, ortaklık ve paylaşım kültürünü merkeze alan bir finansal ilişki modeli ortaya koymaktadır. Kâr ve zararın taraflar arasında paylaşılması, ekonomik

sonuçlar üzerindeki sorumluluğun da ortaklaşa üstlenilmesini beraberinde getirdiğinden dolayı; bu yaklaşım, finansman süreçlerinde daha dengeli, şeffaf ve uzun vadeli ilişkilerin kurulmasına zemin hazırlamaktadır.

Riskin tek taraflı olarak yüklendiği geleneksel borçlanma modellerinin aksine, katılım bankacılığı; tarafların birlikte kazandığı, birlikte risk aldığı ve birlikte sorumluluk üstlendiği bir finansal mimari sunmaktadır. Bu mimari, özellikle ekonomik belirsizliklerin ve dalgalanmaların arttığı dönemlerde, hem finansal sistemin hem de reel sektörün dayanıklılığını ve uyum kapasitesini artıran önemli bir unsur olarak öne çıkmaktadır. Dolayısıyla katılım bankacılığı ve faizsiz finans modelleri, yalnızca alternatif bir finansman yöntemi değil; istikrarı, sürdürülebilirliği ve reel ekonomiyle bütünleşmeyi önceleyen yapısal bir finans yaklaşımı olarak değerlendirilmelidir.

Türkiye'de Katılım Bankacılığının Gelişimi ve Kamu Katılım Bankacılığı

Türkiye'de katılım bankacılığı, son yıllarda kayda değer bir büyüme ve kurumsallaşma sürecinden geçmektedir. Bu süreçte kamu katılım bankalarının sektöre dâhil olması, katılım bankacılığına duyulan güveni artırmış, ürün ve hizmet çeşitliliğini genişletmiş ve sektörün toplam bankacılık sistemi içindeki ağırlığını artırmıştır. Ziraat Finans Grubu bünyesinde faaliyet gösteren Ziraat Katılım, yüzde 100 kamu sermayesiyle

Bu yazıyı

fizy

uygulaması

CERCEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

kurulmuş olması ve güçlü kurumsal mirasıyla, katılım bankacılığının daha geniş kesimlere ulaşmasında önemli bir misyon üstlenmektedir. Katılım bankacılığı ilkeleri doğrultusunda faaliyet gösteren Bankamız, kamu bankacılığının erişim gücü ile faizsiz finansın değer temelli yaklaşımını bir araya getirmektedir. Bu yapı, katılım bankacılığının yalnızca niş bir alan olarak değil; Türkiye finans sisteminin tamamlayıcı ve güçlendirici bir unsuru olarak konumlanmasına katkı sağlamaktadır.

Ziraat Katılım; bireysel ve ticari bankacılıktan dış ticaret finansmanına, proje finansmanından leasing ve sukuk işlemlerine kadar geniş bir alanda faaliyet göstermektedir. Ancak burada belirleyici olan, ürün çeşitliliğinden ziyade bu ürünlerin reel ekonomiye kurduğu doğrudan bağlıdır. Özellikle KOBİ'ler, tarım sektörü, sanayi ve ihracatçı firmalar; Ziraat Katılım'ın finansman yaklaşımının merkezinde yer almaktadır. Ticaretin ve üretimin finansmanı, katılım bankacılığı prensipleri doğrultusunda ele alınmakta; finansman süreçleri işletmelerin nakit akışları ve yatırım döngüleri gözetilerek yapılandırılmaktadır.

Ziraat Katılım'ın çeşitli alanlarında geliştirdiği çözümler; reel sektörün uzun vadeli yatırım ihtiyaçlarına cevap verirken, katılım bankacılığının ekonomiye doğrudan dokunan yönünü de güçlendirmektedir. Bu yaklaşım, bankacılığı yalnızca finansman sağlayan bir yapı olmaktan çıkarak kalkınmayı destekleyen bir ortak konumuna taşımaktadır.

KOBİ'ler ve Reel Ekonomi Açısından Katılım Bankacılığı

Türkiye ekonomisinin omurgasını oluşturan küçük ve orta ölçekli işletmeler (KOBİ'ler) açısından katılım bankacılığı, yalnızca kısa vadeli finansman ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik bir araç olmanın ötesinde, sürdürülebilir büyümeyi ve kurumsal gelişimi destekleyen bütüncül bir finansman modeli sunmaktadır. Üretim, istihdam ve ihracatın önemli bir bölümünü üstlenen KOBİ'ler için finansmana erişim; ekonomik sürekliliğin, rekabet gücünün ve katma değerli üretimin temel belirleyicilerinden biri olarak öne çıkmaktadır. Katılım bankacılığı, bu noktada reel ekonominin dinamikleriyle uyumlu yapısı sayesinde KOBİ'lerin ihtiyaçlarına daha esnek ve dengeli çözümler üretmektedir.

Kâr-zarar ortaklığına dayalı finansman yöntemleri ile ticarete dayalı işlem modelleri, işletmelerin finansman yükünü tek taraflı bir borç ilişkisi olmaktan

çıkararak daha paylaşımcı ve sürdürülebilir bir yapıya dönüştürmektedir. Bu yaklaşım, risklerin taraflar arasında dengeli biçimde dağıtılmasını sağlarken, finansman süreçlerinin işletmelerin nakit akışları ve yatırım döngüleriyle uyumlu biçimde kurgulanmasına imkân tanımaktadır. Böylece KOBİ'ler, yalnızca finansman sağlayan bir kurumla değil; ekonomik hedeflerini birlikte gözetilen bir finansal paydaşla çalışma fırsatı elde etmektedir.

Ziraat Katılım, KOBİ'leri yalnızca kredi kullanan müşteri olarak değil; uzun vadeli değer üreten, üretim ve istihdama katkı sağlayan stratejik paydaşlar olarak değerlendirmektedir. Bu perspektif doğrultusunda geliştirilen finansman yaklaşımları, kısa vadeli çözümlerin ötesine geçerek, işletmelerin büyüme potansiyelini ve kurumsal dayanıklılığını artırmayı hedeflemektedir.

Ziraat Katılım'ın katılım bankacılığı ilkeleri çerçevesinde sunduğu çözümler; finansman, danışmanlık ve uzun vadeli ilişki yönetimini bir arada ele alarak, KOBİ'lerle sağlıklı, kalıcı ve karşılıklı güvene dayalı ilişkilerin tesis edilmesine katkı sağlamaktadır. Bu yönüyle katılım bankacılığı ve Ziraat Katılım'ın yaklaşımı, KOBİ'lerin yalnızca bugünkü finansman ihtiyaçlarını karşılamakla kalmayıp, reel ekonominin sürdürülebilir biçimde güçlenmesine hizmet eden yapısal bir rol üstlenmektedir.

Ziraat Katılım'ın çeşitli alanlarında geliştirdiği çözümler; reel sektörün uzun vadeli yatırım ihtiyaçlarına cevap verirken, katılım bankacılığının ekonomiye doğrudan dokunan yönünü de güçlendirmektedir.

Mevzuat Dönüşümü ve Kurumsal Altyapının Güçlenmesi

Son dönemde Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu'nun (BDDK), bankacılık sektöründeki gelişmeler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar doğrultusunda "Katılım Esaslarına Uyum Tebliği"nde gerçekleştirdiği değişiklikler ve buna bağlı olarak attığı düzenleyici adımlar, katılım bankacılığı açısından kurumsal olgunlaşma sürecinde önemli bir eşik teşkil etmiştir. Söz konusu düzenlemeler, katılım bankalarının

faaliyetlerinde esas alınan ilke ve uygulamaların daha açık, tutarlı ve denetlenebilir bir çerçevede yürütülmesini sağlayarak sektörde uygulama birliğinin güçlenmesine katkı sunmuştur.

Ziraat Katılım, oluşan bu güçlü mevzuat zemini üzerinde faaliyetlerini sürdürürken; katılım bankacılığının etik değerlere bağlılık, şeffaflık, hesap verebilirlik ve sürdürülebilirlik ilkelerini temel öncelikleri arasında konumlandırmaktadır. Banka, düzenleyici çerçeveye uyumu asgari bir gereklilik olarak değil; katılım finansının ruhunu ve toplumsal sorumluluk anlayışını yansıtan bütüncül bir yaklaşımın parçası olarak ele almakta ve bu doğrultuda kurumsal yapısını sürekli olarak güçlendirmektedir.

Gelecek Vizyonu: Dijitalleşme ve Sürdürülebilir Finans Katılım bankacılığının gelecek vizyonu; dijitalleşme, sürdürülebilirlik ve etki odaklı finansman ekseninde şekillenmektedir. Finansal hizmetlere erişimin hızla dijital kanallara kaydığı bu dönemde, katılım bankacılığı da teknolojiyle uyumlu, kullanıcı odaklı ve güvenilir çözümler geliştirmeyi önceliklendirmektedir. Ziraat Katılım, dijital bankacılık altyapısını güçlendirerek katılım bankacılığı ürün ve hizmetlerini daha erişilebilir, hızlı ve etkin hâle getirmeyi amaçlamaktadır.

Bununla birlikte sürdürülebilirlik yaklaşımı; çevresel, sosyal ve yönetim (ESG) ilkeleri çerçevesinde bankacılık faaliyetlerinin ayrılmaz bir parçası hâline

gelmiştir. Ziraat Katılım, yeşil finansman uygulamaları, çevresel duyarlılığı gözetilen projeler ve sosyal etki odaklı finansman modelleriyle; yalnızca finansal performansı değil, uzun vadeli toplumsal ve çevresel değeri de merkeze alan bir anlayışı benimsemektedir. Fırsatlar ve Aşılması Gereken Engeller Katılım bankacılığı sektörü için önemli fırsatlar bulunduğu kadar, aşılması gereken bazı yapısal engeller de mevcuttur. Finansal okuryazarlığın artırılması, nitelikli insan kaynağının geliştirilmesi ve ürün yeniliğinin hızlandırılması bu alanların başında gelmektedir. Bununla birlikte, uluslararası fon akışlarının artırılması ve Türkiye markasının küresel katılım finans pazarında daha görünür hâle gelmesi önemli fırsatlar sunmaktadır.

Bu çerçevede katılım bankacılığı ve faizsiz finans modelleri; finansın reel ekonomiyle yeniden bütünleştiği, riskin paylaşıldığı ve değer üretiminin esas alındığı güçlü bir finansal yaklaşım ortaya koymaktadır. Türkiye’de kamu katılım bankacılığıyla birlikte kazanılan ivme, bu modelin kurumsal kapasitesini güçlendirmiş ve daha geniş kesimlere ulaşmasını mümkün kılmıştır. Ziraat Katılım, güçlü kurumsal yapısı, kamu bankacılığından devraldığı köklü mirası ve katılım bankacılığı ilkelerine olan kararlı bağlılığıyla; bu dönüşüm sürecinin önemli aktörlerinden biri olmayı sürdürmektedir. Önümüzdeki dönemde katılım bankacılığının, Türkiye’nin finansal mimarisinde daha kapsayıcı, daha sürdürülebilir ve daha belirleyici bir rol üstleneceğine olan inancımız tamdır.

Furkan AKBAL
Fuzul Tasarruf Finansman A.Ş.
Yönetim Kurulu Başkan Vekili

Finansal Kapsayıcılık Ekseninde Yeni Bir Model: Tasarruf Finansman

Türkiye'nin son kırk yıllık ekonomik serüveninde, finansal sistemin katmanlaşması ve tabana yayılması amacıyla pek çok yenilik hayata geçirildi. Bu yenilikler arasında, köklerini Anadolu'nun kadim dayanışma kültüründen alan ve modern finansın rasyonel disipliniyle harmanlanan tasarruf finansman modeli, bugün ulaştığı ölçekle Türkiye finansal ekosisteminde önemli bir konuma taşındı.

İlk aşamada ağırlıklı olarak düşük gelir gruplarının tasarruflarını yatırıma dönüştürmeyi hedefleyen sistem, zaman içerisinde gelişerek Türkiye genelinde tüm gelir gruplarına hitap eden; farklı sektörlerden profesyonellerin ve özellikle finansal okuryazarlığı yüksek kesimlerin tercih ettiği kapsayıcı bir yapıya evrildi.

Ben tasarruf finansmanını Türkiye'nin gerçek ihtiyaçlarına çözüm üreten güçlü bir finansal inovasyon ve sürdürülebilir bir sosyal dayanışma modeli olarak tanımlıyorum. Çünkü bu yapı yalnızca bireyleri güçlendirmekle kalmıyor; aynı zamanda Türkiye'nin ekonomik dayanıklılığına da kalıcı bir katkı sunuyor. Dolayısıyla bugün yalnızca bir finansman yönteminden değil; toplumun özünde var olan dayanışma kültürünün modern bir yansımasından söz ediyoruz.

Sivil İnisiyatiften Kurumsal Milada

Tasarruf finansman sektörü, 1990'ların başında bir girişimci refleksi ve tamamen özel sektörün sivil inisiyatifi olarak doğdu. O dönemlerde herhangi bir regülasyon olmadan, güvene dayalı bir işleyişle büyüdü. Sistemin temelini, "ahde vefa" kavramı oluşturuyordu. Fuzul olarak bizim de içinde olduğumuz bu öncü dönem, Türkiye'de bugünkü büyük ekosistemin temellerini attı. Başlangıçta ağırlıklı olarak araç edinimi üzerine kurulu sistem, Türkiye'nin ekonomik şartlarının değişimiyle birlikte güçlü bir

"Tasarruf finansmanı, Anadolu'nun dayanışma kültüründen doğan, modern finansın disiplinini taşıyan ve Türkiye'de tüm gelir gruplarına finansal kapsayıcılık sağlayan, sürdürülebilir ve toplumsal etkisi yüksek bir inovasyon modeli olarak öne çıkıyor"

dönüşüm geçirdi. 2000'li yılların ortasından itibaren konut ihtiyacı daha belirgin hâle geldi ve talep hızla bu yöne kaydı. Özellikle 2015–2016 döneminde Türkiye genelindeki konut ihtiyacının artması, sektörü yeni bir ivme noktasına taşıdı.

Uzun yıllar boyunca herhangi bir regülasyon altında olmadan, tamamen güven esasına dayalı olarak gelişimini sürdüren bu model, 2021 yılında yürürlüğe giren 6361 Sayılı Kanun ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) denetimiyle birlikte miladını yaşadı. Kamu otoritesinin regülasyon sürecini, sektörün yüz binlerce tasarruf sahibiyle çalıştığı bir dönemde büyük titizlikle yönetmesi, kontrolsüz büyümenin ve mağduriyetlerin yaşanmasının önüne geçerek, sektörün sürdürülebilir bir zemine oturmasını sağladı. Tasarruf finansman modeli, bugün yaptığı sürdürülebilir makroekonomik ve toplumsal etkiyi, kamunun bu yerinde ve ustalıkla müdahalesine borçlu.

Bugün geldiğimiz noktada sektör; asgari sermaye şartları, bağımsız denetim mekanizmaları ve tıpkı bankacılıkta olduğu gibi iç kontrol, iç denetim ve risk yönetimi birimleri ile keyfiyetten arındırılmış şeffaf ve denetlenebilir bir yapıya kavuştu. Profesyonel yönetim zorunluluğu, bağımsız yönetim kurulu üyeleri ve yetkin insan kaynağı standartları, tasarruf finansmanını klasik bir kurumsal organizasyon hizmeti olmaktan çıkarıp, bir finansal disipline dönüştürdü. Sektörün ulaştığı 1 trilyon lira işlem hacmi ve 1 milyon müşteri sayısı, bu denetim mekanizmalarının sektöre kattığı finansal derinliğin ve kurumsal güvencenin en somut kanıtları niteliğinde.

Finansal Rasyonaliteyle Kişiselleştirilebilen Modeller

Katılım bankacılığı, fonların katılım esaslarına uygun şekilde ekonomiye aktarılmasında kritik bir rol üstlenirken; tasarruf finansmanı daha erken aşamada, hane halkının birikim disipliniyi güçlendiren tamamlayıcı bir katman görevi görüyor. Bu model, tasarrufu görünür ve planlı hâle getirerek katılım finans ekosisteminin ulaştığı toplumsal tabanı genişletiyor.

Tasarruf finansmanına dair en merak edilen husus, faizsiz bir sistemde paranın maliyetinin ve likidite akışının nasıl yönetildiği... Bu noktada sistemi klasik borçlanma modellerinden ayıran temel fark, paranın bir

maliyet unsuru olarak değil, bir tasarruf disiplini olarak konumlandırılmasıdır. Klasik finansal araçlar kişileri ilk günden borç ve sonrasında faiz yükü altına sokarken; tasarruf finansman modeli, katılımcıları önce belirli bir dönem birikim yapmaya teşvik ediyor.

Tasarruf finansman sisteminin sunduğu kişiselleştirilebilen esnek modeller, günümüzde finansal okuryazarlığın en somut uygulama örneklerinden ve ayrıca her gelir grubundan katılımcının modele yönelmesinin ardındaki başlıca sebeplerden biri. Öte yandan katılımcılar; hedefledikleri tutarı, vade yapısını ve ödeme kapasitelerini tamamen kendi bütçe gerçeklerine göre belirleme özgürlüğüne sahip.

BDDK regülasyonu ile getirilen “toplam tutarın en az yüzde 40’ını biriktirme” ve “vade süresinin beşte ikisini tamamlama” gibi rasyolar, sistemin matematiksel sürdürülebilirliğini kurumsal inisiyatiften çıkarıp yasal bir güvenceye bağlayan unsurlardan. Bu koşullar

Bu yazıyı

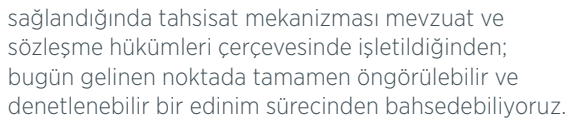
uygulaması

CERCEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

Zaman zaman bireylerin kendi maddi koşulları ya da piyasalarda yaşanan dalgalanmalar nedeniyle ödeme performanslarında aksaklıklar oluşabiliyor. Bu durum, onları finansal sistem içinde riskli müşteri kategorisine iterek finansa erişimlerini zorlaştırabiliyor. Tasarruf finansman modeli ise bu noktada iyileştirici bir finansman mekanizması olarak öne çıkıyor. Çünkü sistem, katılımcılara önce düzenli tasarruf ve ödeme disiplini kazandırmayı, ardından tahsisat hakkı elde etmelerini sağlıyor. Bu yapı sayesinde bireyler, finansal davranışlarını yeniden inşa ederek kendilerini tekrar güvenilir bir finansal aktör olarak konumlandırabilecekleri bir alan buluyor.

artık herkes için akılcı ve avantajlı bir yöntem olarak öne çıkıyor. 2025 yılında sektörümüzün ulaştığı 1 milyon toplam katılımcı eşiği, bu kapsayıcı modelin toplum için ne denli işlevsel bir erişim kapısına dönüştüğünü gösteriyor.

Tasarruf finansmanının geleceğine dair en heyecan verici göstergelerden bazıları mevcut demografik dönüşümde saklı. Genellikle tüketim odaklı olduğu düşünülen Y ve Z kuşakları, finansal farkındalığı en yüksek ve en gerçekçi kararları alan nesiller olarak karşımıza çıkıyor. Fuzul'ün 2024 verilerine göre; 46 bin olan 18-35 yaş arası genç katılımcı sayımızın 2025'te yüzde 178 artarak 128 bine yükselmesi, finansal bilincin kuşaklar arası güçlendiğini gösteriyor. Yeni kuşaklardan katılımcıların portföyümüzdeki payı yüzde 50'ye ulaştı ve onların artan katılımıyla ortalama vade tercihleri 31 aydan 15 aya kadar geriledi. Bir diğer deyişle, genç nesiller kendilerini bu modelde "hız ve sonuç odaklı tasarruf yaklaşımı" ile ifade ediyor.

Ben tasarruf finansmanını Türkiye'nin gerçek ihtiyaçlarına çözüm üreten güçlü bir finansal inovasyon ve sürdürülebilir bir sosyal dayanışma modeli olarak tanımlıyorum. Çünkü bu yapı yalnızca bireyleri güçlendirmekle kalmıyor; aynı zamanda Türkiye'nin ekonomik dayanıklılığına da kalıcı bir katkı sunuyor.

**Toplunun her kesiminden
gençler, bir eve veya arabaya
sahip olmak için onlarca yıl
yüksek faizle borçlanmak yerine,
kısa vadeli ve disiplinli tasarruf
planlarıyla finansal özgürlüklerini
inşa etmeyi tercih ediyor.**

Bu durum, tasarruf finansmanını artık sadece belirli bir demografik grubun tercihi olmaktan çıkarıp, geleceğini proaktif olarak kurgulayan dinamik bir neslin stratejik birikim ve yatırım aracı haline getirdi. Bu dönüşümün gelecekte ülkemizdeki atıl birikimleri azaltması ve daha çok birikimi reel ekonomiye kazandırması da olası.

Atıl Birikimler Reel Ekonomiye Dönüyor

Tasarruf finansmanı modelinin ürettiği toplumsal fayda, bireysel edinimlerin çok ötesinde makroekonomik bir kaldıraç etkisine sahip. Sistemin en kritik misyonlarından biri, Anadolu'nun yastık altı olarak tabir edilen atıl birikimlerini kayıtlı sisteme ve dolayısıyla reel ekonomiye dahil etmesi. Katılımcıların birikimlerini peşinat ve birikim olarak sisteme dahil ederek konut veya araç edinimine dönüştürmesi, piyasaya önemli bir likidite enjekte ediyor.

Sadece 2025 yılında Fuzul üzerinden gerçekleşen 96 milyar lira değerindeki 95 bin ev ve araç teslimatı, piyasadaki alışveriş döngüsünü besleyen hayati bir damar niteliğinde. Bu finansal hacim, sadece metropollerle sınırlı kalmayıp; Türkiye'nin her ilinde yerel piyasalara dinamizm katıyor. Bu yönüyle model sosyoekonomik etkisi yüksek, kapsayıcı bir refah dağıtım kanalı görevi görüyor.

Yarının Refahını Bugünün Tasarrufuyla İnşa Etmek

Tasarruf finansman sektörünün geleceği; dijitalleşme, ürün çeşitliliği ve yeşil finansman ilkeleriyle şekillenecek. BDDK denetimi altında rüştünü ispat eden modelimiz, konvansiyonel kredilerin maliyetli olduğu dönemlerde bir güven limanı vazifesi görmeye devam edecek. Ancak asıl vizyonumuz, tasarruf finansmanını sadece bir zorluğun çözümünü olarak konumlamaktan ziyade Türkiye'nin finansal mimarisinin kalıcı bir parçası olarak küresel ölçekte bir başarı hikâyesine dönüştürmek. Bunun için sistemimizin sürdürülebilirliğini ve sonuç kalitesini artıran mekanizmalar geliştiriyoruz.

Sonuç olarak tasarruf finansmanı; yalnızca faizlerin değil genel olarak maliyet baskılarının yüksek olduğu dönemlerde finansal erişim bariyerlerini ortadan kaldırarak, dayanışma ekonomisinin kurumsal bir tezahürü olarak yerini aldı. Sadece rakamlardan ve rasyolardan ibaret olmayan bu model; toplumun her kesiminin refah artışından pay alabildiği bir finansal demokratikleşme yolculuğu başlattı. Bu yolculuk, bugünün bilinçli tasarruf adımları, kurumsal güveni ve resmî denetimi zemininde yarının güçlü Türkiye'sinin kalkınmasına hizmet ediyor.

Mustafa ÇETİN
Albayrak Finans Genel Müdürü

Faizsiz Finansman Modellerinin Bireysel ve Reel Sektöre Stratejik Katkısı

Küresel ekonomide son yıllarda yaşanan dalgalanmalar, finansmana erişim koşullarını yalnızca zorlaştırmakla kalmamış; aynı zamanda mevcut finansal yapıların etkinliğinin, sürdürülebilirliğinin ve kapsayıcılığının sorgulanmasına da zemin hazırlamıştır. Artan maliyetler, öngörülemez faiz oranları ve daralan kredi kanalları; bireyler ve reel sektör açısından daha adil, şeffaf ve uzun vadeli çözümler sunan finansman modellerine olan ihtiyacı daha belirgin bir şekilde ortaya koymuştur. Bu çerçevede faizsiz finansman, artık yalnızca alternatif bir yaklaşım değil; finansal sistemin dengelenmesine katkı sunan ve sürdürülebilir büyümeyi destekleyen güçlü bir yapı olarak öne çıkmaktadır.

“Faizsiz finansman modelleri, günümüz ekonomik koşullarında bireysel refahı güçlendirmek, reel sektörün üretim kapasitesini ve rekabet gücünü artırmak ile makroekonomik istikrarı aynı anda destekleyen stratejik ve bütüncül bir yapı sunmaktadır”

Albayrak Finans, çatılı iş yeri, traktör, araç ve konut finansmanı başlıklarında geliştirdiği faizsiz modellerle; bireysel ihtiyaçları, reel sektörün yatırım gereksinimlerini ve makroekonomik sürdürülebilirliği aynı potada buluşturan bütüncül bir yaklaşım sunmaktadır. Bu değerlendirme yazısında, söz konusu modellerin bireysel ve reel sektöre sağladığı stratejik katkılar ile ekonomiye olan yansımaları hem kısa vadeli hem de uzun vadeli perspektifle ele alınacaktır.

Faizsiz Finansman:

Güven ve Öngörülebilirlik Temelli Bir Yaklaşım

Faizsiz finansman, klasik borçlanma modellerinden farklı olarak; finansmanı soyut bir para ilişkisi olmaktan çıkararak reel varlıklar ve gerçek ihtiyaçlar üzerinden kurgular. Bu yapı, taraflar arasında daha dengeli ve sürdürülebilir bir ilişki kurulmasını sağlarken, finansman maliyetlerinin baştan netleşmesine de olanak tanır. Böylece hem bireyler hem de işletmeler, finansal yükümlülüklerini daha sağlıklı bir zeminde planlayabilir ve beklenmedik ekonomik şoklara karşı daha dayanıklı hale gelebilir.

Albayrak Finans'ın sunduğu faizsiz modellerde ödeme planları şeffaf, toplam maliyetler öngörülebilir ve süreçler sade bir yapıya sahiptir. Bu durum, özellikle ekonomik belirsizlik dönemlerinde bireylerin ve işletmelerin uzun vadeli planlama yapabilmesini mümkün kılar. Faiz baskısından bağımsız bir finansman yapısı, karar alma süreçlerini hızlandırırken güven duygusunu da pekiştirir ve finansal ilişkilerin daha sağlam temeller üzerine kurulmasına katkı sağlar. Ayrıca, bu yaklaşım finansal disiplinin korunmasına yardımcı olarak, taraflar arasında uzun vadeli bir iş birliği kültürünün oluşmasına da katkıda bulunur.

Konut Finansmanı: Sosyal Refahın ve Ekonomik Dengenin Temeli

Konut, bireyler için yalnızca bir barınma ihtiyacını karşılamakla kalmaz; aynı zamanda güven duygusunu, aidiyeti, uzun vadeli tasarrufu ve finansal planlamayı da temsil eder. Ancak artan maliyetler ve yükselen faiz oranları, konut sahipliğini birçok aile için giderek zorlaştırmaktadır. Bu durum, yalnızca bireysel refahı değil, sosyal dengeyi ve ekonomik istikrarı da dolaylı olarak etkilemektedir.

Albayrak Finans'ın faizsiz konut finansmanı yaklaşımı, ailelerin bütçelerini zorlamadan ev sahibi olabilmelerine olanak tanır. Uzun vadeli ve şeffaf ödeme planları, konut edinimini daha erişilebilir kılarken bireylerin finansal geleceklerini güvenle inşa etmelerine yardımcı olur. Bu yaklaşım, konutu spekülasyon bir araç olmaktan çıkarıp, sürdürülebilir bir yaşam yatırımı haline dönüştürür. Konut sektörünün canlanması, inşaat başta olmak üzere birçok yan sektörde hareketlilik yaratarak istihdamın artmasına, üretim hacminin genişlemesine ve ekonomik canlılığın yükselmesine katkı sağlar. Bu çarpan etkisi, hem bireysel refahı hem de genel ekonomik dengeyi güçlendirir.

Araç Finansmanı: Mobilitenin ve Ticaretin Sürekliliği

Araçlar, günümüz ekonomisinde yalnızca bireysel ulaşım aracı olarak değil; aynı zamanda ticaretin ve hizmet sektörünün temel yapı taşlarından biri olarak kabul edilmektedir. Lojistikten saha satışına, teknik servisten dağıtıma kadar birçok faaliyet doğrudan araçlara bağlıdır. Bu nedenle araç sahipliği, özellikle küçük ve orta ölçekli işletmeler için operasyonel

Bu yazıyı

uygulaması

CERÇEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

sürekliliğin vazgeçilmez bir unsuru olarak öne çıkar. Albayrak Finans'ın faizsiz araç finansmanı modeli, bireylerin ve işletmelerin ulaşım ihtiyaçlarını daha erişilebilir hale getirirken, ticari faaliyetlerin kesintisiz sürmesine de katkı sağlar. Yüksek faizli kredi baskısı olmadan araç sahibi olmak, maliyet yönetimi ve nakit akışı açısından işletmelere önemli bir avantaj sunar. Öngörülebilir ödeme planları sayesinde araç finansmanı, bir maliyet kalemi olmaktan çıkarak planlanabilir bir yatırıma dönüşür. Bu durum, işletmelerin hizmet kalitesini artırırken ticaret hacminin genişlemesine ve ekonomik hareketliliğin artmasına da olumlu yansır.

Albayrak Finans'ın sunduğu çözümler, tasarrufların doğrudan yatırıma dönüşmesini teşvik ederken, reel sektörün finansmana erişimini kolaylaştırır ve ekonomik sistemin daha dengeli, sürdürülebilir ve şeffaf bir yapıya kavuşmasına olanak tanır.

Çatılı İş Yeri Finansmanı: Reel Sektör İçin Kalıcı Değer

Reel sektörün sürdürülebilir büyümesinde üretim ve ticaret alanlarının önemi tartışmasızdır. Çatılı iş yerleri; sanayi, ticaret ve hizmet sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler için yalnızca bir çalışma alanı değil, aynı zamanda uzun vadeli bir yatırım ve kurumsallaşma göstergesidir. Yüksek kira maliyetleri, birçok işletme için uzun vadeli planlamayı zorlaştıran temel bir unsurdur.

Albayrak Finans'ın faizsiz çatılı iş yeri finansmanı modeli, işletmelerin yüksek kira maliyetlerinden kurtularak kendi mülklerine sahip olmalarını hedefler. Bu sayede işletmeler, sabit giderlerini daha sağlıklı yönetebilir, bilanço yapılarını güçlendirebilir ve kaynaklarını doğrudan üretime yönlendirebilir. Özellikle KOBİ'ler açısından bu yaklaşım, nakit akışını koruyan ve büyümeyi destekleyen önemli bir avantaj sunar. Kendi iş yerine sahip olan bir işletme, yalnızca bugünü değil; geleceğini de daha güvenle planlayabilir. Bu durum, şehir ekonomilerinde kalıcı değer yaratırken, istihdamın sürekliliğine de katkı sağlar.

Traktör Finansmanı:

Tarımsal Üretimde Gücün Anahtarı

Tarım sektörü, hem gıda güvenliği hem de ekonomik bağımsızlık açısından stratejik bir konuma sahiptir. Ancak modern tarım ekipmanlarına erişimde yaşanan finansman zorlukları, üreticilerin verimliliğini sınırlayan temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır. Albayrak Finans'ın faizsiz traktör finansmanı, çiftçilerin yüksek faiz yükü altına girmeden modern ekipmanlara ulaşmasını sağlayan güçlü bir çözüm sunar.

Bu model sayesinde üreticiler, teknolojik yatırımlarını ertelemeden gerçekleştirebilir, üretim kapasitesini artırabilir ve verimliliği yükseltebilir. Sahada sıkça karşılaşılan tabloyu düşünelim: Yıllardır aynı ekipmanla üretim yapan bir çiftçi, artan bakım maliyetleri ve düşen verimlilik nedeniyle rekabet gücünü kaybetme riskiyle karşı karşıyadır. Faizsiz bir finansman modeliyle traktörünü yenileyen üretici, hem üretim süresini kısaltmakta hem de ürün kalitesini artırarak pazardaki konumunu güçlendirmektedir. Bu tür dönüşümler, tarım sektöründe zincirleme bir etki yaratarak kırsal kalkınmayı ve yerel ekonomiyi desteklemektedir.

Makroekonomik Perspektif:

Reel Varlık, Üretim ve İstikrar

Faizsiz finansman modellerinin en önemli ve ayırt edici özelliklerinden biri, ekonomide spekülasyon alanlar yerine reel varlık ve üretimi önceliklendirmesidir. Bu yaklaşım, kaynakların daha somut ve üretken alanlarda değerlendirilmesini sağlayarak ekonomiyi spekülasyona dayalı dalgalanmalardan uzaklaştırır. Albayrak Finans'ın sunduğu çözümler, tasarrufların doğrudan yatırıma dönüşmesini teşvik ederken, reel sektörün finansmana erişimini kolaylaştırır ve ekonomik sistemin daha dengeli, sürdürülebilir ve şeffaf bir yapıya kavuşmasına olanak tanır.

Bu yaklaşım, yalnızca sermaye ve üretim araçlarının etkin kullanımını desteklemekle kalmaz; aynı zamanda istihdamın artmasına, üretim kapasitesinin genişlemesine, işletmelerin rekabet gücünün yükselmesine ve ekonomik kaynakların çok daha verimli kullanılmasına zemin hazırlar. Faiz baskısının sınırlı olduğu, öngörülebilir ve şeffaf bir finansal yapı, ekonomik dalgalanmalara karşı daha dirençli bir sistem oluşturarak finansal istikrarı güçlendirir ve hem bireylerin hem de işletmelerin uzun vadeli planlama yapabilmelerini mümkün kılar. Bu sayede, finansman süreçleri sadece kısa vadeli ihtiyaçların karşılanması için değil, ekonomik büyümenin ve sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi için de stratejik bir araç hâline gelir.

Albayrak Finans Yaklaşımı:

Güven İnşa Eden Bir Finansman Mimarisi

Albayrak Finans, faizsiz finansmanı yalnızca bir ürün seti olarak görmekle kalmayıp; onu uzun vadeli bir değer yaratma ve güven inşası süreci olarak ele almaktadır. Şeffaflık, erişilebilirlik, sürdürülebilirlik ve reel ekonomiye katkı ilkeleri doğrultusunda geliştirilen finansman modelleri, bireyler ve işletmeler için yalnızca finansal ihtiyaçları karşılamakla kalmayıp, aynı zamanda ekonomik planlamayı ve geleceğe dönük güveni de desteklemeyi amaçlamaktadır.

Sunulan her finansman başlığı, mevcut ekonomik gereksinimleri karşılayanın ötesinde, yarının ekonomik yapısını ve sürdürülebilir kalkınmayı da gözetken bütüncül bir bakış açısıyla tasarlanmaktadır. Bu yönüyle Albayrak Finans, faizsiz finansman alanında yalnızca bireysel ve kurumsal finansal ihtiyaçlara çözüm sunmakla kalmamakta; aynı zamanda ekonomik dengeyi güçlendiren, riskleri azaltan ve taraflar arasında uzun vadeli güven ilişkileri inşa eden dönüştürücü ve dengeleyici bir rol üstlenmektedir.

Kurum, bu yaklaşımıyla finansmanı bir yük olmaktan çıkarıp, bireylerin ve işletmelerin stratejik hedeflerine ulaşmalarına, sürdürülebilir büyüme sağlamalarına ve ekonomik kararlarını güvenle almalarına imkân tanıyan bir finansman mimarisi sunmaktadır.

Faizsiz Finansmanla Güçlenen Ekonomik Yapı

Faizsiz finansman modelleri, günümüz ekonomik koşullarında bireysel refahı güçlendirmek, reel sektörün üretim kapasitesini ve rekabet gücünü artırmak ile makroekonomik istikrarı aynı anda destekleyen stratejik ve bütüncül bir yapı sunmaktadır. Albayrak Finans'ın çatılı iş yeri, traktör, araç ve konut finansmanı çözümleri; üretimi, yatırımı, ticari faaliyetleri ve sürdürülebilir büyümeyi merkeze alan kapsamlı bir finansman anlayışını yansıtmaktadır. Bu yaklaşım, finansmanı bireyler ve işletmeler için yalnızca bir yük olmaktan çıkarıp; planlanabilir, öngörülebilir ve güvene dayalı bir yatırım aracı hâline dönüştürmektedir.

Aynı zamanda, bu modeller finansal kaynakların daha etkin kullanılmasına imkân sağlayarak ekonomik verimliliği artırmakta, yatırımcı ve üreticilerin uzun vadeli hedeflerini güvenle planlamalarına katkıda bulunmaktadır. Albayrak Finans, faizsiz finansman çözümleriyle bireylerin hayatlarını kolaylaştırırken, işletmelerin büyüme ve kurumsallaşma süreçlerini desteklemekte; böylece ekonomik sistemin genelinde sürdürülebilir bir kalkınma ve değer üretimi sağlamaktadır. Bu yönüyle kurum, faizsiz finansman modelleri aracılığıyla bireylerin hayata, işletmelerin ise geleceğe daha sağlam, bilinçli ve stratejik adımlarla ilerleyebildiği bir ekonomik mimarinin inşasına önemli katkılar sunmaya devam etmektedir.

ALİ GÜNEY

Türk Eximbank Genel Müdürü

“Türk Eximbank tarafından uygulanmaya başlanan İslami Pencere Modeli, katılım esaslarıyla uyumlu ürün ve süreçlerin kurumsal yapı içerisinde tesis edilmesini amaçlayan bütüncül ve aşamalı bir dönüşüm süreci olarak kurgulanmıştır.”

Katılım Finans Ekosistemi İçinde Bir Model: Türk Eximbank Örneği

Türkiye'nin ihracat odaklı büyüme stratejisinde finansman, yalnızca bir destek unsuru değil; aynı zamanda rekabet gücünü, sürdürülebilirliği ve kapsayıcılığı belirleyen temel bir yapı taşıdır. Bu çerçevede Türk Eximbank, geleneksel ihracat finansmanı araçlarının ötesine geçerek katılım finans ilkelerini de bünyesine entegre eden özgün bir model geliştirmiştir. Katılım finans ekosistemi içinde kurumsal ayrışmayı, şeffaflığı ve ürün çeşitliliğini esas alan bu yaklaşım, Türk Eximbank'ı yalnızca Türkiye için değil, uluslararası ölçekte de dikkatle izlenen bir örnek hâline getirmektedir.

Türk Eximbank'ın Kuruluşu, Amacı ve Yapısı

Türkiye'nin resmi ihracat kredi kuruluşu olan Türk Eximbank (Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.), 1987 yılında kurulmuştur. Kuruluşundan itibaren Türk Eximbank, Türkiye'nin ihracat kapasitesinin artırılması, ihracatçı firmaların finansmana erişiminin kolaylaştırılması ve dış ticaretin sürdürülebilir bir yapıya kavuşturulması hedefleri doğrultusunda faaliyet göstermektedir. Banka, ihracatçıların uluslararası pazardaki rekabet gücünü artırmak amacıyla kredi, sigorta ve garanti mekanizmalarını etkin biçimde kullanmaktadır.

Bu doğrultuda Türk Eximbank; kısa, orta ve uzun vadeli ihracat kredileri, alacak sigortaları, garanti ve reeskont finansmanı gibi araçlarla mal ve hizmet ihracatını desteklemekte, ihracatçı firmaların karşı karşıya kaldığı ticari ve politik risklerin yönetilmesine katkı sağlamaktadır. Sunulan finansal destekler, firmaların yeni pazarlara açılmasını teşvik ederken, ihracatın ürün ve ülke bazında çeşitlendirilmesine de imkân sağlamaktadır. 2025 yılı itibarıyla Banka tarafından sağlanan toplam destek tutarı 54,3 milyar ABD dolarına ulaşmış; bunun 26,8 milyar ABD doları kredi/finansman, 27,5 milyar ABD doları ise sigorta desteği olarak

gerçekleşmiştir. Bu büyüklük, Türk Eximbank'ın ihracatta büyüyen Türkiye ekonomisi hedefi doğrultusundaki stratejik rolünü açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Türk Eximbank, 2020 yılında İslam Kalkınma Bankası'ndan temin edilen fon aracılığıyla katılım finans faaliyetlerine fiilen başlamıştır. O tarihten bu yana katılım finans esaslarına uygun finansman ve sigorta ürünleriyle, faiz hassasiyeti bulunan ihracatçı firmaların finansman kullanımı ve alacaklarının sigortalanması noktasında önemli bir alternatif oluşturmaktadır.

Katılım Finans Alanında

Türk Eximbank Çalışmaları ve İslami Pencere Modeli

Türk Eximbank, Bankacılık Kanunu'nun 77'nci maddesi ile BDDK'nın Bankaların Kredi İşlemlerine İlişkin Yönetmeliği'nin 16'ncı maddesinin onuncu fıkrası çerçevesinde tanımlanan yetkilere dayanarak katılım finans faaliyetlerini yürütmektedir.

**Faiz hassasiyeti taşıyan
ihracatçı firmaların ihtiyaçlarını
karşılama amacıyla katılım
esaslı ürün ve hizmetler ile
katılım sigortacılığına (tekafül)
uygun çözümler geliştiren
Türk Eximbank, bu alandaki
faaliyetlerini dünyada da örnekleri
bulunan “İslami Pencere
Modeli” çerçevesinde
yapılandırmıştır.**

İslami Pencere Modeli, katılım finans faaliyetlerinin konvansiyonel bankacılık işlemlerinden operasyonel ve muhasebesel olarak ayrıştırılmasını esas almakta; aynı çatı altında ancak bağımsız bir yapı içinde yürütülmesini sağlamaktadır.

Pencere Modeli, esas faaliyetleri kapsamında faizli yöntemlerle ürün ve hizmet sunan bankaların; organizasyon yapısı, muhasebe sistemleri, fon temini süreçleri, risk yönetimi mekanizmaları ve ürün çeşitliliği gibi temel unsurları tamamen ayrıştırılmış bir altyapı üzerinden kurgulayarak, katılım esaslarına uygun ürün ve hizmetleri de eş zamanlı olarak sunmalarını ifade eden bir bankacılık modelidir.

Katılım finans faaliyetlerinin sürdürülebilir, şeffaf ve ilkesel bir zeminde yürütülmesini teminen ise 2022 yılında Banka bünyesinde Prof. Dr. Hayrettin Karaman, Prof. Dr. Mürteza Bedir ve Prof. Dr. İsak Emin Aktepe üyelerinden oluşan Danışma Komitesi tesis edilmiştir. Katılım finansmanına konu olan işlem ve ürünlerin katılım esaslarına uygunluğunu değerlendiren bu komite, Türk Eximbank'ın katılım finans alanındaki kurumsal kapasitesini güçlendiren temel unsurlardan biri olmuştur.

Pencere Modeli ve Kurumsal Ayrıştırma

Türk Eximbank tarafından uygulanmaya başlanan İslami Pencere Modeli, katılım esaslarıyla uyumlu ürün ve süreçlerin kurumsal yapı içerisinde tesis edilmesini amaçlayan bütüncül ve aşamalı bir dönüşüm süreci olarak kurgulanmıştır. Bu süreç, muhasebe ve operasyonel altyapının ayrıştırılmasının yanı sıra ürün geliştirme, ulusal ve uluslararası iş birlikleri, düzenleyici otoritelerle koordinasyon ve kurumsal yapılanmayı içeren çok boyutlu bir dönüşümü ifade etmektedir.

Bu yazıyı

uygulaması

CERÇEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

KAPAK KONUSU

Bu çerçevede;

- Muhasebe hesapları konvansiyonel bankacılıktan ayrıştırılmış,
- Katılım esaslarına uygun muhabir hesapları tesis edilmiş,
- Katılım esaslarına uygun finansman, sigorta ve hazine ürünleri geliştirilmiş,
- Finansman kullandırılmayacak sektörler belirlenmiş,
- Sürecin devamlılığını sağlayacak organizasyonel yapılar oluşturulmuştur.

Bu adımlar, Türk Eximbank'ın İslami Pencere Modeli kapsamında fon temininden finansman kullandırımına, muhasebe ayrıştırmasından uluslararası iş birliklerine, katılım sigortası ve retakafül mekanizmalarına, düzenleyici koordinasyondan kurumsal yapılanmaya kadar uzanan sistematik ve çok katmanlı bir dönüşüm gerçekleştirdiğini göstermektedir.

Türk Eximbank Katılım Esaslı Fon Kaynakları

Katılım finans faaliyetlerini sürdürülebilirliği açısından katılım esaslı fon kaynaklarının temini, Türk Eximbank için stratejik bir öncelik oluşturmaktadır. Katılım esaslı fonlama yapısı, Banka'nın katılım finans ürünlerini geliştirirken dayandığı temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Uluslararası katılım finans kuruluşlarıyla geliştirilen iş birlikleri sayesinde fon kaynakları çeşitlendirilmiş; İslam Kalkınma Bankası, Uluslararası İslami Ticaret Finans Kurumu (ITFC), Kuveyt Finance House gibi kuruluşlardan temin edilen fonlar, Türk Eximbank'ın katılım finans ekosistemiyle entegrasyonunda önemli bir rol oynamıştır. Bu çerçevede, 2025 yılından bu yana toplam 1 milyar ABD doları tutarında fon temin ettik. Bunun yanı sıra Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası kaynaklarının katılım esasları çerçevesinde sürece entegre edilmesi, fonlama kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlamıştır.

Katılım Esaslı Fon Kaynaklarının İhracatçılara Kullandırımı

Türk Eximbank, temin ettiği katılım esaslı fonları ihracatçıların farklı nitelikteki ihtiyaçlarına uygun katılım finans ürünleri aracılığıyla kullandırmaktadır. Murabaha, istisna (eser), icare ve isticrar gibi yöntemler, ihracatçı firmaların kısa vadeli işletme sermayesi ihtiyaçlarından orta ve uzun vadeli yatırım taleplerine kadar geniş bir yelpazede çözüm sunmaktadır.

Katılım Finans Ürünleri

Murabaha yöntemi; maliyet ve kâr unsurunun işlem başında belirlendiği yapısıyla, ihracatçıların işletme sermayesi ihtiyaçlarının karşılanmasında kullanılmaktadır.

Değişen Dünyanın Habercisi
Anadolu Ajansı
105 Yaşında

Eser (istisna) yöntemi, siparişe dayalı üretim ve yatırım projelerinin finansmanında kullanılmakta; makine, teçhizat ve benzeri yatırıma yönelik mallarının teminine yönelik orta ve uzun vadeli finansman imkânı sağlamaktadır.

İcare yöntemi kapsamında, ihracat faaliyetleriyle doğrudan veya dolaylı bağlantılı hizmet alımları ile kullanım hakkının devrine dayalı işlemler finanse edilmektedir.

İsticrar yöntemi ise, ihracatçı firmaların ihtiyaç duydukları mal veya hizmeti tedarikçilerden peyderpey temin etmelerine imkân tanıyan bir finansman yapısı sunmaktadır. Bu ürünler sayesinde ihracatçılar katılım esaslarına uygun finansmana erişirken, Türk Eximbank da ihracatın finansmanında çeşitliliği ve kapsayıcılığı artırmaktadır.

Katılım Bankaları Aracılığıyla Kullandırılan Finansmanlar

Katılım bankalarının ülkemiz ihracatındaki payını kalıcı ve sürdürülebilir biçimde artırmayı hedefleyen Türk Eximbank, bu vizyon doğrultusunda Sevk Öncesi İhracat Finansmanı (SÖİF) ve Faizsiz Finansal Kiralama Finansmanı ürünlerini hayata geçirmiştir. Katılım esaslarına uygun olarak sunulan bu ürünler, ihracatçı firmaların finansman ihtiyaçlarını etkin şekilde karşılar, faiz hassasiyeti bulunan firmalar için güçlü ve güvenilir bir alternatif oluşturmaktadır.

Türk Eximbank, bu ürünleri katılım bankaları aracılığıyla ihracatçı firmalara ulaştırarak, katılım finans uygulamalarının ihracat finansmanında etkin ve yaygın biçimde kullanılmasına öncülük etmektedir. Bu iş birliği modeli, ihracatçıların uygun maliyetlerle finansmana erişiminin sağlanmasının yanı sıra ülkemizde katılım finans ekosisteminin derinleşmesine önemli katkıları sağlamaktadır.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Kaynaklı Ürünler

Türkiye'nin ihracat gücünü artırmak, ihracatçıları daha güçlü biçimde desteklemek, reel sektörün küresel pazardaki etkinliğini artırmak ve ihracatçılara finansman kullandırmak amacıyla Türk Eximbank tarafından doğrudan ve Katılım Bankaları üzerinden iki farklı yöntemle uygulanmak üzere İhracat Destek Finansmanı Programı hayata geçirilmiştir.

Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası'ndan katılım esaslarına uygun şekilde temin edilen kaynağın, ilk defa katılım bankalarına ve bu bankalar aracılığıyla reel

sektörde faaliyet gösteren ihracatçı ile döviz kazandırıcı hizmet sunan firmalara kullandırılması sağlanmıştır.

Katılım finansmanına yönelik bu uygulamalar, Türk Eximbank'ın ihracatın finansmanında kapsayıcı bir yaklaşım benimsediğini ortaya koymaktadır. Türk Eximbank, böylelikle hem geleneksel bankacılık ürünlerini hem de katılım finans araçlarını bir arada sunarak tüm ihracatçılara finansmana erişim olanağı sağlamaktadır. Bu yaklaşım, ihracat ekosisteminde kapsayıcılığı artırmakta ve katılım finans ekosisteminin gelişimini desteklemektedir.

Türk Eximbank Tekafül (Katılım Sigortacılığı) Modeli

İhracatçılar için finansmana erişim kadar risk yönetimi de kritik bir öneme sahiptir. Türk Eximbank, bu alanda katılım esaslarıyla uyumlu çözümler sunarak tekafül (katılım sigortacılığı) modelini hayata geçirmiştir. Yardımlaşma ve dayanışma esasına dayanan bu model, riskin alacak sigortası programından yararlanan katılımcılar arasında paylaşılmasını esas almaktadır.

Katılım Esaslı İhracat Alacak Sigortası (KEAS) ve Katılım Esaslı Yurt İçi Alacak Sigortası (KEYAS) ürünleri aracılığıyla ihracatçıların yurt dışı ve yurt içi satışlarından doğan alacakları ticari ve/veya politik risklere karşı güvence altına alınmaktadır. Katılım bankalarıyla imzalanan bankasürans (acentelik) anlaşmaları ile bu ürünler daha geniş bir ihracatçı kitlesine ulaştırılmaktadır.

2026 Yılı Yol Haritası

Türk Eximbank'ın 2026 yılına yönelik yol haritası, katılım finansın banka destekleri içindeki payının yüzde ona çıkarılması, yeni ürünlerin geliştirilmesi, hazine işlemleri ile fon temin yöntemlerinin çeşitlendirilmesi ve altyapının güçlendirilmesi hedefleri etrafında şekillenmektedir.

Katılım esaslı finansal kiralama (leasing), yatırım vekâleti, vadeli ihracatın finansmanı ve katılım esaslı alıcı finansmanı gibi ürünlerin hayata geçirilmesi ve ihracatçılara sunulması planlanmaktadır. Bunun yanı sıra sukuk altyapısının kurulması ve katılım esaslı likidite yönetimi araçlarının geliştirilmesi de öncelikli hedefler arasında yer almaktadır.

Türk Eximbank, attığı bu adımlarla katılım finansı ihracatın ayrılmaz bir parçası hâline getirmeyi, kapsayıcı ve sürdürülebilir bir ihracat finansmanı modelinin kurumsal temsilcisi olmayı hedeflemektedir.

Bu Topraklara İnanmak Adımızda Var!

Albayrak Grubu, 1952 yılında inşaat sektörü ile başladığı yolculuğunu yerli ve millî üretimi dünya ile buluşturan 80'e yakın şirketi ve medya gücüyle inşaat & gayrimenkulden liman işletmeciliğine, sanayiden lojistiğe kadar geniş bir faaliyet alanında çalışmalarını, "Önce insan" prensibi ile sürdürüyor. Grup, sayısı 10.000'i aşan çalışma arkadaşının özverisi ile 3 kıtada, Türkiye'den dünyaya sesleniyor.

albayrak

Ömer EMEÇ

Albaraka Türk Genel Müdür Yardımcısı

Türkiye’de Katılım Bankacılığının Gelişimi

Türkiye’de katılım bankacılığı, uzun süre “alternatif bir finansman kanalı” olarak anılsa da bugün geldiği noktada bankacılık sisteminin önemli bir bileşeni haline geldi. Özellikle son on yılda hem düzenleyici çerçevenin olgunlaşması hem kamu katılım bankalarının sektöre dahil olması hem de ürün çeşitliliğinin artmasıyla birlikte katılım bankacılığı daha geniş bir müşteri tabanına ulaşarak finansal sistemdeki ağırlığını belirgin biçimde arttırdı. Katılım bankacılığı bugün finans sisteminin ölçeği ve ürün çeşitliliğiyle Türkiye’de ana akımın içine kendi değerleri ile yerleşen bir model haline geldi.

“Türkiye’de katılım bankacılığı 1980’lerde sınırlı bir alan olarak başlayan yolculuğunu 2025 sonu itibarıyla güçlü bir ölçeğe ve belirgin bir pazar payına taşıyarak önemli bir dönüşüm yaşadı. 4 trilyon TL’yi aşan aktif büyüklük, 2,8 trilyon TL bandındaki toplanan fonlar, 2 trilyon TL’yi aşan finansman hacmi ve yüzde 9 seviyesini aşan pazar payı, sektörün bankacılık sisteminin önemli bir unsuru olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır”

Türkiye’de katılım bankacılığının kökleri 1980’lere uzanıyor. O dönemde “Özel Finans Kurumları” adıyla başlayan yapı, faiz hassasiyeti olan tasarruf sahiplerinin sisteme dahil edilmesi ve bu fonların reel ekonomiye yönlendirilmesi fikriyle büyüdü. Bu dönemin ilk adımı ise Albaraka Türk’tü: Albaraka Türk, 1984’te özel finans kurumu unvanıyla kuruldu ve 1985’te faaliyet izni alarak sektörde öncü rol üstlendi. Bu yönüyle Albaraka Türk, Türkiye’de katılım bankacılığının kurumsal hafızasını taşıyan en eski aktörlerden biri olarak öne çıkıyor.

Ülkemizde katılım bankacılığı faaliyetleri özellikle 2000’li yıllarda büyük bir ivme kazanmış, ticari bankalar ile rekabet edebilir hale gelmiştir. Bunda katılım bankalarının, 2005 tarihinden itibaren Bankalar Kanununa tabi olması, dolayısıyla ticari bankalar ile mevzuat bakımından eşit haklara sahip olmasının büyük etkisi var. Bankacılık Kanunu ile özel finans kurumları, yasal zeminde katılım bankası adını aldı. Bu değişim isim güncellemesinin çok daha ötesinde denetim, raporlama, tüketici koruması ve sektör standardizasyonu açısından katılım bankacılığının omurgasını güçlendirdi. Zaman içinde katılım bankacılığı sektörü hem müşteri tabanını genişletti hem de ürün yapısını geliştirerek bankacılık sisteminin kalıcı bir parçası haline geldi.

2010'ların ortasından itibaren katılım bankacılığı ikinci bir ivme yakaladı. Strateji belgeleri, kamu tarafındaki girişimler ve ürün tarafındaki çeşitlenme (sukuk/ kira sertifikaları, proje finansmanı, ticaret finansmanı, katılım esaslı fonlar vb.) sektörü büyüttü. Kamu katılım bankalarının kurulması, sektörün hem aktif büyüklüğünü hem de erişim kapasitesini arttırdı. Katılım bankalarının özellikle reel sektörün finansman ihtiyaçlarında daha etkin rol üstlenmesi, sektörün ekonomik işlevini güçlendirdi.

2025 sonu itibarıyla katılım bankacılığının geldiği noktayı en net biçimde gösteren alanlardan biri pazar payı gelişimidir. Katılım bankacılığı sektörü, 2010 sonunda yüzde 4 seviyelerinde olan bankacılık sektörü pazar payını istikrarlı biçimde yükselterek yüzde 9'un üzerine çıkardı. 2025 yılında tüm zorluklara rağmen sektör genelinin üzerinde bir performans gösteren katılım bankaları, yıl genelinde toplam aktiflerini yüzde 62,7 artırarak 4,3 trilyon TL'ye, toplam kredilerini ise yüzde 59 seviyesinde yükselterek 2,1 trilyon TL'ye çıkarmayı başardı. Aynı dönemde toplanan fonlar yüzde 59,8 artışla 2,8 trilyon TL'yi aşarak bankacılık

sektörü içindeki pazar payını yüzde 10,4 seviyesine çıkardı. Söz konusu pazar payı seviyeleri, birkaç yıl önce yüzde 5-6 bandında konuşulan katılım bankacılığı için önemli bir sıçrama anlamına geliyor. Bu göstergeler, katılım bankacılığının topladığı fonları reel ekonomiye güçlü biçimde aktaran, finansman hacmi açısından önemli bir ölçeğe ulaşan bir bankacılık segmenti haline geldiğini ortaya koyuyor.

2025 sonu itibarıyla katılım bankacılığının geldiği noktayı en net biçimde gösteren alanlardan biri pazar payı gelişimidir.

**Katılım bankacılığı sektörü,
2010 sonunda yüzde 4
seviyelerinde olan bankacılık
sektörü pazar payını istikrarlı
biçimde yükselterek yüzde 9'un
üzerine çıkardı.**

Bu yazıyı

uygulaması

CERÇEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

KAPAK KONUSU

2020'li yıllara gelindiğinde ise katılım bankacılığı iki temel ekseninde dönüşmüş gösterdi: dijitalleşme ve yeni oyuncuların sektöre dahil olması. Mobil bankacılık ve uzaktan müşteri edinimi, sektörde olduğu gibi katılım bankalarında da hızla yaygınlaşırken büyüme yalnızca şube ağı üzerinden değil dijital kanallar üzerinden de ivme kazandı. Bu dönemde, dijital katılım bankacılığı konsepti de somut adımlarla güçlendi. 23 Mart 2023 tarihinde ise BDDK kararıyla Türkiye'nin ilk dijital katılım bankası faaliyete geçti. 2023 yılından bu yana 4 katılım bankasının faaliyet izni almasıyla Türkiye'deki toplam katılım bankalarının sayısı 10'a yükseldi. Önümüzdeki dönemde ise 3 yeni oyuncunun daha sektöre girecek olması katılım bankacılığında yeni lisanslarla büyümenin süreceğine işaret ediyor.

2025 sonu itibarıyla katılım bankacılığının geldiği noktayı en net biçimde gösteren alanlardan biri pazar payı gelişimidir. Katılım bankacılığı sektörü, 2010 sonunda yüzde 4 seviyelerinde olan bankacılık sektörü pazar payını istikrarlı biçimde yükselterek yüzde 9'un üzerine çıkardı. 2025 yılında tüm zorluklara rağmen sektör genelinin üzerinde bir performans gösteren katılım bankaları, yıl genelinde toplam aktiflerini yüzde 62,7 artırarak 4,3 trilyon TL'ye, toplam kredilerini ise yüzde 59 seviyesinde yükselterek 2,1 trilyon TL'ye çıkarmayı başardı. Aynı dönemde toplanan fonlar yüzde 59,8 artışla 2,8 trilyon TL'yi aşarak bankacılık sektörü içindeki pazar payını yüzde 10,4 seviyesine

çıkardı. Söz konusu Pazar payı seviyeleri, birkaç yıl önce yüzde 5-6 bandında konuşulan katılım bankacılığı için önemli bir sıçrama anlamına geliyor. Bu göstergeler, katılım bankacılığının topladığı fonları reel ekonomiye güçlü biçimde aktaran, finansman hacmi açısından önemli bir ölçüğe ulaşan bir bankacılık segmenti haline geldiğini ortaya koyuyor.

Bugün tüm dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bankacılık sektörü dijitalleşme ekseninde ilerliyor. Müşteriler artık şubeye gitmek yerine mobil uygulamalar üzerinden birçok işlemi tamamlıyor, banka hesabı açma dahil pek çok süreci uzaktan gerçekleştiriyor.

Katılım bankalarının toplam müşteri sayısı 19 milyona yaklaşmış durumda. Bu kitlenin önemli bir bölümü artık bankayla ilişkisini şube üzerinden değil, doğrudan dijital kanallardan sürdürüyor. Nitekim katılım bankalarında aktif dijital bankacılık müşteri sayısı 7,4 milyon civarına ulaşmış görünüyor. Bu tablo, katılım

bankacılığının şube ağıyla büyüyen klasik modelden giderek uzaklaşıp, mobil bankacılığın merkezde olduğu yeni bankacılık düzenine uyum sağladığını gösteriyor.

Bu dönüşümün en dikkat çekici başlığı ise uzaktan müşteri kazanımı. Son yıllarda devreye alınan uzaktan kimlik doğrulama ve görüntülü görüşme gibi uygulamalar sayesinde, katılım bankalarında uzaktan müşteri edinimi 2,7 milyonun üzerine çıkmış durumda. Katılım bankalarının bu dönüşüm sürecinde dijital müşteri kazanımıyla sınırlı kalmadı, aynı zamanda hizmet çeşitliliğinin artması ve müşteri deneyiminin iyileştirilmesiyle de paralel ilerliyor. Bankalar, açık bankacılık, analitik veriye dayalı kişiselleştirilmiş teklifler ve uzaktan kimlik doğrulama gibi özellikleri dijital kanallarında güçlendirerek hem müşteri kazanımını hem de müşteri bağlılığını artırmayı hedefliyorlar. Yani bugün katılım bankaları için dijitalleşme, sadece işlem kanalı açmak değil, yeni nesil bankacılık deneyimi sunmak anlamına geliyor.

Bütün bu gelişmeler, katılım bankacılığının sadece büyüklük olarak değil, müşteri davranışı ve kanal tercihlerinde de dönüşüm geçirdiğini gösteriyor. Özellikle uzaktan müşteri kazanımı, bankaların geleneksel şube odaklı büyüme stratejilerinin yerini daha esnek ve dijital odaklı modellerin aldığını ortaya koyuyor. Bu sayede hem müşteri sayısı artıyor hem de bankalar daha verimli ve ölçeklenebilir bir hizmet yapısı kuruyorlar. Bu veriler ışığında, katılım bankacılığının dijitalleşme ve müşteri kazanımı konusunda sektörle paralel bir dönüşüm içinde olduğunu söylemek mümkün. Bankalarda uzaktan müşteri edinimi hem erişimi kolaylaştırıyor hem de yeni müşteri segmentlerine ulaşmayı mümkün kılıyor.

Katılım bankacılığının 2025 sonundaki yapısal görünümünde dikkat çeken bir diğer unsur da banka sayısı, hizmet ağı ve istihdamdır. Aralık 2025 itibari katılım bankalarının yurt içi ve yurtdışındaki toplam şube sayısı yaklaşık 1500, çalışan sayısı ise yaklaşık 22.500 seviyesindedir. Söz konusu şube sayısı toplam bankacılık sektörü şube sayısının yüzde 14 tekabül ederken hızla dijitalleşen katılım bankacılığının geleneksel şube bankacılığı kapasitesini de korumaya devam ettiğini gösteriyor.

Katılım bankacılığının Türkiye'deki yolculuğunda Albaraka Türk'ün yeri ayrı. Albaraka Türk bu hikâyenin ilk sahneye çıkan kurumu ve katılım bankacılığı modelinin kurumsal olarak yerleşmesine katkı sağlayan öncü bir banka. Kurulduğu yıldan bu yana

Albaraka Türk ürün/servis çeşitliliğiyle sektörün standartlarını belirleyen oyunculardan oldu. Sektörün tarihsel gelişiminde ve bugünkü rekabet yapısında Albaraka Türk'ün konumu ayrıca değerlendirilmeyi hak ediyor. Eylül 2025 finansal sonuçlarına göre Albaraka Türk'ün aktif büyüklüğü 416,7 milyar, katılım fonu 256,4 milyar TL, nakdi finansman hacmi ise 209 milyar TL seviyesine yükseldi. Bankanın 2025 yılının ilk 9 ayındaki net kârı 9,8 milyar TL seviyesinde gerçekleşirken kârlılık artışı yüzde 268 oldu. Albaraka Türk, tarihsel olarak gelen lider misyonunun ötesinde, güncel rekabet ortamında da sektörün önemli bir parçası olarak kalmayı başaran kurumlardan biri olduğunu gösteriyor.

Sonuç olarak, Türkiye'de katılım bankacılığı 1980'lerde sınırlı bir alan olarak başlayan yolculuğunu 2025 sonu itibarıyla güçlü bir ölçeğe ve belirgin bir pazar payına taşıyarak önemli bir dönüşüm yaşadı. 4 trilyon TL'yi aşan aktif büyüklük, 2,8 trilyon TL bandındaki toplanan fonlar, 2 trilyon TL'yi aşan finansman hacmi ve yüzde 9 seviyesini aşan pazar payı, sektörün bankacılık sisteminin önemli bir unsuru olduğunu açık biçimde ortaya koymaktadır. Albaraka Türk gibi tarihsel olarak öncü kurumların varlığını koruyarak büyümeye devam etmesi ve dijital katılım bankacılığı gibi yeni modellerin sektöre dahil olması, katılım bankacılığının hem köklü hem de yenilikçi bir çizgide ilerlediğini gösteriyor. 2025 sonu itibarıyla ulaşılan bu seviye, katılım bankacılığının Türkiye'de büyüyen, derinleşen ve giderek daha geniş bir kitleye hizmet veren güçlü bir bankacılık segmenti haline geldiğini teyit ediyor. Gelecek yıllarda pazar payının artacağı beklentisini taşıyan, meselenin sadece rakamsal boyutların ötesinde anlamlar ve hassasiyetler taşıdığını not edip, katılım bankalarının geleceğine umutla bakıyoruz.

Dr. Hüsnü TEKİN

Ekonomik İşbirliği Teşkilatı

İnsan Kaynakları ve Sürdürülebilir Kalkınma Direktörü

Türkiye Katılım Finans Sektörünün Sorun Alanları ve Potansiyeli

Katılım finans, finansal kapsayıcılığı güçlendirmeyi ve finansal sistem ile reel ekonomi arasındaki ilişkiyi derinleştirmeyi hedefleyen alternatif bir finansal mimari olarak ön plana çıkmıştır. Faizsiz finans ilkeleri doğrultusunda gelişim gösteren katılım finans sektörü; riskin paylaşılması, varlığa dayalı finansal işlemler ve sosyal adaletin gözetilmesi gibi temel unsurlarıyla, yalnızca bir finansal araçlar bütünü olmanın ötesinde, iktisadi ve toplumsal boyutları bulunan bütüncül bir yaklaşımı temsil etmektedir.

“Türkiye’de katılım finans sektörünün kurumsal yapısını güçlendirecek ve özgün bir ekol geliştirecek stratejilerin etkin bir biçimde hayata geçirilmesi, sektörün potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirmesine olanak tanıyacaktır”

Bu çerçevede, son yirmi yılda iki haneli büyüme performansı sergileyen katılım finans sektörünün küresel büyüklüğünün 2025 yılı sonu itibarıyla yaklaşık 4 trilyon ABD dolarına ulaştığı tahmin edilmektedir. Söz konusu büyüklük içerisinde yaklaşık yüzde 70’lik pay ile katılım bankacılığı başat konumda yer alırken, bunu yaklaşık yüzde 20’lik pay ile sukuk piyasaları, yüzde 6 civarında pay ile İslami yatırım fonları ve yaklaşık yüzde 2’lik pay ile katılım sigortacılığı izlemektedir. Ülke bazında değerlendirildiğinde ise küresel İslami finans varlıklarının büyük ölçüde Orta Doğu ve Güneydoğu Asya’da yoğunlaştığı; Suudi Arabistan, İran ve Malezya gibi sınırlı sayıda ülkenin toplam varlıkların yarısından fazlasını oluşturduğu görülmektedir. Türkiye ise 2025 yılı itibarıyla yaklaşık yüzde 4’lük küresel paya sahiptir. Türkiye finansal sisteminin yaklaşık yüzde 9’unu oluşturan katılım finans ekosistemi; katılım bankaları, katılım esaslı sigorta (tekâfül) şirketleri, sukuk ihraççıları, katılım esaslı yatırım fonları, tasarruf finansman şirketleri ve katılım esaslı finansal teknoloji (fintech) uygulamaları başta olmak üzere çeşitli kurumsal aktörlerden oluşmaktadır.

Türkiye’de katılım finans sektörü, resmî olarak ilk kez ortaya çıktığı 1984 yılından itibaren kayda değer bir gelişim süreci yaşamıştır. Bu süreçte, çeşitli üniversitelerde açılan lisans, yüksek lisans ve doktora

Literatürde İslami finans (Islamic Finance) olarak adlandırılan katılım finans sistemi, finansal faaliyetlerin İslam dininin finansal işlemlere ilişkin ortaya koyduğu temel ilke ve kurallar doğrultusunda yürütülmesini esas alan bir finansal yapıyı ifade etmektedir. Bu çerçevede katılım finans, yalnızca katılım bankacılığı ile sınırlı olmayıp; katılım sigortacılığı (tekâfül), katılım esaslı sermaye piyasaları ve katılım sosyal finans uygulamaları gibi, İslami finans ilkelerine uygun şekilde faaliyet gösteren tüm sektörleri kapsayan bütüncül bir çatı kavram niteliği taşımaktadır.

programları, sektörün ihtiyaç duyduğu nitelikli insan kaynağının yetiştirilmesine önemli katkılar sunmuş; kamu otoritelerinin sektörü geliştirmeye yönelik politika ve düzenlemeleri ise katılım finans ekosisteminin mevcut seviyeye ulaşmasında belirleyici kilometre taşları arasında yer almıştır. Nitekim 2024-2028 Kalkınma Planı'nda katılım finans sektörü, finansal sistemin çeşitlendirilmesi, finansal kapsayıcılığın güçlendirilmesi ve reel sektörle ilişkilerin derinleştirilmesi hedefleri doğrultusunda stratejik bir tamamlayıcı unsur olarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda, katılım finansın tüm bileşenleriyle birlikte bütüncül bir yaklaşımla geliştirilmesi; ürün ve hizmet çeşitliliğinin artırılması ile kâr-zarar ortaklığına dayalı finansman modellerinin yaygınlaştırılması temel politika öncelikleri arasında yer almaktadır. Öte yandan, tasarruf finansman şirketlerinin yasal bir çerçeveye kavuşturulması ve İstanbul Finans Merkezi'nin bölgesel ve küresel ölçekte önde gelen katılım finans merkezlerinden biri hâline getirilmesine yönelik politikalar, kamu otoritesinin sektöre verdiği önemi ve bu alandaki iradesini yansıtan güncel inisiyatifler olarak öne çıkmaktadır.

Küresel finans sisteminin temellerinin sarsıldığı ve yeni finansal sistem arayışlarının önem kazandığı bu dönemde, risk paylaşımı, adil gelir dağılımı ve finansal kapsayıcılık ilkeleri üzerine inşa edilen katılım finansı, finansal krizlere karşı dayanıklı ve sürdürülebilir yapısı ile büyük bir potansiyel ihtiva etmektedir.

Tüm bu olumlu gelişmelere rağmen, katılım finans sektörünün toplam finansal sistem içindeki payının 2025 yılına kadar yüzde 15'e çıkarılması yönündeki hedefe ulaşamamıştır. Bu durum, Türkiye'de katılım finans sektörünün hâlen önemli yapısal ve kurumsal sınamalarla karşı karşıya olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda, sektörün kurumsal altyapısının henüz

tam anlamıyla olgunlaşmamış olması, bankacılık faaliyetlerinin sektörde baskın konumunu sürdürmesi ve katılım sigortacılığı ile sosyal finansman gibi potansiyeli olan diğer sektörlerin görece sınırlı bir gelişim göstermesi başlıca sorun alanları arasında yer almaktadır.

Buna ek olarak, kullanılan finansal araçların İslami ilkelere uygunluğuna ilişkin toplumsal algı ve önyargılar, kamu otoriteleri tarafından atılan öncü adımlara rağmen bu girişimlerin sektörü dönüştürücü etkisinin henüz yeterli düzeye ulaşamaması ve sektör paydaşlarının yenilikçi iş modellerine yönelme konusundaki çekinceleri, sektörün gelişimini sınırlayan diğer unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Ayrıca, finansal araç çeşitliliğinin sınırlı kalması ve katılım finansın temelini oluşturan mudaraba ve muşaraka gibi kâr-zarar ortaklığına dayalı, reel sektörü doğrudan destekleyici finansman araçlarının yaygın biçimde kullanılmaması, sektörün potansiyelinin altında performans göstermesine yol açmaktadır. Tüm bu faktörler, katılım finans sektörünün ölçek ekonomilerinin sağlayabileceği verimlilik ve rekabet avantajlarından yeterince yararlanamamasına neden olan yapısal sorunları derinleştirmektedir.

“Dün dün de kaldı cancağızım, artık yeni şeyler söylemek lazım”

Hız. Mevlâna Celalettin Rumi

Bu yazıyı

Apple
Podcasts

uygulaması

CERCEVE

Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

Öte yandan, gelir ve servet dağılımındaki adaletsizlik hem ülkeler arasında hem de bizzatihi ülkelerin kendi içinde, 2008 küresel finans krizi ve Kovid-19 salgını ile daha da görünür hale gelmiştir. Bu gelişmeler, mevcut iktisadi sistemin mimarları olarak değerlendirilen gelişmiş ülkeler ve uluslararası finans kuruluşlarının dahi sistemin sürdürülebilirliğini sorgulamasına yol açmıştır. Özellikle 2008 finans krizinin ardından, küresel finans sistemi eleştirilerin odak noktası haline gelmiştir. Bu çerçevede mevcut sistemin, finans sektörünün temel işlevlerini etkin biçimde yerine getirememesinin yanı sıra, sistemik riskin kaynağı da olduğu yönündeki yaklaşımlar ön plana çıkmış; sistemin, yüksek gelir gruplarını ve sermaye sahiplerini orantısız bir şekilde destekleyerek, gelir dağılımındaki adaletsizliği derinleştirdiği yönündeki eleştiriler artış göstermiştir.

Bu bağlamda, geçmişteki ekonomik buhran dönemlerinde olduğu gibi, yeni iktisadi modellere ve paradigmalara yönelimlerin ivme kazandığını görüyoruz.

Günümüzde, kapsayıcı büyüme, sürdürülebilir kalkınma ve gelir dağılımı adaleti gibi sosyal boyutların hem literatürde hem de politika metinlerinde ön plana çıkmış olması bu arayışların bir sonucu olarak değerlendirilebilir.

Dolayısıyla küresel finans sisteminin temellerinin sarsıldığı ve yeni finansal sistem arayışlarının önem kazandığı bu dönemde, risk paylaşımı, adil gelir dağılımı ve finansal kapsayıcılık ilkeleri üzerine inşa edilen katılım finansı, finansal krizlere karşı dayanıklı ve sürdürülebilir yapısı ile büyük bir potansiyel ihtiva etmektedir.

Türkiye'nin Katılım Finans Potansiyelinin Geliştirilmesine Yönelik Öneriler

Türkiye'de katılım finans sektörü, son yıllarda önemli gelişmeler kaydetmiş olmakla birlikte, hâlihazırda sistematik ve kurumsal bir yapıya dönüşmesinin önündeki en temel engellerden biri sektörün bütüncül bir yasal çerçevesinin olmamasıdır. Mevcut durumda, katılım bankacılığı ve diğer katılım finans ürünleri, münhasır bir yasal mevzuata tabi değildir. Bu durum, hem sektörün toplumsal algısını olumsuz etkilediği hem de finansal kapsayıcılık ve risk paylaşımı temelli ürünlerin yaygınlaşmasını sınırladığı düşünülmektedir.

Bu çerçevede, Türkiye'nin katılım finans sektörünü kurumsal bir yapıya dönüştürme sürecinde uluslararası modellerin birebir kopyalanması yerine özgün bir ekol oluşturmaya büyük önem taşımaktadır. Türkiye'nin katılım finans yaklaşımının, ülkenin ve bölgenin ekonomik ve kültürel dinamikleriyle uyumlu finansal araçlar ihtiva eden bir model üzerine inşa edilmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda, TBMM gündeminde yer alan "Katılım Finans Kanunu", sektörün ihtiyaç duyduğu müstakil hukuki çerçevenin tesis edilmesi açısından kritik öneme sahiptir. Söz konusu kanun, katılım finans kuruluşlarının tanımlarını netleştirmeyi, faaliyet alanlarını belirlemeyi, yönetim ve uyum mekanizmalarını güçlendirmeyi ve sektörün kurumsal kimliğini sağlamlaştırmayı amaçlamaktadır. Böylece, kanun çalışması 12. Kalkınma Planı'nda belirtilen katılım finansını geliştirilmesi, ürün çeşitliliğinin artırılması ve finansal sistem içindeki payının büyütülmesi hedefleriyle doğrudan örtüşmektedir.

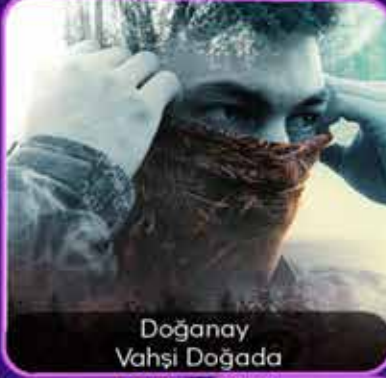
Türkiye'nin jeoekonomik konumu, sektöre bölgesel bir avantaj da sağlamaktadır. Türkiye Cumhuriyetleri başta olmak üzere çevre pazarlarda risk paylaşımına dayalı retikafül ürünleri ile finansal kapsayıcılık ve niş pazar fırsatlarının değerlendirilebileceği düşünülmektedir. İstanbul Finans Merkezi'nin bu bağlamda bir katılım finans cazibe merkezi haline getirilmesi, bölgesel sermaye akışını artırmak ve sürdürülebilir finansal çözümler sunmak açısından kritik öneme sahiptir. Ayrıca, veri teknolojileri kullanılarak inovatif finansal araçlar ihdas edilmesi, katılım finans araçlarının dış ticaretin finansmanı, KOBİ'lerin finansmanı gibi alanlara daha fazla ağırlık vermesi ve özellikle de tarım sektöründe katılım sigortacılığının yaygınlaştırılması gibi yaklaşımlarla sektörün toplam finans sektörü içindeki payının artırılmasının mümkün olduğu değerlendirilmektedir.

Sonuç olarak, Türkiye'de katılım finans sektörünün kurumsal yapısını güçlendirecek ve özgün bir ekol geliştirecek stratejilerin etkin bir biçimde hayata geçirilmesi, sektörün potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirmesine olanak tanıyacaktır. Bu yaklaşım, Türkiye'yi hem küresel katılım finans piyasasında daha görünür kılacak hem de bölgesel finansal liderlik kapasitesini güçlendirecektir. Dolayısıyla, bütüncül bir yasal çerçevenin oluşturulması, İstanbul Finans Merkezi'nin bölgesel bir katılım finans cazibe merkezi olarak konumlandırılması ve inovatif finansal ürünlerle finansal kapsayıcılığın artırılması, Türkiye'nin hem sektörel büyüme hem de bölgesel ve küresel etki açısından stratejik avantaj elde etmesini sağlayacaktır.

"Bu yazıda yer alan görüşler yazarın şahsi değerlendirmeleri olup, görev yaptığı kurumu bağlamaz."

TRT GENÇ

GELECEK SENSİN

**Türkiye'nin En Genç Kanalı
YAYINDA!**

trtgencredmi | trtgenic

www.trtgenic.com.tr

Dr. Memduh ÜNAL
İslam Gıda Güvenliği Teşkilatı
Programlar Direktörü

“Türkiye’de katılım bankacılığı, yaklaşık kırk yıllık tecrübesi, güçlenen mevzuat altyapısı ve son yıllarda artan kamu desteğiyle kurumsal bir zemine kavuşmuştur. Artık hukuki meşruiyeti ya da altyapısı tartışılan bir alan değildir”

Türkiye ekonomisinin uzun süredir karşılaştığı dar boğazlardan ve ikilimlerden biri, iç tasarrufların yetersizliği ile yüksek büyüme ihtiyacı arasındaki gerilimdir. Yatırım, üretim ve istihdam artışını sürdürmek için gerekli finansman büyük ölçüde dış kaynak girişine bağlıdır. Bu sebeple, finansal sistemin yalnızca mevcut kaynakları dağıtan değil, aynı zamanda yeni tasarrufları sisteme kazandıran bir yapıya dönüşmesi stratejik bir önem taşımaktadır.

Türkiye’de Katılım Bankacılığı: İhtiyaçlardan Mimariye Bir İç Değerlendirme

Katılım bankacılığı, bu ihtiyaca cevap verebilecek potansiyele sahip önemli bir araç olarak öne çıkmaktadır. Faiz hassasiyeti nedeniyle geleneksel (faizli) bankacılık sisteminde yer almayan tasarrufların mobilize edilmesi ve dünya genelinde yer alan İslami finans piyasalarındaki fonların Türkiye’ye çekilmesi, katılım bankacılığından beklenen başlıca makroekonomik faydalardır. Yaklaşık kırk yıllık tecrübesine rağmen, bu potansiyelin sınırlı ölçüde gerçekleştiği gözlemlenmektedir; bu durum, katılım bankacılığını yalnızca bankacılık uygulamaları üzerinden değil, daha geniş bir makro-finansal çerçevede değerlendirmeyi gerektirir.

Kamu ve Dönüşüm

Katılım bankacılığının Türkiye’de bugünkü seviyeye ulaşmasında kamunun katkısı göz ardı edilemez. Türkiye’de faizsiz bankacılık uygulamaları ilk olarak 1980’li yılların ortasında, 1983 tarihli Bakanlar Kurulu Kararı ile oluşturulan çerçeve kapsamında “Özel Finans Kurumları” modeliyle başlamıştır. Bu çerçevede 1985 yılında ilk faizsiz finans kurumları faaliyete geçmiş, böylece faizsiz bankacılık fiilen finansal sisteme dâhil olmuştur. 1990’lı yıllar boyunca sınırlı bir mevzuat ve denetim altyapısıyla faaliyet gösteren sektör, 2001 krizi ve bir faizsiz finans kurumunun tasfiyesi sonrasında ciddi bir güven ve yönetim sorgulamasıyla karşı karşıya kalmıştır. Bu deneyim, sektörde kurumsallaşma ihtiyacını görünür kılmış; 2005 yılında katılım bankalarının Bankacılık Kanunu kapsamına alınmasıyla birlikte hem hukuki meşruiyet hem de düzenleyici netlik sağlanmıştır. Denetim ve gözetim altyapısının güçlendirilmesi, sektördeki güven sorunlarının önemli ölçüde aşılmasına katkı sunmuştur.

Buna ek olarak, 2015 sonrasında kamu katılım bankalarının kurulması sektöre yeni bir ölçek ve görünürlük kazandırmıştır. Ziraat, Vakıf ve Emlak Katılım

bankaları, katılım bankacılığını dar bir niş alan olmaktan çıkararak daha geniş bir toplumsal ve ekonomik zemine taşımıştır. Kamu bankalarının bilanço gücü, devlet destekli algı ve yaygın şube ağı, katılım bankacılığının erişilebilirliğini artırmış; sektörün kurumsal kapasitesini belirgin biçimde güçlendirmiştir. Bu açıdan bakıldığında, katılım bankacılığı artık “altyapısı olmayan” ya da geçici bir finansal uygulama olarak değerlendirilemez; aksine, güçlü bir hukuki zemin ve kurumsal mimari büyük ölçüde tesis edilmiştir.

Uluslararası tecrübeler, katılım bankacılığının doğru politika çerçevesi, ürün çeşitliliği ve insan kaynağı yatırımlarıyla ana akım finansın güçlü bir unsuru hâline gelebileceğini göstermektedir.

Türkiye açısından önümüzdeki dönemde kemiyete ait büyüklüklerden ziyade; reel sektörle ortaklığa dayalı finansman, yenilikçi ürün mimarisi ve uluslararası İslami fonlarla daha güçlü entegrasyon öncelik kazanmalıdır.

Verilerin Gösterdiği Tablo

Finansal sektör genelinde katılım bankacılığı artık marjinal bir alan olmaktan çıkmış olsa da, ulaşılan ölçek hâlâ iddialı hedeflerin gerisindedir. 2025 yılı itibarıyla katılım bankalarının aktif büyüklüğü 3,38 trilyon TL'ye ulaşmış; ancak bu tutar bankacılık sektörü toplam aktiflerinin yalnızca yaklaşık yüzde 6,2'sine karşılık gelmiştir. Benzer şekilde, katılım bankacılığı aktiflerinin GSYH'ye oranı yüzde 6,4 seviyesinde kalmıştır.

Bu yazıyı

fizy

uygulaması

CERCEVE
Podcast

kanalı üzerinden dinleyebilirsiniz!

Özellikle kamu katılım bankalarının kurulması, mevzuat altyapısının güçlendirilmesi ve kamu bilançolarının sektöre dâhil edilmesine rağmen, sektör payının uzun süredir yüzde 10 eşiğine yaklaşamaması dikkat çekicidir. Bu durum, katılım bankacılığının büyümesinin esasen “kamusal genişleme” üzerinden gerçekleştiğini; tabana yayılmış, organik ve özel sektör öncülüğünde bir derinleşmenin henüz sağlanmadığını göstermektedir.

Banka sayısının uzun süredir dokuzda sabit kalması, sektörde yeni girişlerin ve iş modeli çeşitlenmesinin sınırlı olduğunu teyit etmektedir. Aktif büyüklükteki artış, ağırlıklı olarak mevcut oyuncuların bilanço genişlemesine ve yoğunlaşmaya dayalıdır. Bu tablo, kamunun sağladığı ölçek ve güven avantajının büyümeyi desteklediğini; ancak aynı ölçüde güçlü bir rekabetçi dinamizmin, yenilikçi ürün setlerinin ve özel sektör yatırım iştahının henüz yeterince oluşmadığını ortaya koymaktadır. Dolayısıyla katılım bankacılığı, nicel büyüme sağlamış olmakla birlikte, potansiyelini yansıtan yapısal bir sıçramayı henüz gerçekleştirebilmiş görünmemektedir.

Performans ve Riskler

Katılım bankalarının performans göstergeleri karmaşık ve çok katmanlı bir tablo sunmaktadır. 2023 yılında toplam aktiflere oranla net kârlılık yüzde 3,3 seviyesindeyken, 2024 ve 2025 döneminde bu oranın yüzde 1,4'e gerilemesi dikkat çekicidir. Bu düşüş, bir yandan yüksek enflasyon, parasal sıkılaşıma ve makro ihtiyati tedbirler altında bankacılık sektörünün genelinde gözlenen kâr marjı daralmasını yansıtırken; diğer yandan katılım bankalarının gelir yapısının konjonktürel dalgalanmalara karşı sınırlı bir esnekliğe sahip olduğunu

göstermektedir. Özellikle kârın büyük ölçüde kısa vadeli ve düşük riskli işlemlerden elde edilmesi, performansın sürdürülebilirliği açısından yapısal bir soru işareti oluşturmaktadır.

Risk göstergeleri görece dengeli bir görünüm sunmaktadır. Sermaye yeterlilik rasyosunun yüzde 19-22 bandında seyretmesi, katılım bankalarının bilanço dayanıklılığı açısından önemli bir tampon oluşturduğunu göstermektedir. Takipteki alacak oranı 2025 itibarıyla yüzde 1,54'e yükselmiş olmakla birlikte, hâlen sektör ortalamasının altında seyretmektedir. Bu durum, ihtiyatlı kredi politikalarının korunduğuna işaret etmektedir. Ancak tam da bu ihtiyatlılık, katılım bankacılığına yöneltilen temel eleştirilerden birini beslemektedir: reel sektörün, özellikle KOBİ'lerin ve üretim odaklı yatırımların, katılım bankaları aracılığıyla yeterince desteklenip desteklenmediği sorusu.

Katılım bankalarının kredi portföyü incelendiğinde, ticari finansman ve murabaha işlemlerinin ağırlığı dikkat çekmekte; uzun vadeli, ortaklığa dayalı ve risk paylaşımını içeren finansman modellerinin sınırlı kaldığı görülmektedir.

Bu yapı, bilanço riskini azaltmakla birlikte, reel sektörle kurulan ilişkinin çoğu zaman klasik borçlanma mantığının ötesine geçememesine yol açmaktadır. Oysa katılım bankacılığının teorik çerçevesi, finansmanın üretim, istihdam ve katma değer oluşumuyla daha doğrudan ilişkilendirilmesini öngörmektedir. Mevcut tabloda ise katılım bankalarının, reel sektörü dönüştüren ve uzun vadeli büyümeyi destekleyen bir finansal ortak rolünü yeterince üstlenemediği yönündeki eleştiriler güçlenmektedir.

Konvansiyonel Bankacılıktan Ayrışma Sorunu

Katılım bankacılığının temel sorunlarının merkezinde, konvansiyonel bankacılıktan yeterince ayrışamama meselesi yer almaktadır. Murabaha ağırlıklı ürün seti, risk paylaşımına dayalı mudaraba ve müşareke gibi modellerin marjinal düzeyde kalmasına neden olmaktadır.

Bu durum, katılım bankacılığını çoğu zaman “faizsizleştirilmiş kredi” çerçevesine indirgerken, paylaşımcı ve reel ekonomi odaklı finans iddiasını zayıflatmaktadır. Neticede gerek reel sektör aktörleri gerekse şahsi tasarruf sahipleri nezdinde, katılım bankalarının konvansiyonel bankaların yalnızca farklı terminoloji kullanan bir versiyonu olduğu algısı güçlenmektedir.

Bu algı, sektöre yeni fon girişini ve finansal derinleşmeyi sınırlandıran temel faktörlerden biri olarak öne çıkmaktadır.

İslami hassasiyetleri yüksek olan önemli bir kesimin hâlen tasarruflarını finansal sistem dışında tutmasında bu faktörlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Bu durum yalnızca getiri beklentileriyle değil, aynı zamanda şeffaflık, yönetim ve fetva mekanizmalarına duyulan sınırlı güvenle de ilişkilidir. Sisteme girmeyen ya da yastık altında saklanan tasarruflar, katılım bankacılığının makroekonomik rolünü sınırlamaktadır.

Uluslararası Tecrübeler

Malezya örneği, katılım bankacılığının tutarlı ve uzun vadeli bir kamu politikasıyla ana akım finansal sistemin doğal bir parçası hâline getirilebileceğini göstermektedir. Devletin erken dönemde oluşturduğu net mevzuat çerçevesi, aktif bir sukuk piyasası ve nitelikli insan kaynağına yapılan yatırımlar, katılım finansını sistemin kenarında kalan bir alternatif olmaktan çıkarmıştır. Bugün Malezya’da katılım bankacılığı, yalnızca belirli bir hassasiyete sahip kesimlere hitap eden bir yapı değil; kamu finansmanından altyapı yatırımlarına kadar geniş bir alanda kullanılan fonksiyonel bir finansman kanalıdır. Bu yaklaşım, sektörün hem ölçek kazanmasını hem de güvenilir bir piyasa mimarisi içinde büyümesini sağlamıştır.

Katılım bankacılığının uygulanabilirliğini gösteren bir diğer önemli örnek ise, ana faaliyet alanı faizli bankacılık olan küresel finans kuruluşlarının İslami finans birimleridir. HSBC, Standard Chartered ve Citi gibi büyük bankalar, uzun yıllardır kendi bünyelerinde İslami bankacılık pencereleri aracılığıyla sukuk ihraçları, proje finansmanı ve ticaret finansmanı hizmetleri sunmaktadır. Bu örnekler, İslami finansın yalnızca ideolojik ya da bölgesel bir tercih olmadığını; doğru ürün tasarımı ve risk yönetimiyle dünya ölçeğinde sürdürülebilir bir iş kolu olarak faaliyet gösterebildiğini ortaya koymaktadır. Türkiye’de ise katılım bankacılığı, ne Malezya’daki gibi stratejik bir devlet politikası çerçevesinde ele alınmış ne de küresel finans ağlarıyla güçlü biçimde entegre edilebilmiştir. Bu durum, sektörün uluslararası fonlara erişimini ve ürün çeşitliliğini sınırlandıran temel unsurlardan biri olarak öne çıkmaktadır.

Sonuç

Türkiye’de katılım bankacılığı, yaklaşık kırk yıllık tecrübesi, güçlenen mevzuat altyapısı ve son yıllarda artan kamu desteğiyle kurumsal bir zemine kavuşmuştur. Artık hukuki meşruiyeti ya da altyapısı tartışılan bir alan değildir. Buna rağmen, ulaşılan büyüklükler katılım bankacılığından beklenen makroekonomik katkının hâlen sınırlı kaldığını göstermektedir. Kamu katılım bankalarının sağladığı ölçek ve görünürlük artışına rağmen, sektör payının yüzde 10 seviyesine yaklaşamaması bu sınırlılığın en somut göstergesidir.

Bu noktada temel mesele, katılım bankacılığının varlığı değil, üstlendiği işlevdir. Reel sektörle kurulan ilişkinin ağırlıklı olarak kısa vadeli ve düşük riskli işlemlerle sınırlı kalması, risk paylaşımına dayalı modellerin zayıflığı ve konvansiyonel bankacılıktan yeterince ayrışamayan ürün yapısı, sektörün özgün iddiasını aşındırmaktadır. Bu durum hem reel sektörün uzun vadeli finansman ihtiyacına cevap verme kapasitesini hem de sisteme girmeyen tasarrufları mobilize etme potansiyelini sınırlamaktadır.

Uluslararası tecrübeler, katılım bankacılığının doğru politika çerçevesi, ürün çeşitliliği ve insan kaynağı yatırımlarıyla ana akım finansın güçlü bir unsuru hâline gelebileceğini göstermektedir. Türkiye açısından önümüzdeki dönemde kemiyete ait büyüklüklerden ziyade; reel sektörle ortaklığa dayalı finansman, yenilikçi ürün mimarisi ve uluslararası İslami fonlarla daha güçlü entegrasyon öncelik kazanmalıdır. Aksi hâlde katılım bankacılığı, büyüyen ancak dönüştürücü etkisi sınırlı kalan bir alt sektör olarak kalmaya devam edecektir.

Türkiye–Bulgaristan Ekonomik İlişkilerinde Yeni Bir Diyalog Zemini: Sofya’da Sektörel Buluşmalar

Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ekonomik ilişkilerin mevcut durumu ve geleceğe yönelik iş birliği potansiyeli, T.C. Sofya Büyükelçiliği İletişim Müşavirliği iş birliğiyle Sofya’da düzenlenen “Sektörel Buluşmalar” toplantısında ele alındı. MÜSİAD Bulgaristan ev sahipliğinde gerçekleştirilen yuvarlak masa toplantısı, iki ülke iş dünyası arasındaki diyalogun kurumsal bir zeminde derinleştirilmesine katkı sundu.

Toplantıya MÜSİAD Genel Merkez Yurt Dışı Teşkilatlanmadan Sorumlu Başkan Yardımcısı Selim Sar, Yurt Dışı Teşkilatlanmadan Sorumlu Başkan Yardımcısı İsmail Filizfidanoğlu, MÜSİAD Bulgaristan yöneticileri, dernek üyeleri ve Bulgar basın mensupları katıldı. Programın moderatörlüğünü T.C. Sofya Büyükelçiliği İletişim Müşaviri Dilek Kütük üstlendi.

Ticaret, Yatırım ve Ortak Üretim Perspektifi

Toplantı kapsamında Türkiye ile Bulgaristan arasındaki ticari ilişkiler; yatırım fırsatları, sektörel eşleştirme imkânları, girişimcilik ekosistemi, üretim ve tedarik zincirleri başlıkları altında kapsamlı biçimde değerlendirildi. İnteraktif formatta ilerleyen buluşmada, basın mensuplarının soruları yanıtlanırken, sahadan gelen ihtiyaçlar ve çözüm önerileri iş dünyasının perspektifiyle ele alındı.

MÜSİAD Genel Merkez temsilcileri, iki ülke arasındaki ticaret hacminin orta vadede 10 milyar dolar seviyesinin üzerine çıkarılmasının hedeflendiğini vurguladı. Bu hedefin; lojistik, sanayi, makine, gıda ve hizmetler başta olmak üzere stratejik sektörlerde geliştirilecek ortaklıklarla mümkün olabileceği ifade edildi.

MÜSİAD’ın Küresel Ağı ve Ekonomik Diplomasi Rolü

Toplantıda MÜSİAD’ın yalnızca bir iş dünyası platformu değil, aynı zamanda ekonomik diplomaside etkin rol üstlenen kurumsal bir yapı olduğu vurgulandı. 85’ten fazla ülkede faaliyet gösteren uluslararası ağı, 14 bini aşkın üyesi ve on binlerce şirketi kapsayan ekosistemiyle MÜSİAD’ın, yerel potansiyeli küresel iş birlikleriyle buluşturan bir yapı sunduğu ifade edildi.

Bu çerçevede; yabancı diplomatik misyonlarla kurulan ilişkiler, uluslararası kurumlarla iş birlikleri, kamu otoriteleriyle sürdürülen diyalog ve politika yapım süreçlerine katkı gibi başlıklar öne çıktı. MÜSİAD’ın, kamu ve özel sektör arasında köprü işlevi gören yapısı sayesinde sürdürülebilir ve ölçülebilir ekonomik sonuçlar üreten ortaklıklara zemin hazırladığı belirtildi.

Nearshoring ve Bölgesel Avantajlar

Değişen küresel tedarik zincirleri, nearshoring eğilimlerinin artışı ve Türkiye’nin güçlü üretim ile lojistik altyapısı, toplantıda öne çıkan diğer başlıklar arasında yer aldı. Bu dinamiklerin, Türkiye–Bulgaristan ekonomik ilişkilerinin derinleştirilmesi açısından önemli fırsatlar sunduğu ifade edildi. Özellikle bölgesel yakınlık, üretim kabiliyeti ve lojistik entegrasyonun, iki ülke arasında yeni yatırım modellerini mümkün kıldığına dikkat çekildi.

Kurumsal Diyalog ve Sürdürülebilir İş Birliği

Toplantının sonunda, Türkiye ve Bulgaristan iş dünyaları arasında daha düzenli, kurumsal ve sonuç odaklı bir iletişim mekanizmasının güçlendirilmesi konusunda ortak bir irade ortaya kondu. Katılımcılar, sektörel buluşmaların yalnızca mevcut ilişkileri değerlendiren bir platform değil, aynı zamanda geleceğe yönelik stratejik ortaklıkların inşa edildiği bir zemin olarak önem taşıdığını vurguladı.

Sofya’da gerçekleştirilen buluşma, iki ülke arasındaki ekonomik ilişkilerin sürdürülebilirlik, karşılıklı güven ve kurumsal iş birliği temelinde daha ileri taşınmasına yönelik önemli bir adım olarak değerlendirildi.

GÜNCEL İŞ VE EKONOMİ HABERLERİ İÇİN TAKİP EDİN

N X @ in f platindergisi

www.platinonline.com

PLATIN

Türkiye- ABD Jeoekonomisi: İş Dünyası İçin Ticaret, Savunma ve Enerjide Yeni Güç

Türkiye-ABD ekonomik ilişkileri artık sadece ihracat rakamlarıyla ölçülen klasik bir ticaret hattı değil. Ticaret, savunma ve enerji alanındaki iş birlikleri, küresel tedarik zincirlerinin yeniden organize edildiği bir dönemde, iş dünyası için stratejik büyüme fırsatına dönüşüyor. 2024'te 32,5 milyar doları aşan ticaret hacminin 2025'te 37 milyar dolara yaklaşması, bu dönüşümün somut göstergesidir.

Ancak esas belirleyici olan rakamlar değil; ilişkinin yüksek katma değerli alanlarda derinleşmesidir. Savunma sanayindeki ortak projeler ve teknoloji paylaşımı, ileri düzey üretim ve uzun vadeli rekabetçilik açısından sağlam bir temel sağlıyor. Enerji alanında ise Türkiye'nin lojistik ve altyapı kapasitesi ile ABD'nin LNG ihracatı birleşerek Avrupa'nın enerji güvenliğinde kritik bir rol üstleniyor. Bu sinerji, iş birliğini yalnızca ticari ilişkiden stratejik yatırım fırsatına dönüştürüyor. 100 milyar dolarlık ticaret hacmi hedefi, küresel tedarik zincirlerinin yeniden şekillendiği günümüzde orta vadeli bir gereklilik hâline geldi. ABD'nin Çin'e olan ticari bağımlılığını azaltma arayışı, Türkiye'nin üretim ve lojistik avantajlarıyla örtüşüyor. Artık Türkiye-ABD ilişkisi yalnızca ticaret hacmiyle ölçülen bir bağ değil. Teknoloji, savunma, enerji ve stratejik yatırımlar ekseninde şekillenen, katma değer üreten ve uzun vadeli hedefleri destekleyen çok boyutlu bir iş birliği modeli hâline geldi. İş dünyasının bu dönüşümü doğru analiz etmesi ve stratejik adımlar atması, ilişkilerin niteliğini belirleyecek en kritik unsur olacak.

Ticaret Hacmi ve Yatırım Dinamikleri

ABD pazarı, Türkiye için artık yalnızca bir ihracat hedefi değil; dijitalleşme, yüksek katma değerli üretim ve ileri hizmet sektörlerinde stratejik büyüme ve yatırım fırsatları sunan kritik bir platform konumunda. Tarım ürünlerinden otomotive, demir-çelikten makine ve mobilyaya; tekstilden hizmet sektörüne kadar güçlü

“Türkiye-ABD jeoekonomik gücünün birleşimi, ilişkileri uzun vadeli rekabet avantajı sağlayan stratejik bir platforma dönüştürebilir. Stratejik yatırımlar, teknoloji ve inovasyon iş birlikleri, eyalet bazlı modeller ve kurumsal savunuculuk mekanizmaları, ticareti aşan bir bölgesel ortaklık vizyonunu mümkün kılmaktadır.”

ticari ilişkiler mevcut. Türkiye, genç iş gücü, dinamik KOBİ ekosistemi ve çeşitlenmiş üretim kapasitesi sayesinde bu pazarda önemli avantajlar elde edebilir.

Bu potansiyeli anlamak için ABD ekonomisinin büyüklüğü ve yapısı önem taşıyor. Yaklaşık 32 trilyon dolarlık büyüklüğüyle dünyanın en büyük ekonomisi konumunda olan ABD’de hizmet sektörü GSYİH’nin yüzde 76-77’sini, sanayi yüzde 19-20’sini ve tarım yüzde 1’ini oluşturuyor. Bu sektör dağılımı, Türkiye’nin ihracat ve yatırım stratejilerinde sektör çeşitliliğini avantaja dönüştürebileceği geniş bir alan sunuyor. Ayrıca, Türkiye’de faaliyet gösteren 2.000’den fazla ABD sermayeli şirket, start-up ekosistemi ve inovasyon kapasitesi açısından önemli bir kaldıraç işlevi görüyor. Teknoloji transferi, kurumsal yönetim standartları ve küresel pazarlara erişim, Türk firmalarına önemli fırsatlar sağlıyor.

ABD’nin ekonomik dönüşüm trendleri de Türkiye için yeni kapılar açıyor. Altyapı yenileme ve yeşil dönüşüm odaklı yatırımlar, çelik, çimento, makine, elektrik-elektronik ve mühendislik şirketleri için yeni iş alanları oluşturuyor. Karbon düzenlemeleri ve sürdürülebilirlik kriterleri, ABD pazarında rekabet avantajı sağlayan kritik faktörler arasında yer alıyor. Öte yandan, jeopolitik belirsizlikler ve ABD’nin uluslararası politika hamleleri, risk yönetimini ön plana çıkarıyor. Bu ortamda Türkiye, doğrudan yatırımlar, teknolojik

ortaklıklar ve tedarik zincirleri aracılığıyla ABD ile ilişkilerini çeşitlendirerek stratejik fırsatları maksimize edebilir.

Türkiye, stratejik coğrafi konumu, genç ve dinamik nüfusu ile ekonomik potansiyeli sayesinde, ABD iş dünyası için yalnızca bir ticaret partneri olmanın ötesine geçmiştir. Stratejik yatırımlar ve bölgesel operasyonlar açısından kritik bir merkez hâline gelmiş olan Türkiye, ABD ile ilişkilerde hem alıcı hem de ortak üretim ve yatırım kapasitesi açısından önemli avantajlar sunmaktadır.

Savunma Sanayii:

Küresel Ortaklık ve Rekabet Avantajı

Savunma sanayii iş birlikleri artık yalnızca askeri kapasite paylaşımı değil; aynı zamanda ileri teknolojiye erişim, sanayi entegrasyonu ve küresel tedarik zincirlerine dâhil olmanın stratejik aracıdır.

DEĞERLENDİRME

F-16 modernizasyonu ve olası F-35 projeleri, Türk savunma firmalarına NATO standartlarında üretim ve sertifikasyon yetkinliği kazandırma potansiyeli taşıyor. Bu sayede firmalar, uzun vadeli ve yüksek katma değerli küresel pazarlara erişim imkânı elde etme fırsatına sahip oluyor.

Bu stratejik avantaj, TUSAŞ, ASELSAN, ROKETSAN ve BAYKAR gibi öncü şirketler aracılığıyla somutlaşıyor. Maliyet-performans dengesi, hızlı üretim kapasitesi ve sahada kanıtlanmış ürünleriyle bu firmalar, ABD'li savunma şirketleri için tamamlayıcı ve güvenilir iş ortakları olarak konumlanıyor. Türkiye'nin havacılık ve uzay alanındaki gelişmiş mühendislik altyapısı, turbojet motorlar, yapısal uçak ve helikopter parçaları, insansız hava araçları (drone), İHA motorları, insansız su üstü ve kara araçları, ileri elektronik sistemler, radar ve sensör teknolojileri ile yan sanayi üretiminde ölçeklenebilir ve kalite odaklı kapasite oluşturarak ABD tedarik zincirlerine stratejik bir alternatif sunuyor. Savunma sanayii yalnızca teknoloji ve üretim değil. Türkiye için yüksek katma değer oluşturan ekonomik bir alan olarak öne çıkıyor. Ortak üretim ve uzun vadeli sözleşme modelleri, firmaların küresel değer zincirlerine kalıcı şekilde entegre olmasını sağlıyor. Bu sayede şirketler öngörülebilir gelir ve sürdürülebilir büyüme fırsatı elde ediyor.

ABD perspektifinden bakıldığında, Türkiye ile iş birliği, müttefik temelli üretim ve tedarik zinciri çeşitlendirme stratejisinin kritik bir bileşeni olarak görülüyor. Ortak üretim, teknoloji paylaşımı ve üçüncü ülkelere yönelik ihracat modelleri, Pentagon'un 2026 Ulusal Savunma Stratejisi'nde öne çıkan tedarik zinciri güvenliği ve sanayi entegrasyonu hedefleriyle doğrudan örtüşüyor.

Sonuç olarak Türkiye, yalnızca bir pazar değil; stratejik üretim ve teknoloji ortağı olarak küresel arenada konumlanıyor. Savunma sanayii iş birliği, sanayi, teknoloji ve ticareti bir araya getirerek şirketler ve yatırımcılar için uzun vadeli ve ölçeklenebilir rekabet avantajı sağlıyor. Bu yapı hem bölgesel caydırıcılığı güçlendiriyor hem de Türkiye'nin küresel savunma pazarındaki liderlik iddiasını pekiştiriyor.

Enerji Koridoru: Ticaretin Ötesinde Bölgesel Etki

Türkiye, enerji talebindeki hızlı artış ve stratejik konumu sayesinde ABD için kritik bir enerji ortağıdır. Yıllık yaklaşık 60 milyar metreküplük doğal gaz talebi, ülkeyi yalnızca bir enerji alıcısı değil, aynı zamanda yatırım ve iş birliği fırsatları sunan cazip bir pazar hâline getiriyor. ABD'nin artan LNG ihracatı ile Türkiye'nin gelişmiş regazifikasyon, depolama ve boru hattı altyapısı birleştiğinde çok katmanlı bir enerji

ortaklığı ortaya çıkıyor; bu ortaklık hem Türkiye'nin arz güvenliğini güçlendiriyor hem de Avrupa'nın enerji güvenliğine katkı sağlıyor.

Türkiye-ABD iş birliği, LNG ve doğal gaz projeleriyle üretim ve altyapıyı geliştirirken, Karadeniz ve Akdeniz'deki yeni keşifler Türkiye'yi bölgesel enerji alanında ön plana çıkarıyor. ABD'li enerji şirketleriyle yürütülen anlaşmalar, sondaj ve sismik araştırmalar, ithal enerjiye olan bağımlılığı azaltan somut bir vizyon sunuyor. LNG tedarikinin çeşitlendirilmesi, özellikle kış aylarında arz güvenliğini sağlamanın yanı sıra ticari esnekliği artırıyor. Ortaklık, nükleer enerji alanındaki yeni girişimlerle derinleşerek Türkiye'nin enerji portföyüne stratejik bir boyut kazandırıyor. Uzun vadeli LNG anlaşmaları ve altyapı yatırımları, Türkiye'ye enerji arz güvenliği sağlarken ABD şirketlerine öngörülebilir ve sürdürülebilir yatırım fırsatları sunuyor. Sonuç olarak, Türkiye-ABD enerji ortaklığı, iş dünyasına uzun vadeli büyüme, riskin etkin dağıtımını ve stratejik avantajlar sağlıyor.

Türkiye-ABD Jeoekonomik İşbirliğinde İş Dünyası Perspektifi

Türkiye, stratejik coğrafi konumu, genç ve dinamik nüfusu ile ekonomik potansiyeli sayesinde, ABD iş dünyası için yalnızca bir ticaret partneri olmanın ötesine geçmiştir. Stratejik yatırımlar ve bölgesel operasyonlar açısından kritik bir merkez hâline gelmiş olan Türkiye, ABD ile ilişkilerde hem alıcı hem de ortak üretim ve yatırım kapasitesi açısından önemli avantajlar sunmaktadır.

**Günümüzde kritik soru artık
“ABD’ye ne satıyoruz?” değil,
“ABD ekonomisinin hangi
yapısal ihtiyacına çözüm
ortağı oluyoruz?” olmalıdır.
Bu bağlamda, MÜSİAD’ın ABD’de
eyalet bazlı yeni yapılanması,
Türk firmalarının yerel pazarlara
hızlı adapte olmasını ve
regülasyon uyumluluğunu
etkin bir şekilde yönetmesini
sağlayacaktır.**

Özellikle KOBİ'ler için bu yapı, küresel pazarlarda büyüme ve rekabet kapasitesini artıran stratejik bir araçtır. ABD açısından ise Türkiye ile iş birliği, ekonomik kazancın ötesinde, küresel tedarik zincirlerinde sürdürülebilir ortaklık fırsatları sunmaktadır.

Savunma sanayi, havacılık, sağlık teknolojileri, yeşil enerji, otomotiv ve tarım teknolojileri gibi sektörlerde kurulacak ortaklıklar, Türkiye'nin sanayi dönüşümünü hızlandırırken ABD şirketlerine esnek ve rekabetçi üretim üsleri sağlamaktadır. Bu iş birliklerinin temel taşlarından biri de ortak Ar-Ge çalışmalarıdır. Ticarileşme süreçleri ve insan kaynağı geliştirme programları ile iki ülkenin iş gücü donanımlı ve rekabetçi hâle gelerek, uzun vadeli ekonomik ilişkiler güçlenecektir.

Türkiye-ABD jeoekonomik iş birliklerinde akademik bilgi ve Ar-Ge kapasitesi, projelerin başarısında belirleyici bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Özellikle ABD'nin önde gelen üniversitelerinden Georgia Institute of Technology (Georgia Tech), enerji, savunma ve uluslararası ticaret alanlarındaki disiplinler arası araştırmalarıyla teknoloji geliştirme süreçlerine ve küresel tedarik zincirleri ile stratejik ekonomik kararlara doğrudan katkı sağlamaktadır.

Georgia Tech'te yürütülen akademik çalışmalar, Baykar gibi Türk firmalarının da gelişiminde bu bilgi ve tecrübeden yararlanmasını mümkün kılmıştır. ABD'de yerinde yaptığım saha çalışmalarında, Georgia Tech'in yıllık yaklaşık 6 milyar dolarlık ekonomik değer oluşturduğunu göstermektedir; bu da üniversitelerin sadece bilgi üretmekle kalmayıp, teknoloji geliştirme, girişimcilik ekosistemlerini destekleme ve iş dünyasına somut ekonomik katkılar sağlama açısından ABD iş dünyası için stratejik aktörler olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye-ABD jeoekonomik gücünün birleşimi, ilişkileri uzun vadeli rekabet avantajı sağlayan stratejik bir platforma dönüştürebilir. Stratejik yatırımlar, teknoloji ve inovasyon iş birlikleri, eyalet bazlı modeller ve kurumsal savunuculuk mekanizmaları, ticareti aşan bir bölgesel ortaklık vizyonunu mümkün kılmaktadır. Bu yaklaşım, teknolojik kapasitenin güçlenmesini, küresel tedarik zincirlerinde güvenilirliği artırmayı ve KOBİ'lerin uluslararası pazarlarda büyümesini destekleyen sürdürülebilir bir iş dünyası modelini temsil etmektedir. MÜSİAD'ın ABD yapılanması ise Türk firmalarının ABD pazarına rekabetçi, esnek ve stratejik entegrasyonunu sağlayan kritik bir platform olacaktır.

Avrupa'nın Yüksek Katma Değerli Ekonomisi İRLANDA

Başkent
Dublin

Nüfus
5.489.000
(2025, IMF tahmin)

Yüzölçümü
70.284 km²

Ülkenin Kısa Tarihi

İrlanda'nın tarihsel gelişimi, uzun yıllar süren bağımsızlık mücadelesi, toplumsal dönüşüm ve ekonomik yeniden yapılanma süreçleriyle şekillenmiştir. Orta Çağ boyunca farklı krallıklar tarafından yönetilen ada, 12. yüzyıldan itibaren İngiltere'nin siyasi etkisi altına girmiştir. 19. yüzyılda yaşanan Büyük Kıtık (1845-1851), ülke tarihinin en travmatik dönemlerinden biri olmuş; nüfusun önemli bir bölümü göç etmiş veya hayatını kaybetmiştir.

20. yüzyılın başlarında hız kazanan bağımsızlık hareketleri sonucunda 1919 yılında İrlanda Meclisi (Dáil Éireann) kurulmuş, 1922'de İrlanda Serbest Devleti ilan edilmiştir. 1937 Anayasası ile bugünkü anayasal yapı oluşturulmuş, 1949 yılında ise İrlanda resmen cumhuriyet statüsüne kavuşmuştur.

Ekonomik açıdan bakıldığında İrlanda, uzun süre tarıma dayalı ve dışa kapalı bir ekonomik model izlemiştir. Ancak 1973'te Avrupa Ekonomik

GSYİH (Milyon \$)
708.771
(2025, IMF)

KBGSYİH (\$)
129.132
(2025, IMF)

Büyüme Oranı (%)
% 9,11
(2025, IMF)

Topluluğu'na (bugünkü AB) üyelikle birlikte, ülke ekonomisi yapısal bir dönüşüm sürecine girmiştir. 1990'lı yıllarda uygulanan düşük kurumlar vergisi politikası, eğitilmiş işgücü ve yabancı yatırım dostu mevzuat sayesinde İrlanda, "Kelt Kaplanı" olarak adlandırılan hızlı büyüme dönemini yaşamıştır. Bu süreç, ülkeyi Avrupa'nın en cazip yatırım merkezlerinden biri haline getirmiştir.

Siyasi ve İdari Yapı

İrlanda, parlamenter demokrasi esasına dayanan bir cumhuriyettir. Devletin başı Cumhurbaşkanı olup, daha çok sembolik yetkilere sahiptir. Yürütme gücü ise Başbakan (Taoiseach) ve Bakanlar Kurulu tarafından kullanılmaktadır.

Yasama organı olan Parlamento (Oireachtas), Temsilciler Meclisi (Dáil Éireann) ve Senato (Seanad Éireann) olmak üzere iki kanattan oluşmaktadır. Temsilciler Meclisi, halk tarafından seçilen 158 milletvekilinden oluşurken; Senato üyeleri kısmen Başbakan tarafından atanmakta, kısmen meslek grupları ve üniversiteler tarafından belirlenmektedir.

İrlanda'nın idari yapısı, güçlü yerel yönetim anlayışı üzerine kuruludur. Vilayetler ve belediye meclisleri; konut, altyapı, çevre, ulaşım ve yerel kalkınma

alanlarında önemli yetkilere sahiptir. Ayrıca ülke, AB yapısal fonları kapsamında bölgesel kalkınma politikalarına entegre edilmiştir.

Kasım 2024'te yapılan genel seçimlerin ardından kurulan koalisyon hükümeti, siyasi istikrarın devamını sağlamış; bu durum özellikle yabancı yatırımcılar açısından öngörülebilir ve güvenli bir yönetim ortamı sunmuştur.

Nüfus ve İstihdam Yapısı

2025 yılı itibarıyla İrlanda'nın nüfusu yaklaşık 5,5 milyon kişidir. Ülke nüfusu son yıllarda istikrarlı biçimde artmakta olup bu artışın önemli bir kısmı göç kaynaklıdır.

İrlanda, özellikle nitelikli yabancı işgücünü çekme konusunda Avrupa'nın en cazip ülkeleri arasında yer almaktadır.

Nüfusun yaş ortalaması yaklaşık 38,8 olup, işgücü piyasası genç ve dinamik. İngilizcenin ana dil olması, İrlanda'yı çok uluslu şirketler için doğal bir Avrupa merkezi haline getirmiştir.

İşsizlik oranı 2025 yılı itibarıyla yüzde 4-4,5 bandında seyretmekte olup, AB ortalamasının altındadır.

Genç işsizlik oranı ise daha yüksek olmakla birlikte, genel işgücü piyasası güçlüdür. Özellikle teknoloji, ilaç, finansal hizmetler ve bilişim sektörleri yüksek istihdam yaratmaktadır.

Dikkat çekici bir diğer unsur, toplam işgücünün yaklaşık yüzde 15'inin doğrudan çok uluslu şirketlerde istihdam edilmesidir. Bu durum, İrlanda ekonomisinin küresel şirketlerle ne derece entegre olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Doğal Kaynaklar

İrlanda, zengin doğal kaynaklara sahip bir ülke değildir. Yeraltı kaynakları sınırlı olup, ekonomi büyük ölçüde doğal kaynaklara değil, beşerî sermaye, teknoloji ve dış ticarete dayanmaktadır.

Ülkede çinko ve kurşun başta olmak üzere bazı maden rezervleri bulunmakla birlikte, enerji ve sanayi hammaddeleri açısından yüksek oranda dışa bağımlılık söz konusudur. Buna karşın tarım alanlarının genişliği, hayvancılık ve süt ürünleri üretimini desteklemektedir. Bu yapı, İrlanda'yı kaynak ekonomisi yerine yüksek katma değerli üretim ve hizmet ekonomisi modeline yöneltmiştir.

Ekonomisine Genel Bakış ve 2025 Yılı Değerlendirmesi
İrlanda, dünyanın en açık ve ihracat odaklı ekonomilerinden biridir. 2025 yılı itibarıyla cari fiyatlarla yaklaşık 599 milyar dolarlık bir GSYİH büyüklüğüne ulaşması beklenmektedir. Kişi başına düşen millî gelir 108.919 dolar seviyesinde olup, bu rakam İrlanda'yı dünyanın en yüksek gelirli ülkelerinden biri haline getirmektedir.

Ekonomik büyümenin temel sürükleyicileri;

- Çok uluslu şirket yatırımları
- Yüksek teknolojlili ihracat
- Güçlü dış talep
- AB iç pazarıyla derin entegrasyon olmuştur.

2025 yılında ekonomik büyümenin yüzde 2,3 seviyesinde gerçekleşmesi beklenmektedir. Enflasyonun kontrol altında seyretmesi, kamu borcunun GSYİH'ye oranının düşmesi ve cari işlemler dengesindeki yüksek fazla, makroekonomik istikrarın güçlü olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte, ekonominin çok uluslu şirketlere yüksek bağımlılığı ve ABD-AB ticari ilişkilerinde yaşanabilecek olası gerilimler, orta vadede temel risk unsurları olarak değerlendirilmektedir.

Temel Ekonomik Göstergeler

İrlanda ekonomisi, güçlü makroekonomik göstergeleri ve sürdürülebilir mali yapısıyla Avrupa Birliği içinde öne çıkan ülkelerden biridir. 2025 yılı itibarıyla cari fiyatlarla Gayrisafi Yurt İçi Hasıla'nın yaklaşık 599 milyar dolar seviyesine ulaşması beklenmekte olup, sabit fiyatlarla büyüme oranının yüzde 2,3 olarak gerçekleşeceği öngörülmektedir.

Kişi başına düşen millî gelir 108.919 dolar düzeyinde olup, bu rakam İrlanda'yı dünyanın en yüksek gelir seviyesine sahip ülkelerinden biri haline getirmektedir. Enflasyon oranının yüzde 1,9 seviyelerinde seyretmesi ve işsizlik oranının yüzde 4-4,5 bandında kalması, fiyat istikrarı ve istihdam açısından sağlıklı bir ekonomik görünüm sunmaktadır.

Ayrıca cari işlemler dengesinin GSYİH'ye oranla yüksek oranda fazla vermesi ve kamu borcunun GSYİH'ye oranının yüzde 36,7 seviyesine gerilemesi, mali disiplinin güçlü biçimde korunduğunu göstermektedir.

Yatırım Ortamı ve Teşvikler

İrlanda, uzun yıllardır izlediği yatırım dostu politikalar sayesinde Avrupa'nın en cazip doğrudan yabancı yatırım merkezlerinden biri konumundadır.

Şeffaf ve öngörülebilir vergi sistemi, yüzde 12,5 oranındaki düşük kurumlar vergisi, güçlü hukuk altyapısı ve Avrupa Birliği iç pazarına engelsiz erişim imkânı, yatırım ortamının temel avantajlarını oluşturmaktadır. Devlet tarafından yürütülen yatırım teşvik politikaları, özellikle yüksek katma değerli

sektörlere odaklanmakta; yatırımcılar finansal destekler, Ar-Ge teşvikleri ve nitelikli işgücüne erişim imkânlarıyla desteklenmektedir.

Ülkenin resmî yatırım ajansı aracılığıyla sunulan rehberlik ve kolaylaştırıcı uygulamalar, yatırım süreçlerinin hızlı ve etkin biçimde ilerlemesini sağlamaktadır. Bu yapı, çok uluslu şirketlerin Avrupa operasyonlarını İrlanda üzerinden yürütmesini teşvik eden temel unsurlar arasında yer almaktadır.

Fırsatlar

İrlanda ekonomisi, yapısal özellikleri itibarıyla yüksek katma değerli üretim ve hizmet alanlarında önemli fırsatlar sunmaktadır. İngilizce konuşulan bir AB ülkesi olması, özellikle Brexit sonrası dönemde İrlanda'yı uluslararası firmalar için stratejik bir merkez haline getirmiştir.

Teknoloji, ilaç, biyoteknoloji, finansal hizmetler ve dijital ekonomi alanlarında oluşan güçlü ekosistem, yeni yatırımlar ve iş birlikleri için elverişli bir zemin yaratmaktadır. Ayrıca kamu altyapı yatırımlarının artması, yeşil dönüşüm ve sürdürülebilirlik odaklı politikaların ön plana çıkması, enerji ve çevre teknolojileri alanında da önemli fırsatlar oluşturmaktadır.

İrlanda'nın dışa açık ekonomi modeli ve küresel pazarlara entegrasyonu, ihracata yönelik faaliyetlerde bulunan firmalar açısından rekabetçi avantajlar sunmaktadır.

Sektörel Yatırım Trendleri ve 2025 Sonrası Beklentiler 2025 sonrası dönemde İrlanda'da yatırım trendlerinin ağırlıklı olarak teknoloji ve bilgi yoğun sektörlerde yoğunlaşması beklenmektedir. Yapay zekâ, veri merkezleri, bulut bilişim ve yazılım hizmetleri, ülkenin dijital dönüşüm vizyonunun merkezinde yer almaktadır.

Bunun yanı sıra ilaç, biyoteknoloji ve medikal teknolojiler, İrlanda'nın geleneksel olarak güçlü olduğu ve küresel ölçekte rekabet avantajı sağladığı sektörler olmaya devam edecektir. Yeşil enerji, karbon azaltımı ve sürdürülebilir üretim alanlarında planlanan yatırımların artması, enerji dönüşümünü destekleyen yeni iş alanları yaratacaktır. Finansal hizmetlerde dijitalleşme ve fintech çözümleri de orta vadede büyüme potansiyeli yüksek alanlar arasında değerlendirilmektedir. Genel olarak, İrlanda ekonomisinin 2025 sonrası dönemde istikrarlı büyümesini sürdürmesi ve yüksek katma değerli sektörler üzerinden küresel rekabet gücünü artırması beklenmektedir.

Türkiye-İrlanda Ekonomik İlişkileri

Türkiye ile İrlanda arasındaki ekonomik ilişkiler, tarihsel dayanışma zeminine dayanan ve son yıllarda ticaret, yatırım ve sektörler arası iş birlikleriyle giderek derinleşen bir yapıya sahiptir. İki ülke arasındaki ilişkilerin arka planında, 19. yüzyılda yaşanan Büyük Kıtık döneminde Osmanlı Devleti'nin İrlanda'ya yaptığı

insani yardım ve 20. yüzyılın başında İrlanda Meclisi ile Türkiye Büyük Millet Meclisi arasında kurulan karşılıklı dayanışma yer almaktadır. Bu tarihsel bağlar, günümüzde gelişen ekonomik ilişkiler için güçlü bir diplomatik ve psikolojik zemin oluşturmaktadır. Ticari ilişkiler incelendiğinde, Türkiye-İrlanda dış ticaret hacminin istikrarlı bir artış eğilimi gösterdiği görülmektedir.

2024 yılı itibarıyla iki ülke arasındaki toplam ticaret hacmi yaklaşık 2,1 milyar dolar seviyesine ulaşmıştır. Türkiye'nin İrlanda'ya ihracatı yaklaşık 1 milyar dolar, İrlanda'dan ithalatı ise 1,1 milyar dolar düzeyinde gerçekleşmiştir. Bu tablo, ticaretin görece dengeli bir yapıda seyrettiğini, ancak Türkiye aleyhine sınırlı bir dış ticaret açığının bulunduğunu göstermektedir. Buna rağmen, son yıllarda ihracat kalemlerindeki çeşitlenme, Türkiye'nin İrlanda pazarındaki konumunun güçlenmeye başladığına işaret etmektedir.

Türkiye'nin İrlanda'ya ihracatında otomotiv ve otomotiv yan sanayi ürünleri, elektrikli makine ve cihazlar, makineler, demir-çelik ürünleri, plastikler ve ambalaj malzemeleri öne çıkmaktadır. Bu ürün grupları, Türkiye'nin sanayi altyapısının ve üretim kapasitesinin İrlanda pazarı açısından rekabetçi olduğunu göstermektedir. İrlanda'dan Türkiye'ye ithalatta ise ağırlıklı olarak eczacılık ürünleri, medikal cihazlar, kimyasal maddeler ve yüksek teknolojiye dayalı sanayi ürünleri ön plana çıkmaktadır.

BİRLİKTE BÜYÜYORUZ

Emek verenlerin dünyaya açılmasını kolaylaştırıyor,
birlikte büyütürüz.

TURKISH CARGO

KÜLTÜR MANTARI

Yeni Dünya ve Yeni Finans

Ömer Emeç

Finansman, tarih boyunca dinî, sosyal ve çevresel dinamiklerin etkisiyle sürekli dönüşüm geçirmiştir. Günümüzde ise teknolojik ve dijital gelişmelerin şekillendirdiği “işbirliği çağı”, finansman anlayışını da yeniden tanımlamaktadır. Mevcut finansal paradigmaların zaman zaman borç krizlerine yol açması, alternatif modelleri daha görünür kılmaktadır.

Ömer Emeç bu çalışmasında; Endüstri 4.0, dijitalleşme ve yeni iş modellerinin finansman üzerindeki etkilerini ele alıyor. Katılım bankalarının ürün ve hizmetlerini ortaklık ve borç temelli yapıları açısından değerlendirirken, yeni finansman yaklaşımlarını analiz ediyor. Çalışma, katılım bankalarının ortaklık temelli finansmanı yaygınlaştırabilmesi için somut bir model önerisiyle tamamlanıyor.

SİZ HÂLÂ DİNLEMEDİNİZ Mİ?

CERCEVE
Podcast

Ücretsiz
İndir
Dinle

122.Sayı

Çerçeveden Hayata Bak

Anadolu Ajansı Genel Müdürü - Serdar KARAGÖZ

122.Sayı

Şekib AVDAGIÇ

İstanbul Markası, Türkiye Markasının İtici ve Çekici Gücüdür

122.Sayı

Yavuz GÜLEÇ

Markalaşma: Türkiye'nin Küresel Güç Olma Yolundaki En Stratejik Adımlarından Biri

122.Sayı

Dr. Sayed Yakup EMAD

Afghanistan-Türkiye:
Community-Focused Social and Economic Partnership

KIVANÇ ENERJİ

Güneş panelinde aynı alanda
maksimum verim, daha fazla enerji!
Topcon Hücre ile Geleceğe Üretim!

TOPCON 610-640 W

YENİ NESİL TEKNOLOJİ

kivancsolar.com

10.yul